

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

5684 SAYILI SİGORTACILIK KANUNU'NUN SİGORTA
SEKTÖRÜNE ETKİLERİ: ÇANKIRI ÖRNEĞİ

Esra DEMİRCİOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Mahmut YAVAŞI

Çankırı – 2011

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

5684 SAYILI SİGORTACILIK KANUNU'NUN SİGORTA
SEKTÖRÜNE ETKİLERİ: ÇANKIRI ÖRNEĞİ

Esra DEMİRCİOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Mahmut YAVAŞI

Çankırı – 2011

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Bilimsel Etik Bildirimi	iv
Tez Kabul ve Onay	v
Önsöz	vi
Özet	vii
Summary	viii
Tablo Listesi	ix
Şekil Listesi	x
GİRİŞ	1
1. TEMEL KAVRAMLAR, İLKELER VE SORUNLAR	3
1.1. Sigortanın Tanımı, Tarihi ve İşlevleri.....	3
1.1.1. Sigorta Kavramı.....	3
1.1.2. Risk Kavramı.....	6
1.1.3. Büyük Sayılar Kanunu.....	7
1.1.4. Sigortacılığın Kısa Tarihsel Gelişim Süreci.....	7
1.1.5. Sigortanın Genel Prensipleri.....	12
1.1.5.1. Azami İyi Niyet Prensibi.....	12
1.1.5.2. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi.....	12
1.1.5.3. Tazminat Prensibi	13
1.1.5.4. Hasara En Yakın Neden Prensibi.....	14
1.1.5.5. Halefiyet (Hakların Devri - Rücu) Prensibi.....	14
1.1.5.6. Hasara Katılım Prensibi.....	15
1.1.6. Sigortanın İşlevleri.....	15
1.1.6.1. Sigortanın Mikro İşlevleri	17
1.1.6.2. Sigortanın Makro İşlevleri	18
2. SİGORTANIN UNSURLARI	22
2.1. Sigortacı.....	22
2.2. Sigorta Ettiren ve Sigortalı.....	23
2.3. Sigorta Bedeli.....	24
2.4. Prim	25
2.5. Risk.....	26
2.5.1. Risk ve Sigorta.....	27
2.5.2. Riskin Nitelikleri	30
2.2. Sigortacının Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü.....	34
2.2.1. Bilgilendirme Yükümlülüğünün İhlali.....	35
3. SİGORTACILIK SEKTÖRÜNDE YER ALAN KURUM VE KURULUŞLAR	39
3.1. Düzenleyici ve Denetleyici Kurum.....	39
3.2. Sektör kurumları.....	40
3.3. Mesleki kuruluşlar.....	41
3.3.1. Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği (TSRŞB)	41

3.3.2. TOBB Sigorta Acenteleri İcra Komitesi.....	42
3.3.3. TOBB Sigorta Eksperleri İcra Komitesi.....	42
3.3.4. Dernekler ve Vakıflar.....	43
3.4. Özellikli kurumlar.....	44
3.4.1. Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM)	44
3.4.2. Sigorta Bilgi Merkezi (SBM)	44
3.4.3. Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK)	45
3.4.4. Tarım Sigortaları Havuzu.....	46
3.4.5. Güvence Hesabı.....	47
3.4.6. Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM)	47
3.4.7. Türkiye Motorlu Taşıt Bürosu.....	48
3.4.8. Türkiye Yeşil Kart Reasürans Havuzu.....	48
4. 5684 SAYILI SİGORTACILIK KANUNU ÖNCESİ SİGORTA SEKTÖRÜNÜN SORUNLARI ve KANUNUN GETİRDİĞİ YENİLİKLER.....	49
4.1. 5684 Sayılı Kanun Öncesi Türk Sigorta Sektörünün Sorunları.....	49
4.1.1. Mevzuat Sorunları.....	49
4.1.2. Ekonomik ve Finansal Sorunlar.....	52
4.1.3. Denetim Sorunları.....	56
4.1.4. Pazarlama Sorunları.....	59
4.1.5. Sosyo-Kültürel, Eğitim ve Araştırma Açısından Sorunlar.....	62
4.2. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ve Getirdiği Yenilikler.....	65
4.2.1. Kanunun Amacı ve Kapsamı.....	65
4.2.2. Kanunun Getirdiği Yenilikler.....	66
4.2.2.1. Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluşuna İlişkin Yenilikler.....	66
4.2.2.2. Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Faaliyetine İlişkin Yenilikler.....	68
4.2.2.3. Diğer Konulara İlişkin Yenilikler.....	70
4.2.2.4. Sigortacılık ve E-Ticaret.....	72
4.2.2.5. Özellik Arz Eden Bazı Hususlar.....	74
4.2.2.5.1. Tahkim Sistemi.....	74
4.2.2.5.2. Güvence Hesabı.....	80
4.2.3. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunda Acenteler ve Acentelere İlişkin Getirilen Yenilikler	83
4.2.3.1. Acentenin Tanımı ve Unsurları.....	83
4.2.3.2. Faaliyet Alanı Bakımından Acenteler.....	84
4.2.3.3. Levha Kaydı ve Kaydın Silinmesi	85
4.2.3.4. Sigorta Acentelerinin Haiz Olmaları Gereken Fiziki Koşullar.....	87
4.2.3.5. Mesleki Sorumluluk Sigortası.....	87
4.2.3.6. Teknik Personel	88
4.2.3.7. Asgari Sermaye Gereği	89
4.2.3.8. Bilgilendirme Yükümlülüğü	90
4.2.3.9. Acentelere İlişkin Diğer Özel Hükümler	92
4.2.3.10. Yeni Türk Ticaret Kanunu Açısından Getirilen Yenilikler.....	94
5. 5684 SAYILI SİGORTACILIK KANUNU'NUN SİGORTA SEKTÖRÜNE ETKİLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR UYGULAMA.....	97
5.1. Araştırmanın Amacı.....	97
5.2. Araştırmanın Önemi.....	97

5.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	97
5.4. Araştırmanın Yöntemi.....	98
5.5. Araştırmanın Evreni.....	98
5.6. Anket Sorularının Oluşturulması	98
5.7. Araştırma Bulguları.....	104
5.7.1. Acentelerin Faaliyet Durumlarına İlişkin Tanımlayıcı Göstergeler	105
5.7.2. Acentelerin Sektöre Yönelik Tutumları	115
5.7.2.1. Tarifelerin Serbest Bırakılması ve Rekabet	116
5.7.2.2. Teknik Personelin Niteliği	119
5.7.2.3. Eğitim	121
5.7.2.4. Acentelerin Yükümlülük ve Beklentileri	126
5.7.2.5. Sigorta Sektörü ve E-Ticaret	127
5.7.2.6. Zorunlu Sigortalar	129
5.7.2.7. Özellikli Kurumlar ve Yenilikler	131
5.7.2.8. Finansal Krizlerin Etkileri ve Güven Sorunu	135
SONUÇ	137
KAYNAKÇA	141
EKLER	151
ÖZGEÇMİŞ	152

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım [*5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun Sigorta Sektörüne Etkileri: Çankırı Örneği*] adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

... / ... / 2011

Esra DEMİRCİOĞLU

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

[Esra DEMİRCİOĞLU] tarafından hazırlanan [5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun Sigorta Sektörüne Etkileri: Çankırı Örneği] başlıklı bu çalışma, [15.09.2011] tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda [oybirliğiyle] başarılı bulunarak jürimiz tarafından [İşletme] Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK

İmza:

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Mahmut YAVAŞI

İmza:

Üye : Yrd. Doç. Dr. Emre Şahin DÖLARSLAN

İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../2011 tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Hasan AKÇA
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

[5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun Sigorta Sektörüne Etkileri: Çankırı Örneği] konusu, sigorta sektörünün önemi ve sigortacılık alanında yapılan düzenlemeler göz önüne alındığında üzerinde durulmaya değer bulunmuştur.

Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mahmut YAVAŞI' ye; tezin yazım aşamasında ve tashihinde katkılarını esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Emre Şahin DÖLARSLAN' a ve eğitim hayatım boyunca yetişmemde katkısı olan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Çalışmamı tamamlamam konusunda moral ve motivasyonumu üst düzeyde tutmama yardımcı olan aileme şükranlarımı sunarım.

12/ 09/ 2011

Esra DEMİRCİOĞLU

Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı : 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun Sigorta Sektörüne Etkileri: Çankırı Örneği

Tezin Yazarı : Esra DEMİRCİOĞLU

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Mahmut YAVAŞI

Anabilim Dalı: İşletme

Kabul Tarihi : 15/ 09/ 2011

Sayfa Sayısı : 11 (ön kısım) + 151 (tez) + 1 (ekler)

Çalışmanın amacı 14.06.2007 tarihinde yürürlüğe giren 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun sektördeki etkilerinin değerlendirilmesini ortaya koymaktır. Söz konusu Kanun ile getirilen yeniliklerin sektörde ne ölçüde etkili olduğu, sektörün sorunlarına ne derecede çözüm bulabildiği, ihtiyaçlarına ne kadar cevap verebildiği ve Kanunun eksikliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada ayrıntılı bir literatür taramasıyla sigortanın tanımı, tarihi ve işlevleri araştırılarak bilgi verilmiştir. Ayrıca risk kavramı ve sigorta ile ilişkisi üzerinde durulmuş, sigorta kavramının unsurları da bazı Yargıtay kararları ile birlikte açıklanmaya çalışılmıştır. Kavramlar, kurum ve kuruluşlardan bahsedilirken eski ve yeni Türk Ticaret Kanunu'ndan karşılaştırmalı olarak faydalanılmıştır. Kanun öncesindeki sektörün var olan birçok sorunu ayrıntılı bir araştırma ile ortaya konulmuştur. Ayrıca bu sorunların Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra da devam etmekte olduğu, kanun ile getirilen yeniliklerin istenen düzeyde etkili olmadığı anket çalışması ile uygulamalı olarak araştırılmıştır.

Bu çalışmanın sigorta sektörüyle ilgilenen kişi ve kuruluşlara genel bilgi aktararak, sigorta şirketleri ve sektörün önemli aktörlerinden olan sigorta acenteleri ve diğer tüm sektör mensuplarının en yüksek düzeyde verimlilik sağlamalarına yardımcı olmak ve ileride sigorta sektörü ile ilgilenecek kimselere yol gösterici olmak temenni edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, sigorta sektörü, sigortacılık kanunu, sigorta sektörünün sorunları, acenteler.

Çankırı Karatekin Üniversitesi Institute of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis: The Impact of Insurance Act on the Insurance Sector: The case of Çankırı
Author : Esra DEMİRCİOĞLU
Supervisor : Asst.Prof.Dr.Mahmut YAVAŞI
Department : Business Administration
Date : 12 September 2011
<p>This study aims to provide an overall evaluation of the effects of Insurance Law, dated June 14, 2007, no 5684, over the sector. It aims both to evaluate the extent to which the novelties brought by this certain law have been influential, found solutions to the pre-existing problems, and served needs of the sector and to state its deficiencies. In this study, definition of insurance along with its history and function is presented through a detailed literature review. In addition, the concept of risk is analysed in relation to the concept of insurance and the elements of insurance are explained through several decisions of Supreme Court. Previous and the new Turkish trade act have been compared while explaining concepts, institutions and organisations. Many problems existing before the law was put into force have been detected as a result of a detailed analysis. Moreover, the fact that these pre-existing problems have continued to be influential and the novelties brought by this law have not been as effective as expected was observed practically with questionnaires.</p> <p>This study aims to inform people and organisations interested in the insurance sector, to help insurance companies, insurance agencies that are important actors of the sector, and all other staff of the sector to get the highest productivity, and to lead people who will be a part of the sector in the future.</p>
Keywords: Insurance, insurance sector, insurance law, problems of insurance law, agencies.

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 5.1: Acentelerin il ve ilçelere göre dağılımı.....	105
Tablo 5.2: En çok hangi branşta çalışıyorsunuz?	106
Tablo 5.3: Acentelerin en çok çalıştığı branşlar.....	108
Tablo 5.4: Kaç yıldır sigorta sektöründe faaliyette bulunuyorsunuz?	109
Tablo 5.5: Kaç yıldır kendi işletmenizde faaliyette bulunuyorsunuz?	110
Tablo 5.6: Faaliyette bulunulan iş yeri sayısı.....	110
Tablo 5.7: Acentenizde kaç teknik olmayan ve teknik personel çalışıyor?	111
Tablo 5.8: Acentelerin çalıştığı sigorta şirketi sayısı.....	113
Tablo 5.9: Tarifelerin Serbest Bırakılmasının Sektörde Rekabeti Arttırdığını düşünüyorum	117
Tablo 5.10: Tarifelerin Serbest Bırakılmasının Firmamın Kârlılığını Arttırdığını düşünüyorum.....	117
Tablo 5.11: Tam yetkili olmayan şubelerin rekabeti olumsuz etkilediğini düşünüyorum.....	118
Tablo 5.12: Firma cirosunun yüksek olmasının Acentelik Sözleşmesi'nde firmaya avantaj sağladığını düşünüyorum.....	119
Tablo 5.13: Teknik personelim nitelik/vasıf olarak yeterlidir.....	120
Tablo 5.14: Acenteler en az önlisans mezunu olmalıdır (aktüerya, pazarlama, risk yönetimi ve sigortacılık bölümleri).....	123
Tablo 5.15: Sigortacılık önlisans bölümü mezunlarının staj yapmadan acentelik yapabilmesi uygundur (ilgili bölümler).....	124
Tablo 5.16: Acenteler en az lisans mezunu olmalıdır.....	125
Tablo 5.17: Tüm lisans mezunlarının staj yapmadan acentelik yapabilmesi uygundur.....	125
Tablo 5.18: Sigorta konusunda halkı bilgilendirme yükümlülüğümü yerine getirdiğimi düşünüyorum.....	126
Tablo 5.19: Poliçe kapsamı dışında kalan istisnaları poliçe sahiplerine yeterli düzeyde anlatıyorum.....	127
Tablo 5.20: Sektörün e-ticarete uygun olduğunu düşünüyorum.....	128
Tablo 5.21: E-Ticaret yoluyla poliçe düzenleyenlerin teknik personel olduğunu düşünüyorum.....	128
Tablo 5.22: Zorunlu olan sigortaların herkes tarafından yaptırıldığını düşünmüyorum.....	129
Tablo 5.23: Türkiye'deki zorunlu sigorta sayısının artırılması gerektiğini düşünüyorum....	130
Tablo 5.24: Sigorta Acenteleri İcra Komitesi acentelerin işbirliğine katkı sağlamaktadır.....	131
Tablo 5.25: TOBB'un teknik alt-yapısının yeterli olduğunu düşünüyorum.....	131
Tablo 5.26: Güvence hesabının fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum.....	132
Tablo 5.27: SEGEM'in fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum.....	132
Tablo 5.28: Tahkim sisteminin müşterilerce bilindiğini düşünüyorum.....	133
Tablo 5.29: Sigorta tahkim komisyonunun fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum...	134
Tablo 5.30: AB ülkelerinde sigorta acenteliği yapabilecek yeterliliğe sahip olduğumu düşünüyorum.....	134
Tablo 5.31: Sektörün sorunlarını finansal krizlerin tetiklediğini düşünüyorum.....	135
Tablo 5.32: 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun sektöre olan güveni arttırdığını düşünüyorum.....	135
Tablo 5.33: 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun ihtiyaçlarımı ve beklentilerimi karşıladığını düşünüyorum.....	136

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Sekil No</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1: Önceliklendirme Haritası.....	31
Şekil 2.2: Risk Değerlendirmesi: Olasılık ve Etki Analizi Matrisi.....	32
Şekil 3.1: Alt bilgi merkezleri.....	45

GRAFİK LİSTESİ

<u>Grafik No</u>	<u>Sayfa</u>
Grafik 4.1: Çözüm süresine göre başvuruların dağılımı.....	79
Grafik 4.2: Başvuruların illere göre dağılımı.....	80
Grafik 5.1: Acente sahibinin eğitim seviyesi.....	105
Grafik 5.2: Acentelerin personel dağılım grafiği.....	112
Grafik 5.3: Sigortacılıkla beraber yürüttüğünüz başka bir işiniz var mı?	114
Grafik 5.4: Fiziksel ortam ile getirilen yeniliklerin acenteleri olumlu etkilediğini düşünüyorum.....	116
Grafik 5.5: Tarifelerin serbest bırakılmasının rekabet ve kârlılık üzerindeki etkisi.....	118
Grafik 5.6: Sigorta sektöründe eğitilmiş, deneyimli personel sıkıntısı yaşandığını düşünüyorum.....	121
Grafik 5.7: Acentelere verilen zorunlu eğitimlerin yeterliliği.....	122
Grafik 5.8: Zorunlu eğitimler haricindeki eğitimler.....	123
Grafik 5.9: Zorunlu olan sigortaların herkes tarafından yaptırıldığını düşünmüyorum..	130

GİRİŞ

Hayatın belirsizlik arz eden risklerle dolu olması ve bu risklerin tamamen ortadan kaldırılmasının mümkün olmaması sigorta kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu risklerin fiziksel olarak ortadan kaldırılmaları imkânsız olduğundan, kişiler, bunların en azından ekonomik sonuçlarını ortadan kaldırabilmek veya hafifletebilmek üzere girişimlerde bulunmuşlar ve bir riskin gerçekleşmesi halinde meydana gelecek zararı aralarında bölüşmek suretiyle sigorta kavramının temelini atmışlardır. Her sigortalanmış riskin tahakkuk ihtimali söz konusu olacağından sigortalı sayısının fazla olması zararın paylaştırılabilmesi açısından oldukça avantajlı olacaktır.

Sigorta sektörünün Türkiye’de gelişimi sürecinde pek çok sorun hâsıl olmuştur: Sektörde yeni şirket kuruluşları engellenmiş ve yabancı şirketlerin şube açmak haricinde faaliyetleri yasaklanmıştır. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu ve Sigorta Murakabe Kanunu’nun çeşitli maddeleri Anayasa Mahkemesi kararlarıyla iptal edilmiş ya da çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnamelerle değiştirilmiştir. Bütün bu uygulamalar düzenleme ve denetim açısından büyük bir yasal boşluk oluşmasına, uygulamalarda ikiliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca bazı sigorta genel şartları oldukça eski bazıları da çok dar kapsamlı hale gelmiş, sigorta genel şartları ile özel şartların çelişmesi de söz konusu olmuştur. Bütün bu mevzuat ile ilgili sorunlar haricinde sektörün ekonomik ve finansal, pazarlama, sosyo-kültürel, eğitim ve araştırma açısından da çok sayıda sorunları var olmuştur. Tüm bu sorunların varlığı, sektörün gelişimine engel olmakla beraber birçok maddesi yasal dayanaktan yoksun olan 7397 Sayılı Sigorta Murakabe Kanunu’nun (SMK) yürürlükten kaldırılmasını gerekli kılmıştır. Yaklaşık elli yıl önce yürürlüğe giren 7397 Sayılı Kanun’un Avrupa Birliği’ne girme sürecinde ihtiyaçları karşılayamaması, güven unsurunun çok önemli olduğu sigortacılığın etkin bir şekilde denetlenmesi gereği ve dünya ekonomilerinin sigortacılıktaki yapılanması karşısında yeni bir kanunun çıkarılması kaçınılmaz olmuştur. Böylece SMK’daki eksiklerin giderilmesini, Avrupa Birliği’ne uyumu ve sektörün yeniden yapılandırılmasını sağlayacak 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu yürürlüğe girmiştir.

Sigortanın mantığını anlayabilmek ve hangi şartlarda geliştiğini görebilmek için öncelikle sigortacılığın tarihi, türlerini ve işleyişini bilmek gerekli görüldüğünden çalışmanın ilk bölümünde dünyada ve Türkiye’de sigortacılığın tarihinden başlanarak sigortacılık kavramı, işlevleri, prensipleri, detaylı olarak açıklanmıştır.

İkinci Bölümde riskin önemi, nitelikleri ve sigorta ile ilişkisi araştırma kapsamına alınmış, sigortayı oluşturan unsurlar tanımlamada yardım ve destekleyici olması açısından Yargıtay kararları ve Türk Ticaret Kanunu ile birlikte incelenmiştir. Tüm bunlar yapılırken kavramların açıklanmasını desteleyecek nitelikte bazı istatistiklere yer verilmiştir.

Sektörün işleyişi, düzenlenme ve denetlenmesinde büyük önem arz eden ve 5684 Sayılı Kanun ile yeni oluşturulan kurum ve kuruluşlara 3.Bölümde kısaca değinilmiştir.

Dünya ekonomilerinin önemli finans kaynağı olan fakat Türkiye ekonomisinde hak ettiği yeri alamayan Türk sigortacılığının sorunları 4. Bölümde açıklanmıştır. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nun yürürlüğe girmesine sebep olan bu sorunlar, 5684 Sayılı Kanun ve TTK ile getirilen yenilikler bu bölümün konusunu oluşturmaktadır. Ayrıca 5. Bölümün konusunu oluşturan anket çalışmasının temel dayanağını yine bu bölümde işlenen mevzular oluşturmaktadır. 5684 Sayılı Kanunun etkilerini ve sonuçlarını, Türk sigortacılık sektörünün sorunlarını Çankırı ilinde anket uygulaması ile değerlendirilen 5. Bölümde, daha önce bir benzeri olmayan, özgün anket soruları kullanılmıştır. Ayrıca anket sorularının oluşturulmasında etkili olan unsurlar açıklanarak, uygulamada ortaya çıkan bulgular tablo ve grafikler yardımıyla yorumlanmıştır.

1. TEMEL KAVRAMLAR, İLKELER VE SORUNLAR

1.1. SİGORTANIN TANIMI, TARİHİ VE İŞLEVLERİ

1.1.1. Sigorta Kavramı

Günlük yaşamda sıklıkla kullanılan “sigorta” terimi İtalyanca ‘sicurta’ kelimesinden gelmektedir. Sigorta kavramından bahsedebilmek için bazı temel ilkelerin varlığı gereklidir. Bunlar; karşılıklı yardımlaşma, iktisadi olma, bir nakit gereksiniminin karşılanması, tesadüflük, önceden öngörme, tehlikelere maruz kalmada eşitlik ilkesi gibi ilkelerdir.¹ Terim olası ve tesadüfî risklerin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkacak hasarların, belli bir karşılık ödenmesi halinde, hukuki talep hakkına sahip olunması ile ilişkilidir.² Nitekim Türk Ticaret Kanunu’nun 1263. maddesinde sigorta;

‘Sigorta bir akittir ki bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hâdiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır’.

şeklinde tanımlanmış olup, benzer ve Türkçeleştirilmiş bir tanımlama 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun 1401. maddesinde;

“Sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir.”

şeklinde yer almaktadır.

Sigortanın amacı olası zararların kötü sonuçlarını önceden alınacak tedbirlerle ortadan kaldırmak, kişilerin karşılaşacakları riskler için kendilerini emniyette hissetmelerini sağlamaktır. Emniyetin sağlanabilmesi risklerden doğacak olası zararların kolektif dağıtımı ile mümkün olmaktadır. Kişisel tasarruflar söz konusu emniyeti temine yeterli olamayacağından mutlaka başkalarının mal varlığına ihtiyaç

¹ Mehmet Özkan., *Sigorta İşlemleri ve Muhasebesi*, Bilimi Teknik Yayınevi, İstanbul 1998, s.8.15.

² Huriye. Kubilay, *Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku*, Fakülteler Kitabevi, 2. Baskı, İzmir 2003. s.5-14.

duyulmuştur. Sigorta başladıktan sonra oluşacak zararlar sigortacı tarafından ödeneceğinden aynı riske maruz diğer sigortalılardan tahsil edilen primlerle bu hasarlar karşılanır. Böylece zarar sigortalılar topluluğuna dağıtılmış olur.³

Sigorta hukuki bir müessese olarak ortaya çıkmıştır ve sigorta himayesi ancak hukuki yolla sağlanabilir. Sigorta kavramı çeşitli hukuk alanlarında farklı şekillerde tarif edilebilir.⁴ Örneğin vergi kanunları bakımından özel bir sigorta kavramı ortaya çıkabilir.

Genel olarak bir tanım yapıldığında bir takım unsurlar ve koşullar göz önüne alınmalıdır. Sigorta tanımı yapılırken de göz önüne alınması gerekli bazı unsurlar vardır. Bunlar:

- Riskin var olması ve bu riskin yasalarla ya da sözleşme ile önceden belirlenmiş olması gereklidir,
- Hasarın maddi nitelikte olması, sigorta konusunun para ile ölçülebilmesi gereklidir,
- Hasarın tesadüfi olması gereklidir (kasıt olmamalıdır),
- Birliktelik yani riske maruz kişilerin teşkil ettiği bir topluluk olması, hasarın tek başına karşılanmaması gereklidir.

Burada ‘bütün riskler sigortalanabilir mi?’ ya da ‘bütün riskler yasada tanımlanır mı?’ gibi bazı sorulara açıklık getirilecek olunursa, Sigorta Şirketlerinin Teftiş ve Murakabesi Kanununda sigortanın konusunu belirlenmiş ve ‘*sigorta ettiren nezdinde kıymeti haiz herhangi bir şey sigorta olunabilir*’ denmiştir. Ancak sigortalı bakımından hissi veya ailevi bazı sebepler dolayısıyla bir kıymet ifade eden ve hakikatte ticari bir kıymeti haiz olmayan varlıkların sigortalanması mümkün değildir.⁵ Ayrıca sigorta edilebilir riskin hukuk bakımından sigorta edilebilir nitelikte olması gerekir, yasalara ve genel ahlaka aykırı ya da kasıtlı eylemlerden doğacak zararlar sigorta edilemez. Teknik bakımdan sigortacı, sigorta edilebilir nitelikteki her riski sigortalamak zorunluluğunda değildir. Prim

³ Rayegan Kender., *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, Arıkan Yayıncılık, İstanbul 2008, s.2.

⁴ Robert E. Keeton, *Basic Insurance Law, Cases and Materials*, American Casebook Series, Second Edition, St. Paul, Minnesota 1977, s.13.

⁵ Reşat Atabek., *Sigorta Hukuku*, Duygu Matbaası, İstanbul 1950, s.12.13.

bakımdan ise prim bedelinin hem sigortacı hem de sigorta ettiren bakımından makul düzeyde olması gerekir.⁶ Sigortacılıkta çok sık gerçekleşen ve çok büyük zararlara neden olan riskler sigortalanamaz ya da bunların yanında mutlaka nadiren ortaya çıkan, etkisi az olan riskler de sigortalanarak bir denge sağlanmaya çalışılır. Dolayısıyla ‘bütün riskler sigortalanır’ denilemez çünkü istatistik gibi bilimler yardımıyla yapılan çalışmalar sonucunda sigorta edilecek riskler seçilerek ayrılır.⁷

Alman Federal Mahkemesi ile Anayasa Mahkemesinin muhtelif kararlarında bir sigortanın mevcut olup olmadığının tespiti için Möller’in şu tarifindeki unsurların varlığı araştırılmıştır: Aynı veya benzer risklere maruz bulunan kişiler topluluğunda, riskin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkacak ihtiyacın belirli bir para (prim) karşılığında giderilmesine yöneltilmiş bağımsız bir hukuki talebe sahip olunmasıdır. Ayrıca bu tarif doktrinde ‘Gefahren Gemeinschafts Theorie’ (tehlike iştiraki teorisi) olarak bilinmektedir.⁸

Bu unsurların yanı sıra sigorta kavramından bahsedilebilmesi için şu koşullar da mevcut olmalıdır:

- Sigortalanacak riskin hukuki bakımdan sigorta edilebilir nitelikte olması, yasalara ve genel ahlaka aykırı olmaması ve kasıtlı eylemlerden doğacak zararlar olmaması gerekmektedir.
- Sigorta tekniği bakımından risk değerlendirilmeli ve daha sonra sigorta edilmelidir. Sigortacı sigortalanabilir her riski sigortalamak zorunda değildir.
- Prim bakımından, riskin prim beldenin hem sigortacı hem de sigorta ettiren tarafından kabul edilebilir, makul bir düzeyde olması gereklidir.⁹

Kanunda tehlike olarak bahsedilen kavram, uygulamada “risk, riziko” olarak adlandırılan kavramdan farklı değildir. Dolayısıyla “sigorta” kavramının daha anlaşılır olması için risk kavramı üzerinde durulmalıdır.

⁶ Enver Alper Güvel, Afıtaş Öndaş Güvel., *Sigortacılık*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s.28.

⁷ Kender., *a.g.e.*, s.4.

⁸ Kender., *a.g.e.*, s.2.3.

⁹ Güvel, Güvel., *a.g.e.*, s.28

1.1.2. Risk Kavramı

Risk, riziko en yalın haliyle “zarara uğrama tehlikesi”; iktisadi manada ise “iktisadi karar birimlerinin verecekleri kararlar sonucunda ortaya çıkacak getiriye olumsuz etkileyebilecek olayların gerçekleşme olasılığı” olarak tanımlanabilir.¹⁰ İtalyanca “riscare” sözcüğünden türemiş olan “cesaret etmek” anlamına gelen riskin herkes tarafından kabul edilen tek bir tanımı yoktur.¹¹ Her alandaki bilim adamları riski farklı farklı tanımlamışlardır. Risk tarımda, normal koşullarda üretimde meydana gelebilecek kayıp veya zararları ifade eder.¹² Sigorta matematiğinde risk zararların ve kayıpların belirsizliği olarak tanımlanıp, analiz açısından “temel” ve “özel” risk ayrımına tabi tutulabilir. Kaynakları ve sonuçları açısından bireysel olmayan temel riskte bireylerin kendi eylemleri değil, savaşlar, işsizlik, enflasyon gibi sosyo-ekonomik ve siyasal etkiler söz konusudur. Bir evin yanması, bankanın soyulması gibi bireysel olayların sonucunda özel riskler oluşur.¹³

Risk, bir olayın tesadüfe dayalı muhtemel sonuçlarının çeşitlenmesi ve muhtemel bir zararın belirsizliğiyle ilişkilidir.¹⁴ Kısaca açıklanan risk kavramı ve sigortayla ilişkisi 2. Bölümde daha ayrıntılı olarak incelenecektir.

Risk ve sigortadan bahsederken Büyük Sayılar Kanununa da değinmekte fayda vardır. Çünkü sigortacılıkta sıkça kullanılmaktadır yani sigortacılar risk payını düşünerek sigortanın ücretini (prim) hesaplarken Büyük Sayılar Kanunu ve istatistiklerden büyük ölçüde yararlanmaktadır.

¹⁰ Türk Dil Kurumu: Erişim: 18.03.2011, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>

¹¹ Brian J. Glenn, “Risk Insurance, and the Changing Nature of Mutual Obligation”, **Law and Social Inquiry**, 2002, s. 299.

¹² İlhan Mumcu. “*Tarımı Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye’de Tarımsal Destekleme Uygulamalarında Tarım Sigortalarının Yeri*”, Namık Kemal Üniversitesi FBE., Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2009, s.39.

¹³ H. Denenberg, R. Eilers, G. Hoffman, C. Kline, J. Melone, H. Snider. *Risk and Insurance*. Englewood Cliffs, New Jersey Prentice-Hall Inc. 1964, s. 12.; Özdemir Akmut., *Hayat Sigortası: Teori ve Türkiye’deki Uygulama*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1980, s.26-27.

¹⁴ Mark S. Dorfman, *Introduction to Risk Management and Insurance*, 7th ed. (New Jersey: Prantice Hall, 2002, s. 6.

1.1.3. Büyük Sayılar Kanunu

İlk defa 1700'lü yıllarda Jacob Bernoulli isimli matematikçi tarafından tanımlanan Büyük Sayılar Kanunu (*Law of large numbers*), bir olayın normal bir sürede birçok kez tekrarlanmasıdır.¹⁵ Tekrarlanma ne kadar artarsa olayın meydana gelme olasılığı o kadar artacaktır. İstatistiksel olarak ana kütlede alınan ve gözlemlenen örnek sayısı ne kadar çok olursa gözlemlerin ortalama değeri ana kütlede ortalama değerine yaklaşarak çok daha gerçekçi sonuçlara ulaşılır. Sigortalılardan toplanan primler yine sigortalılara hasarın gerçekleşmesi durumunda tazminat olarak dağıtılacağından her sigortalı riskin tahakkuk ihtimali söz konusudur. Risk priminin hesaplanmasında esas alınan istatistikler ne kadar uzun süreli ve çok sayıda olursa hasarın meydana gelme olasılığı da o derece kesinlik kazanır.¹⁶ O halde sigortalı sayısı ne kadar çok olursa risklerin tahakkuku da o ölçüde azalacaktır. Sigortacılar yıllar süren deneyimlerden sonra, istatistiklerin de yardımıyla hangi risk grubunda hasar ihtimalinin ne olduğunu tahmin edebilmektedirler. Başka bir deyişle her bir sigortalı için belirsiz olan risk, aynı riski paylaşan çok sayıda kişi için tahmin edilebilir hale gelecektir. İşte bu sebepten hayat sigortasında kullanılan tablolar her yaşta birçok sayıda kişinin uzun yıllar gözlemlenmesi sonucu elde edilmişlerdir. İstatistiksel hesabın yani Büyük Sayılar Kanunu'nun yararını görebilmek için uzun yıllar boyunca ve de çok sayıda deneyime ihtiyaç vardır.¹⁷

Sigorta ile ilgili temel kavramların detaylı olarak inceleneceği 2. Bölüm'e geçmeden önce sigortacılığın tarihsel gelişimi üzerinde kısaca durmakta yarar görülmektedir. Bu nedenle sigortacılığın tarihsel gelişimine aşağıda kısaca yer verilmiştir.

1.1.4. Sigortacılığın Kısa Tarihsel Gelişim Süreci

Sigortanın tarihi çok eskilere, Mısır'a M.Ö. 4500 yıllarına kadar dayanmaktadır. M.Ö. 2500 yıllarında Babil Medeniyeti'nde, M.Ö. (640-558) Atina şehir Devleti'nde ve M.S. 200 yıllarında Roma İmparatorluğu'nda sigortacılık uygulamalarına

¹⁵Tuğba Saka, '*Sigortacılıkta Risk Yönetimi ve Aşırı Uç Değer Teorisi*', İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2010. s.28

¹⁶Akmut, **a.g.e.**, s.33-35

¹⁷Hilmi Acınan, *Sigortanın Temel Prensipleri*, 5G Matbaacılık Ltd. Şti., İstanbul 2006, s.4-5.

rastlanmaktadır.¹⁸ MÖ 4500 yıllarında Mısır'da esnaf gruplarından bazılarının bir araya gelerek, sandık kurmalarıyla aralarından ölenlerin ailelerine sandıktan para yardımı yaptıkları görülmüştür.¹⁹ Babil'de MÖ. 4000 yıllarında sermayedarlar kervan tüccarlarına borç veriyorlar ve kervanları çöllerde yağmalanıp soyulması durumunda tüccarların borçlarını siliyorlardı. Ancak kervanın sorunsuz bir şekilde yerine ulaşması halinde aldıkları riske karşılık anapara borç miktarı üzerinden belli bir miktar ilave para alıyorlardı.²⁰

Asıl olarak dünyada sigortacılık sisteminin ilk izleri Babil Kralı Hammurabi tarafından çıkarılan Hammurabi Kanunlarında (MÖ.1792-1750) görülmektedir. Bu dönemde mallar özellikle hırsızlığa karşı sigorta edilmekte idi. Bu kanun ile herhangi bir soyguncu saldırısına uğrayan kervan sahibinin tüm zararı diğer kervan sahipleri tarafından paylaşılacaktır. M.Ö. 900'lü yıllarda Rodoslu tüccarların taşınan malın bir kısmının tüm kargoyu kurtarabilmek amacıyla feda edilebileceği bir sistemi vardı ve yine Yunanlılar ve Romalılar da sigorta sistemlerine sahiptiler.²¹

M.Ö. 600 yıllarında Hindu'lar sigorta özelliği taşıyan kredi anlaşmaları yapmaya başlamışlardır. Bu anlaşmalar sigorta düşüncesini geliştirerek sigortacılıkta ilk adımları ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır ve bu anlaşmalar ortaçağda gelişerek deniz ödücü ve nakliyat sigortalarının temelini oluşturmuşlardır.²²

Prime dayalı sigortaya ise Venedik, Floransa, Cenova şehirlerinde 1250'li yıllarda rastlanmaktadır. Günümüzdeki anlamında modern sigortanın kökenleri ise 14. yy.da İtalyan tüccarlarda görülmektedir. Deniz ticaretinin başlangıç noktası olması ve uzun zamandır ticaret yolu olarak kullanılması nedeniyle Akdeniz, ticaretin yanı sıra sigortanın da görüldüğü yer olmuştur.²³ O devirde deniz ticaretinde en ileride

¹⁸ Serhat Sevinç, *Türk Sigorta Sektöründe Hayat Dışı Branşlarda Serbest Tarifeye Geçişin Etkileri Üzerine Bir Araştırma*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2007. s.11.

¹⁹ Kender, s.1

²⁰ Murat Özbolat., *Temel Sigortacılık*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2010, s.32.

²¹ Mustafa Çeker, *Yargıtay Kararları Işığında Sigorta Hukuku*, Karahan Kitabevi, Adana 2004 s.6-7; Pat Saxton, 1989, *The Ivanhoe Guide, Insurance Companies 1990-The History of Insurance*, Chartered Insurance Institute, Oxford, s.3.

²² Y. Selim Yaman, *Türk Sigorta Sektörünün Sorunları ve Eğitimin Önemi*, M.Ü. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Y.Lisans Tezi, 2001.

²³ Kender, a.g.e.. s.1

bulunan ülke olan İtalya’ da deniz riskleri, gemi ve yüklerini kaybetme risklerinden dolayı sigortaya gereksinim duyuldu ve deniz sigortası kavramı da ilk defa burada ortaya çıktı.²⁴ İngiltere’de sigorta ile ilgili anlaşmazlıkların düzenlenmesi uzun zaman boyunca örf ve adet hukuku (common law) yoluyla oldu. Güvence amacıyla tüccarlar normal yasal sistemin dışında oda kurdular. Ancak 18.yy.ın ortalarında Lord Mansfield ortak hukuk mahkemeleri kurdu. Burada uygulanan ilkelerin ticaret hukukundan türetilmiş olmasının yanı sıra sigorta konusunda geleneksel örf ve adet hukuku daha ağır basmaktaydı.²⁵

İlk sigorta poliçesi olarak kabul edilen ve ‘mukavele’ adı verilen poliçe 23 Ekim 1347 tarihinde İtalya’nın Cenova Limanı’ndan Mayorka’ya ‘Santa Clara’ adlı geminin yükünü sigorta etmek amacıyla düzenlendi.²⁶ İlk sigorta şirketi de 1424 yılında yine Cenova şehrinde kuruldu. Sigorta konusunda ilk kanuni mevzuat ise 1435 yılında yayınlanan Barselona Fermanıydı. İtalya’daki başlangıçtan sonra deniz sigortalarının özellikle 18. yy.da İngiltere’de geliştiği görülmektedir. Ayrıca 16. yy. da İngiliz denizası ticaretinin büyük gelişmeler göstermesiyle denizcilikle ilgili sigorta da gelişmiş ve 1601 yılında sigortacılıkla ilgili ilk kanun çıkarılmıştır.²⁷ Roma ve Yunan dönemlerinde ise günümüz anlamında sigortacılık benzeri karşılıklı yardım sandıkları oluşturulmuş buna benzer yardımlaşma kurumları Ortaçağda diğer alanlarda da görülmüştür.²⁸ İspanya’da 1435 ve 1436 yıllarında özellikle deniz ticaretindeki risklere dair hükümler içeren ve sigorta hukukuna ait ayrıntılı ilk düzenlemeleri kapsayan kararname 1681 yılında geliştirilmiş ve günümüzdeki kanunların temelini oluşturarak 1864 Deniz Ticareti Kanunda yer almıştır.²⁹

Denizde başlayıp gelişen sigortacılık daha sonraları hayat sigortası fikrinin doğmasına neden oldu. Gemi ve yükünün sigorta edilebilmesi, kaptan, yolcular ve tayfaların da sigorta edilebilmesi fikrini getirdi.³⁰ 17. yy.’da bir İtalyan bankeri olan

²⁴ Murat Özbolat., *Temel Sigortacılık*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2010, s.32

²⁵ John Birds, *Modern Insurance Law*, Sweet & Maxwell, London,1993, s.1-2

²⁶ Suna Oksay, *Türk Özel Sigortacılığının Tarihsel Gelişimi*, www.tsrsb.com.tr. Erişim Tarihi: 03.01.2010

²⁷ İngiltere Denizcilik Sigortası Kanunu, Marine Insurance Act (1601).

²⁸ Kubilay, H.,*a.g.e.*, s.12.

²⁹ Çeker, 2010, *a.g.e.*,s.7-8.

³⁰ William R Vance, *The History of The Development of The Warranty in Insurance Law*, The Yale Law Journal, Vol.XX, no.7, May 1911, p.523-534

Tonti'nin getirdiği 'Tontines' denilen sistemde, belirli kişiler bir araya gelerek, belirli bir süre için ortaya belirli bir para koymakta, süre sonunda hayatta kalanlar parayı aralarında paylaşmaktaydı. Bu sistemde ölenlerin maddi kayba uğradıkları düşünülerek öngörülen süreden önce ölenler için de ölüm rizikosu karşılığı prim ödenmesi öngörüldü ve hayat sigortalarına geçiş de bu şekilde başladı.

17. yy. sigortacılığın gelişmesine yol açan önemli bir olaya sahne olmuştur. 2 Eylül 1666 tarihinde Londra'da meydana gelen ve dört gün sürerek 13.000 evle 100 kilisenin kül olmasına yol açan büyük yangın kara sigortalarının doğmasına neden olmuştur.³¹ 1667 yılında 'Fire Office' (Yangın Bürosu) kurulmasından sonra 1684 yılında buna rakip bir ortaklık şeklinde ortaya çıkan ilk yangın sigorta şirketi 'Friendly Society' faaliyete geçti.³² 1688 yılında İngiltere'de Lloyd's' un temellerinin atılmasıyla sigortacılıkta yeni bir dönem başladı. Londra'da bulunan ve Edward Lloyd adında bir kişinin işlettiği kahvehane, gemi sahipleri, iş adamları ve tüccarların deniz ticaretine ilişkin bilgi alışverişinde buldukları bir mekândır. Burada sefere çıkan bir gemi veya geminin yükü üzerine teminat veren kişiler, 'Underwriter' sıfatıyla belgeler düzenleyerek faaliyette bulunmaya başlamışlar ve yine bu kişiler Edward Lloyd'un ölümünden sonra, kendi aralarında Lloyd's adında bir topluluk kurmuşlardır. Lloyd's 1871 yılında İngiltere Parlamentosunun çıkardığı bir kanunla Birlik haline getirilmiştir. İlk yıllarında sadece deniz sigortaları alanında faaliyet gösterirken sonraları kara sigortalarına da geçmiş olup günümüzde her türlü sigortanın yapılabildiği bir kuruluş haline gelmiştir.³³ Lloyd's' un en belirgin özelliği Lloyd's üyelerinin bütün varlıklarıyla sorumluluk taşımaları ve kesinlikle sigortalı ile doğrudan temas etmemeleri, ilişkinin "Broker" denilen aracı kişi ya da kurumlarla temin edilmesidir. Brokerler Lloyd's ile çalışabilmek için buraya kaydolmakta ve müşterinin sigorta ve tazminat alma işlerini takip etmekteydiler.³⁴

Ülkemizde lonca ve ahilik teşkilatlarının sigorta benzeri yardım sandıkları oluşturdukları görölse de deniz ticaretinin yaygın olmaması ve dini nedenlerle 19.

³¹ Uygur Kocabaşoğlu, 'Sigortacılığın Tarihi', Ekonomik Forum Dergisi, TOBB, Aralık 1994, s.24.

³² Cahit Nomer, Hüseyin Yunak, *Sigortanın Genel Prensipler*, Milli Reasürans TAŞ Yayını, İstanbul, 2000.s.31.

³³ <http://www.tsrbs.org.tr/sayfa/sigortanin-tarihi> 05.01.2011

³⁴ <http://www.lloyds.com>

yy.ın sonlarına kadar sigortacılık gelişmemiştir.³⁵ Faizin haram olması ve insanların bir zarar ya da afeti önlemek amacıyla alacakları tedbirin Allah'ın emirlerine karşı gelmek anlamı taşıması gibi dini nedenler sigortaya ilgiyi engellemiştir. Ancak 1870 yılında Beyoğlu'nda ortaya çıkan yangın sonucu sigortanın önemi anlaşılmıştır.³⁶

Başlangıçta sigorta şirketlerinin kuruluş ve faaliyetlerini düzenleyen, devlet denetimini gerektiren kanun hatta hüküm bile olmaması sebebiyle sigortacılık tamamen yabancı ortaklıklar tarafından ve denetimsiz bir şekilde işlemiştir. Osmanlı topraklarında sigortacılık faaliyetleri, 1872 yılında İngiliz Sigorta Şirketleri Sun, Northern ve North British' in açtıkları temsilciliklerle birlikte başlamıştır. İlk Fransız sigorta şirketi, La Foncière, 1878 yılında İstanbul' da faaliyete geçmiştir.³⁷ Daha sonraki yıllarda, Avrupa' nın diğer ülkelerinden İtalyan, Alman, Avusturya, İsviçre, Bulgar, Romen ve Rus sigorta şirketlerinin temsilcilikler açarak faaliyet göstermeleriyle birlikte şirket sayısının hızla arttığı görülmektedir.³⁸

Yabancı ortaklı sigorta şirketlerinden sonra ilk Türk sigorta şirketi 1893 yılında kurulan *Osmanlı Umum Sigorta Şirketi*'dir. Sırasıyla kara sigortalarında da uygulanan 1864 Ticaret-i Bahriye Kanununun 11.faslı, 25 maddeden ibaret 1906 Ticaret-i Bahriye Kanununun kara sigortalarını içeren üçüncü eki, 1908 'de yabancı anonim ortaklıklarla sigorta ortaklıkları hakkında nizamname, 1914'te 30 Kânunuevvel 1330 tarih ve 49 sayılı Ecnebi Sigorta Şirketleri Hakkında Muvakkat Kanun, 1957'de 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun beşinci kitabı, 1959' da Sigorta Murakabe Kanunu sigorta ortaklıklarının devlet tarafından denetlenmesine ilişkin hükümler içermektedir. 1990 yılında ise ülkemizdeki en önemli düzenlemelerden olan tarifeleri ve sektöre girişi serbest bırakma kararları alınmış ve böylece hayat ve zorunlu sigortalar dışında fiyatlar sigortacı ile sigorta ettiren arasında serbestçe ve karşılıklı anlaşma ile belirlenmiştir.³⁹

³⁵ Kender, s.15.

³⁶ Erdoğan Sergici, *Türklerin Tarihi ve Sigortacılık*, Latin Kitabevi, İstanbul 2001, s.110-118.

³⁷ Haydar Kazgan, *Osmanlı' dan Günümüze Türk Finans Tarihi*, C. 2, IMKB/Creative Yayıncılık ve Tanıtım, İstanbul 1999, s.13.

³⁸ Ömür Şakir Babaoğlu, *Sigortacılığa Giriş*, İ. Ü. Sosyal Bilimler Yüksek Okulu Yayını, İstanbul 1989, s.37.

³⁹ Kubilay, s.12.

Planlı kalkınma döneminde ilk dört plan açısından bakıldığında, özel sigorta sistemine yönelik düzenlemelerin özellikle ikinci planla birlikte gündeme geldiği görülmektedir. Bu dönemde DPT tarafından yayınlanmış iki çalışma ve özel ihtisas komisyonu raporlarıyla birlikte sektöre plan dâhilinde yer vermeye başlanmıştır.⁴⁰

1.1.5. Sigortanın Genel Prensipleri

1.1.5.1. Azami İyi Niyet Prensipleri

Sigorta sözleşmesinde esas olan sigortalının beyanıdır. Bu prensip sigorta sözleşmesinin tarafları olan sigortalı ve sigortacının sözleşme sırasında ve süresince birbirlerinin sözleşme ile ilgili kararlarını etkileyecek öneme sahip her türlü bilgiyi, bilgiye sahip oldukları anda açık bir şekilde paylaşmasıdır. Sigortalı veya sigorta ettiren, teminat altına aldığı nesneye ilişkin tüm bilgileri doğru olarak vermek zorundadır.⁴¹ Bu hususa ilişkin Yargıtay bir kararında; hayat sigortası yapılırken sigorta ettirenin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu ileri sürülmesi halinde, sigortalının kasıtlı davranmadığını ispat etmesi gerekli olduğuna hükmetmiştir.⁴² Aynı şekilde sözleşmeye aracılık eden kişi de neyi, ne şartlar altında aldığı konusunda doğru ve gerçek bilgileri sigortalıya bildirmek zorundadır.⁴³ Azami iyi niyet prensibi sigorta sözleşmesinin her iki tarafını da bağlayan bir prensip olmakla birlikte esas olarak sigortalının sigortacıya risk ve risk yönetim çözümleri ile ilgili yaptığı bildirimleri kapsar.⁴⁴

1.1.5.2. Sigortalanabilir Menfaat Prensipleri

Sigorta sözleşmesi ile mal ve can üzerindeki menfaatler güvence altına alınır. Sigortalanacak menfaatin yasal, doğal olarak değerlendirilebilir ve parayla ölçülebilir olması esastır. Sigortalı olabilmek için, tarif edilen rizikonun gerçekleşmesi halinde

⁴⁰ Emin Atasagun, *Türkiye’de Sigortacılığın Gerçek Yönü*, Güryay Matbaacılık, İstanbul, 1978, s.13-25

⁴¹ Kâmuran Pekiner, *Sigorta İşletmeciliği: Prensipleri-Hesap Bünyesi*, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1970, s.18.

⁴² Yargıtay. 11.HD. Tarih: 07.10.1988, E.1988/1255 K.1988/5606; Çeker, 2004, **a.g.e.**, s.201.

⁴³ Stuart Cotton; Mound Wollan & Greengrass, *Azami İyi Niyet*,(Çev: Ekin Zarakol), Reasürör, s.64.

⁴⁴ Saka, **a.g.e.** s.30.

ortaya çıkacak zararın, para ile ölçülebilir olması, sigortalının kendi varlığından bir eksilme veya borcunu arttırma gibi bir netice vermesi şartına bağlanmıştır. Sigorta ettiren kişi sigorta konusu üzerinde, yasalar tarafından tanınmış ve para ile ölçülebilen menfaati nedeniyle, mali bir kayba uğramak durumunda olduğu için, sigortalanabilir menfaate sahiptir.⁴⁵ Kişi sahip olduğu bina sigortalanabilir. (Mal sahibi sıfatı ile sigorta). Sigorta ettirenin sigortalanan şeyin sahibi olması şart değildir, arada menfaat bulunması kâfidir. Mesela bir bina bankaya teminat olarak gösterilerek (ipotek) kredi kullanılıyorsa, banka bu binanın sahibi olmamasına karşın, üzerinde ipotek hakkından doğan menfaati bulunmaktadır ve banka bu binayı sigorta edebilir (Dain - i mürtehin sıfatı ile sigorta).⁴⁶

1.1.5.3. Tazminat Prensibi

Sigorta sözleşmesine konu olan bir hasar meydana gelmesi durumunda, sigortalının zararının telafisi için sigorta şirketi tarafından sigortalıya ödenen meblağa tazminat denmektedir.⁴⁷ Tazminat miktarı, sigorta bedelini, yani teminat kapsamındaki bir riskin gerçekleşmesi halinde sigortacının ödemekle yükümlü olduğu ve poliçede belirtilen, tazminata esas oluşturan azami bedeli aşamaz.⁴⁸ Bu durum Tazminat Prensibi olarak adlandırılır. Ferdi kaza ve hayat ve sigortaları dışında tüm sigorta sözleşmelerinin amacı sigortalıyı hasardan önceki mali seviyesine getirmektir. Dolayısıyla sigortalının hasardan dolayı haksız bir kazanç sağlaması söz konusu olmayacaktır. Sigortalının, hasar oluştuğunda zararının karşılanması, sözleşme gereğidir.⁴⁹ Bu zararın giderilmesi nakden ödeme şeklinde olabileceği gibi, onarımını üstlenme veya yerine yenisini verme şeklinde de olabilir. Nakden ödeme haricindeki seçenekler, sigortalının ve sigortacının mutabık kalması halinde olabilir.

⁴⁵ Acınan, **a.g.e.**, s.11.

⁴⁶ Nomer; Yunak, **a.g.e.**, s:25.

⁴⁷ Tuncer Asunakutlu, “*Sigorta Açısından Güvenlik ve Risk*”, Mevzuat Dergisi, Cilt:4, Sayı: 43, 2001 s.9.

⁴⁸ Nomer; Yunak, **a.g.e.**, s:25.

⁴⁹ Acınan, **a.g.e.**, s.12.

1.1.5.4. Hasara En Yakın Neden Prensibi

Hasarın oluşması sonucu sigortalının sigortacıdan talepte bulunabilmesi için hasarın poliçede teminat altına alınan tehlikelerden ileri gelmesi gerekmektedir. Hasar nedeni çoğu kez tam olarak saptanamaz ya da birçok nedenden hangisinin esas neden olduğunun saptanması güçtür. Esas neden yani hasara en yakın neden, olaylar zincirini harekete geçirendir. Birden fazla neden aynı anda gerçekleştiğinde hasarın meydana gelmesinde en etkili ve en yakın neden zararın atfedildiği nedendir. Hasarın ortaya çıkmasında direk çalışır ve diğer nedenler onu takip eder. Örneğin; hırsızlık teminatı verilmiş bir yerde hırsızın kapıyı kırması ve hiçbir şey çalamadan kaçması halinde, kapının hasarı da bu poliçe ile ödenecektir. Çünkü çalma durumu gerçekleşmemiş olmasına rağmen hasarın yakın nedeni hırsızlık olayıdır. Yakın nedeni diğer nedenlerden ayıran en önemli özellik ise meydana gelen hasar ile arasında doğrudan bağlantı olmasıdır.⁵⁰

1.1.5.5. Halefiyet (Hakların Devri - Rücu) Prensibi

Sigortalının uğradığı zararda sigortalının herhangi bir kusuru, ihmali veya poliçe şartlarını ihlali gibi bir eylemi olmaksızın üçüncü kişilerin kusuru olması halinde, sigorta şirketi sigortalısına zararı ödedikten sonra, kusurlu taraftan kusuru oranında bu hasarı talep (rücu) eder.⁵¹ Böylelikle sigortalı hem sigorta şirketinden, hem de kendisine zarar veren kusurlu taraftan tazminat alarak, haksız kazanç sağlamamış olur. Burada sigorta şirketi sigortalısının talep edebileceği tazminatı almak üzere sigortalısının yerine geçerek, onun yetkilerini kendi devraldığından bu prensip "Halefiyet Prensibi" olarak da ifade edilmektedir.⁵² Rücu etme diye adlandırılan bu durum tazminat prensibinin bir sonucu olduğu için tazminat sigortası niteliğinde olmayan hayat ve ferdi kaza sigortalarında uygulanmaz.⁵³

⁵⁰ Ali Bozer, *Sigorta Hukuku*, Banka ve Tic. Hukuku Arş. Ens. Yayınları, Ankara; 1981, s. 13.

⁵¹ Kemal Çuhacı., "Sigorta Tanımları", *Birlik Dergisi*, Cilt: 2, Sayı:16, 2001,s.21.

⁵² Acınan., **a.g.e.**, s.15.

⁵³ Bozer, **a.g.e.**, s. 13.

1.1.5.6. Hasara Katılım Prensibi

Birden fazla sigorta şirketinin bir riski müşterek sigorta etmesi durumunda sigortacıların iştirak oranı esas olmak kaydıyla, azami teminat ve gerçekleşen hasar miktarı paylaştırılarak tazminat ödenir.⁵⁴ Haksız kazanç olanağı sağlanmaz. Bu duruma birlikte sigorta, müşterek sigorta prensibi de denir. Böylece ortaya çıkan tazminat sigorta kurumları arasında payları ölçüsünde dağıtılmış olur.⁵⁵

Sigorta ile ilgili temel kavramlara ilerleyen bölümlerde daha da detaya girmek üzere kısaca değinildikten ve sigortacılığın tarihsel gelişimi özet olarak belirtildikten sonra, yaşamın vazgeçilmezi haline gelen sigortacılığın işlevleri üzerinde durmak yerinde olacaktır.

1.1.6. Sigortanın İşlevleri

Sigortanın yararlarını ve işlevlerini genel olarak şöyle sıralayabiliriz: Kişilerde güven duygusu yaratır, normalde alınmayacak bazı tedbirlerin alınmasını sağlar, kredi almayı kolaylaştırır, tasarruf aracı olarak kullanılabilir, yatırımlara kaynak teşkil edecek sermaye birikimi sağlar, teşebbüs artışı ile ekonomik kalkınmayı hızlandırır, milli gelirin eşit dağılımına yardımcı olur, reasürans ve retrosesyon uygulamaları vasıtasıyla dış ödemeler dengesinin gerçekleşmesinde yardımcı olur.⁵⁶ Sakıncaları ise daha az olmakla birlikte yok da değildir: Dikkatsizlik ve tedbirsizliğin artmasına, israf ve özellikle sağlık sigortalarında gereksiz harcamalara, kasıtlı olarak zarar verilmesine neden olabilir.⁵⁷

Aynı zamanda kredi ekonomisinin de önemli bir unsurudur. Bununla beraber sigorta şirketleri ülkelerinin kıt kaynaklarını uygun risk düzeyinde etkin bir şekilde araştırma geliştirme faaliyetleri sonucu etkin bir şekilde tahsis ederler. Sosyal güvenlik sisteminin yükünü hafifletir, vergi gelirlerini artırır. İşsizliği azaltır. Finansal kazanç sağlar, vatandaşlara karşı olan yükümlülükleri azaltarak sermaye birikimine katkıda

⁵⁴ Uralcan, **a.g.e.**, s.49.

⁵⁵ Saka, **a.g.e.**, s.31.

⁵⁶ Targan Ünal, *Sigorta Sektörünün Ekonomik İşlevi ve Fon Yaratma Kapasitesi*, İTO Yayınları, İstanbul 1994,s.38.

⁵⁷ Mertol Can, *Türk Özel Sigorta Hukuku (Ders Kitabı)*, İmaj Yayınevi, Ankara 2009. s.18-21.

bulunarak tasarrufları artırır. Diğer taraftan, sigorta aynı tehlikeyi görebilecek taraflar arasında olası tehlike maliyetini paylaşan bir dayanışma unsurudur. Paylaşım kitlesinin reasürans yolu ile genişlemesi bu dayanışmayı uluslararası kılar.⁵⁸

Sigortanın kişilere sağladığı güven ile ülke ekonomileri de güçlenecektir. Çünkü sigorta üretimin vazgeçilmezleri olan sermaye ve emeği koruyup güvence altına alır. Bu tür üretim faktörlerinde meydana gelebilecek zararların sigorta ile etkisiz hale getirilmesi ile birçok ekonomik faaliyette artış ve gelişme olacaktır. Küçük çaplı işletmeler güvence altına alınarak daha büyük işletmelerle rekabet edebilir hale gelecektir.⁵⁹

Finansal gelişme, finansal pazarları, sigorta sektörünün gelişimini ve iktisadi kalkınmayı beraberinde sağlar. Finansal gelişme, ekonomideki kaynak tahsisini etkinleştirir, sermaye birikimini artırır.⁶⁰ Sermaye birikimini elde eden sigorta şirketleri kaynakları çeşitli alanlara yatırım yaparlar. Para ve sermaye piyasasında önemli finansal aracı kurumları sigorta şirketleridir. Sigorta şirketleri tasarrufların toplam servet içerisindeki payını artırarak iktisadi kalkınmayı sağlarlar.⁶¹

Günümüzde sigortanın işlevleri insanlar, şirketler ve ekonomiler için vazgeçilmez derecede önemli hale gelmiştir. Çünkü sigorta bir ülkede gelişmişlik düzeyinin göstergelerinden biridir.⁶² Sigortanın işlevlerini iki ana başlık altında incelemek mümkündür. Hizmet ağırlıklı bir sektör olan sigortacılık, makro açıdan ülke ekonomisini ve ülkenin sosyal yapısını etkilerken, mikro açıdan gerçek ve tüzel kişileri ya da grupları etkilemektedir. Sigortacılığın mikro işlevlerini yerine getirmesi için yapılan girişimler sonuçta sigortacılığın makro işlevlerini yerine getirmesini de sağlamaktadır.

⁵⁸ H.Brain Krauss, *Reforming Social Security Must Start Now*, International Center for Pension Reform, in Buffalo News, New York, 2000, s.1

⁵⁹ Kender, **a.g.e.**, s.6

⁶⁰ Ünal, **a.g.e.**, s.38.

⁶¹ Peter M. Keller, *Pension Reform, Private Saving, and the Current Account in a Small Open Economy*, IMF WP /00 /171/October 2000, s.9

⁶² G. Şebnem Uralcan, *Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul 2004 s.51.

1.1.6.1. Sigortanın Mikro İşlevleri

Genel olarak sigorta işletmelerinin ekonomik zararı önleme, telafi etme, insanlar açısından ölüm, hastalık, kaza, işsizlik gibi riskleri; şirketler açısından aktif yangın, hırsızlık, kazalar sebebiyle aktif kayıpları, istemeden üçüncü kişilere zarar verme, yanlış pazarlama, finansman ve üretim politikaları izleme gibi riskleri telafi etme işlevleri vardır. Ancak günümüzde ekonomik faaliyetlerin global nitelik taşıması risk olasılığını arttırmakta ve sigorta risk yönetim aracı olarak devreye girmektedir. Bu sebeple güvence ve risk yönetimi ile ilgili temel işlevler:

- Sigorta birey ve organizasyonların kayıplarını topluluk arasında paylaştırıp dağıtarak hasarın hızlı bir şekilde telafi edilmesini sağlar.⁶³
- Sigorta riskleri ortadan kaldırmaz, riskin gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkan ekonomik kayıpları telafi ederek kişilerin yoksullaşmasını önler. Böylece istikrar ve güvence sağlar.⁶⁴
- Sigorta girişimcinin kararlarını etkiler. Belirsizlik girişimcinin karar vermesini güçleştiren en önemli unsurdur. Sigorta hasarı karşılama güvencesi ile bu belirsizliği ortadan kaldırarak girişimcinin cesaretini ve verimliliğini artırır, rekabete girmesini sağlar, şirket büyümelerini teşvik eder.⁶⁵
- Sigorta girişimcinin daha ucuza yatırım sermayesi bulmasını sağlar. Sigorta kuruluşlarının ellerindeki fonlar kredi miktarını arttırarak sermaye maliyetini, faiz oranlarını düşürür. Faiz oranlarının düşük olması da yatırımları teşvik eder.⁶⁶
- Risk karşılığı atıl tutulan sermaye miktarını en aza indirir. Eğer girişimci hasarı tek başına karşılayacak olursa elde tutulan (yatırıma yönlendirilmeyen) sermaye miktarı sigorta yapılması durumunda ödenecek prim tutarından çok yüksek olacaktır. Sigorta riski güvence altına alacağından yatırımlar üzerindeki bu sınırlama ortadan kalkacak,

⁶³ Kubilay, **a.g.e.**, s.11.

⁶⁴ Haydar Arseven, *Sigorta Hukuku*, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1978, s.14.

⁶⁵ Kender, **a.g.e.**, s.6.

⁶⁶ Ali Utku Atalay, *AB Perspektifiyle Hizmetlerin Serbest Dolaşımı Kapsamında Türk Sigortacılık Sektörünün Değerlendirilmesi*, Ankara: Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2004, s.23.

atıl durumdaki sermaye kullanılabilir hale gelecek ve daha büyük yatırımlara olanak sağlayacaktır.⁶⁷

- Sigorta kredi teminini kolaylaştırır. Sigortalı elindeki poliçeye dayanarak, güvence altına alınmış olan varlıklarını ipotek ve rehin yoluyla daha kolay kredi sağlar. Bu aynı zamanda sigortalı girişimcinin itibarını, kredi verenler açısından kredibilitesini arttırır.⁶⁸
- Sigorta fiyatların gerçeğe daha yakın düzeyde oluşmasını sağlar. Belirsizliğin söz konusu olduğu ortamda girişimci riskin gerçekleşme olasılığından dolayı kendini korumak adına fiyatları yüksek tutmaya meyillidir. Sigorta belirsizliği kaldırarak güven ortamı sağlayacak, girişimci ise göreceli olarak fiyatları daha düşük düzeyde tutacaktır.⁶⁹
- Sigorta önleyici tedbir gelişmesini sağlar.⁷⁰ Sigortacı her riski sigortalamak zorunda olmadığından kötü riskleri sigorta etmeyecek ve ilgilileri önlem almaya, daha dikkatli olmaya teşvik edecektir. Benzer şekilde, mesela bir yıllık süre zarfında risk ve hasarın gerçekleşmemesi bir sonraki dönemdeki sigorta priminde indirim sağlayarak sigortalıyı tedbirli olmaya teşvik edecektir.

1.1.6.2. Sigortanın Makro İşlevleri

- Sigorta önemli bir tasarruf kaynağıdır.⁷¹ Sigorta şirketleri biriken primleri, teminat akçelerini ve rezervleri hisse senedi, tahvil, gayrimenkul alımı ve kredi şeklinde kullanarak ekonomik gelişme ve büyümeye katkı sağlar.⁷² Böylece finansman kuruluşları olarak sosyal refahın artmasına da yardımcı olur. Bu tür finansal işlevler sigortacılara mali kurum niteliği kazandırmakta ve sektörün tasarruf kaynağı olma işleviyle diğer mali

⁶⁷ Güvel, Güvel, **a.g.e.**, s.29-34.

⁶⁸ Hakkı Çiftçi, “Türk Sigorta Sektörünün Sorunları: DEA analizi ile Türk Sigorta Şirketlerinin Etkinlik Düzeylerinin Belirlenmesi”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt.13. sayı.1, 2004, s.121-149.

⁶⁹ Mahir Çipil, *Risk Yönetimi ve Sigorta*, Nobel, Ankara, 2008 s.28.

⁷⁰ Tuğba Saka, *Sigortacılıkta Risk Yönetimi ve Aşırı Uç Değer Teorisi*, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2010. s.25-28

⁷¹ Rudiger Dornbusch, Stanley Fischer, *Makroekonomi*, (Çev: Salih Ak vd.), Ayhan Matbaası, İstanbul 1998, s.306.

⁷² Atasagun, **a.g.e.**, s.89.

piyasaların gelişmesini sağlamaktadır.⁷³ Aynı şekilde mali piyasalar ne kadar gelişmişse sigorta şirketlerinin ekonomideki rolü de o derecede etkinlik kazanacaktır.⁷⁴

- Sigorta fonları diğer tasarruf araçlarından üstündür. Riskin devredilmesi söz konusu olduğundan kişi ve kurumlara alternatif maliyet kolaylığı sağlar.⁷⁵ Sigortanın en önemli üstünlüğü ise; gelir yaratıcı ve maliyet arttırıcı etkisi olmadığından enflasyona yol açmaz. Sigorta kredi işlemlerinin de gelişmesini sağlar. Sigorta kuruluşlarının ellerindeki fonlar kredi miktarını arttırarak sermaye maliyetini, faiz oranlarını düşürür.⁷⁶ Ayrıca kredinin sigortalanması, kredi veren açısından borcun vadesinde ödenmemesi riskini azaltır hatta ortadan kaldırabilir.
- Sigortacılıkta istihdam edilen personelin, toplam istihdamdaki payı düşük kalmakla beraber istihdama dolaylı etkisinin büyük olduğu söylenebilir. Sigorta sektöründe oluşan fonlar uzun vadeli ve sanayi yatırımlarına aktarılması ile yeni fabrika ve işyerleri kurulacak ve yeni iş alanları açılacaktır. Sigortanın sağladığı güvence ile cesurca yapılan yatırımlarda istihdama olumlu etki yapacağı kesindir.⁷⁷
- Sigorta sosyo-ekonomik kayıpları önler. Sigortanın sağladığı dayanışma sayesinde bireylerin ve işletmelerin tek başlarına taşıyamayacağı ekonomik yükler çok sayıda kişiye dağıtılarak toplumda refah artışı sağlanır.⁷⁸

⁷³ Peter M. Keller, 'Pension Reform, Private Saving, and the Current Account in a Small Open Economy IMF,' WP /00 /171/October 2000, JEL Classification numbers :HSS,E13,E2, s.9

⁷⁴ İlker.Parasız, *Para Banka ve Finansal Piyasalar*, Ezgi Kitabevi Yayınları, 7. Baskı, Bursa, Ocak 2000, s.672

⁷⁵ Marian Bell, "An Insurance Industry Perspective on the 2007-08 Financial Crisis", Zurich Financial Services", *International Advisory Council Meeting*, 24-26 April, 2008, Zurich.

⁷⁶ Çiftçi, **a.g.e.**, s.108.

⁷⁷ Ünal, **a.g.e.**, s.29-30.

⁷⁸ Kâmuran Pekiner, *Sigorta İşletmeciliği: Prensipleri-Hesap Bünyesi*, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1970, s.26.

- Sigorta uluslararası ekonomik ilişkilerin ve ticaretin genişlemesinde rol oynar.⁷⁹ Güven sağlama, risk karşılama işlevlerinin yanı sıra finansman sağlama işlevi ile uluslar arası dev endüstriyel ve ticari kuruluşların oluşmasına imkân sağlar. Özellikle taşımacılık ve ihracat kredisi sigortaları uluslar arası ekonomide ticaret hacmini genişletmektedir.⁸⁰
- Sigorta bir vergi kaynağıdır. Sigorta işletmeleri faaliyetlerini yürütürken kendi üzerlerine düşen vergileri öderler. Ayrıca sigorta ettikleri kayıt altına alındığından bunlar da vergilendirilir.⁸¹ Sigorta sektörü gelişmiş ülkelerde vergiler, toplam vergiler içinde önemli bir paya sahiptir.
- Ödemeler dengesini etkiler. Sigorta sektörü yaptığı işlemlerden ötürü bir hizmet sektörü niteliğindedir; gelir ve giderleri ödemeler bilançosunun ‘görünmeyen kalemler’ kısmında yer alır. Sigorta birçok ülkede “ihracatı teşvik” politikalarından biri olarak kullanılır. İhracat riskleri güvence altına alınır ve ülkenin küresel pazar rekabeti artar.⁸²

Türk sigorta sektörünün tarihsel gelişiminden de anlaşıldığı üzere ülkemizde sigorta sektörünün gelişimi, sanayisi, ekonomisi, teknolojisi gelişmiş ülkelerin oldukça gerisinde kalmıştır. 1990’lı yıllara gelinceye kadar sigorta şirketlerinin sayısı dahi gelişmiş ülkelere nazaran oldukça az olmuştur.⁸³

Sigortalının ödemiş olduğu prime karşılık güven gibi sübjektif bir şey satıldığı, sigortada haksız tazmin bulunduğu, sigortada üstlenilen risk meydana geldiğinde ödenen tazminatın fazla olması durumunda alınan ile ödenen arasında fark bulunduğundan bu farkın faiz olduğu inanişinden ve bunların sigorta sektörünün gelişimini etkileyen sorunlar olduğundan daha sonra da bahsedilecektir. Ayrıca primlerin sigorta şirketlerince faize yatırılarak değerlendirildiği gibi nedenler ile

⁷⁹ Nuri Ömürbek; Fatma Altın Gül, “Sigortacılık Sektöründe Bilgi Teknolojilerinin Uygulanmasına İlişkin Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 3, 2008, s.105-127.

⁸⁰ Mehmet Kahya, Sigorta Sektörünün Ekonomik Kalkınmadaki Yeri ve Önemi ile Fon Yaratma İşlevi ve Sermaye Piyasalarındaki Etkinliği, *Reasürör* 37, 1998, s.23

⁸¹ Özhan Uluatam, Yaşar Methibay, *Vergi Hukuku*, İmaj Yayınevi, Ankara 2001, s.411-412.

⁸² Güvel, Güvel, **a.g.e.**, s.30-35.

⁸³ Ercan Taşkın; Habibe Yelda Şener, “Global Normlu Sigorta Sektörü”, *Reasürör*, Sayı.51, s.14-23.

sigortanın dinen caiz olmadığı öne sürülmüş, bu ve benzeri ön yargılar Türk sigorta sektörünün gelişmesini engelleyen etkenler arasında yer almıştır.⁸⁴

Sigorta sektörü fon yaratma kapasitesi nedeniyle ülke ekonomilerinin gelişiminde diğer finansal sektörler kadar önemli bir role sahiptir. Risklerin gerçekleşmesi durumundaki kayıpların telafi edilmesi, belirsizliklerin ortadan kaldırılması, daha ucuz sermaye ve yatırımlara ihtiyaç duyulması gibi gereklilikler ülke ekonomilerinin çözüm arayan sorunları arasında olmaktadır. Türk sigorta şirketlerinde riskler için ayrılan karşılıkların yetersizliği ertesi yılki hasar ödemelerini zora düşürmektedir. Yukarıda sayılan makro ve mikro işlevler aracılığıyla sigorta sektörün ve ekonominin hem sorunlarını ifade edecek hem de var olan sorunlarına çözüm yolu gösterecektir.⁸⁵

⁸⁴ Said Alpagut Şenel, *Sigorta Sektörü, Fon Yaratma Kapasitesi ve Sermaye piyasasına Etkisi: Türkiye'deki Durum*, C.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sivas 2007, s.228.

⁸⁵ Aybay, S., 2002, 'Türk Sigorta Sektörünün Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri: Güncelleştirilmiş Pazarlama Karması-7 P's Yaklaşımıyla Uygulamalı Bir Araştırma', Reasürör, Sayı:44 s.21-40

2. BÖLÜM: SİGORTANIN UNSURLARI

2. Sigortanın Unsurları

Sigorta ile ilgili temel kavram, ilke ve sorunlara önceki bölümde kısaca değinilmiş, sigortacılık sektörünün sorunlarının anlaşılabilmesi, 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ile getirilen yeniliklerin ne derece etkili olduğunun belirlenebilmesi için bu bölümde sigorta ve sigorta sözleşmesini oluşturan unsurlara detaylı olarak incelenecektir. Son olarak sigortacının sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüne değinilerek sektör aktörlerinin sorumlulukları ve bu sorumlulukların yerine getirilmemesinin sonuçları açıklanacaktır.

2.1 Sigortacı

Sigorta yaptırmak isteyen kişi ve kuruluşlara, ruhsat alarak sigortacılık faaliyetinde bulunan, sigorta sözleşmesi doğrultusunda ve belli bir prim karşılığında teminat sağlayan risk taşıyıcısı sigortacıdır. Ruhsata sahip Anonim şirketler ve Kooperatifler sigortacılık yapar. Sigortacının, sigorta sözleşmesinden doğan yükümlülükleri; sigorta poliçesini düzenlemek ve sigorta sözleşmesinde taahhüt edilen tazminatı ödemektir.⁸⁶ 5684 sayılı Sigortacılık Kanununa göre ülkemizde sigorta sözleşmesi yapabilecek kuruluşlar ya anonim şirket ya da kooperatif niteliği taşımak zorundadır.⁸⁷ Elbette bütün anonim şirket ve kooperatifler sigortacı niteliğinde sigorta sözleşmesi yapamazlar. Sigortacılık faaliyetinde bulunabilmeleri için kanunda öngörülen şartları yerine getirmeleri ve ruhsat almaları gerekmektedir.⁸⁸ Sigortacılık faaliyetinde bulunma şartları ve ruhsat olmadan sigortacılık yapmanın sonuçları 29.6.1956 tarih ve 6762 sayılı mevcut Türk Ticaret Kanunu'nun 1263.maddesinde şöyle belirtilmiştir: Ruhsat almamış bir kişi ve onun ruhsatsız olduğu bilinerek yapılan sigorta sözleşmesi hakkında Borçlar Kanunu'nun kumar ve bahis hakkındaki 504 ve 505. maddeleri uygulanır. Türkiye dışındaki sigortacılarla yapılan sigorta sözleşmeleri için bu hüküm uygulanmaz.

⁸⁶ Acınan, **a.g.e.**, s.6.

⁸⁷ Nomer; Yunak, **a.g.e.**,s.19.

⁸⁸ Çeker, 2010, **a.g.e.**, s.54.

Aynı konu çok benzer bir biçimde 14.02.2011 tarih ve 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1401. maddesinde belirtilmiş ve burada Borçlar Kanunu'nun kumar ve bahis hakkındaki 604 ve 605. maddelerinin uygulanacağı hükmedilmiştir.

Sigortacının tek bir ortaklık olması zorunlu değildir. Şayet birden çok sigortacı tarafından aynı zamanda ve aynı risklere karşı sigorta söz konusu ise *koasürans* (kolektif ya da müşterek sigorta) durumu söz konusudur.⁸⁹

Sigorta sözleşmesinin oluşması tarafların birbirleriyle uygun irade beyanı ile olacaktır. Sigortacı, primin ödendiği tarihten itibaren gerçekleşen risklerden sorumludur ve bu sorumluluğu primin ya da ilk taksitin ödendiği tarihten itibaren başlar. Yargıtay Hukuku Genel Kurulu (HGK) bir kararında⁹⁰ bu konuya yer vermiştir.

2.2 Sigorta Ettiren ve Sigortalı

'Sigorta ettiren' ile 'sigortalı' kavramları birbirinden farklı kavramlardır. Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 1294. maddesine göre sigorta ettiren, belirli rizikolara karşı sigorta sözleşmesi yaptıran ve sigorta primi ödemekle yükümlü kişidir. Bir sigorta sözleşmesi ile menfaatleri güvence altına alınmış olan kişi ise sigortalıdır. Yani sigorta ettiren, sigortacı ile sigorta sözleşmesi yapan kişi ya da kuruluş, sigortalı ise bu sözleşmeden güvence sağlayan kişi ya da kuruluşlardır. Sigorta ettiren taşıdığı riski, prim karşılığında sigortacıya devreden kişidir. Genellikle sigorta ettiren ile sigortalı, herkes kendi menfaatini güvence altına almak istediğinden, aynı kişiler olabilir.⁹¹ Ancak başkalarına ait menfaatlerin sigortalanması durumu da söz konusudur. Örneğin bir seyahat firmasına ait otobüs ile taşıdığı yolcular

⁸⁹ Güvel; Güvel, **a.g.e.**, s.49.

⁹⁰ Yargıtay HGK' nın 28.09.1983 tarih ve E. 1982/11-929, K.1983/853 sayılı karar: "*Sigorta sözleşmesi şekle bağlı bir sözleşme türü olmayıp, tarafların birbirlerine uygun rızalarını beyan etmeleriyle vücut bulur. Sigorta poliçesi ise, iki tarafın hak ve borçlarını gösteren bir belgeden ibarettir. TTK'nun 1265. maddesi gerekçesinde de sigorta poliçesinin sigorta sözleşmesi için bir muteberlik şartı olmadığı açıklanmış ve poliçenin, ancak bir ispat vesikası olduğu belirtilmiştir. Bir sigorta sözleşmesinde tarafların hak ve borçları ile mükellefiyetleri mevcuttur. TTK'nın 1263/1 ve 1299. maddeleri hükümlerine göre, sigorta ettirenin borcu sigorta primini ödemek sigortacının borcu da, tehlikenin (rizikonun) gerçekleşmesi halinde tazminat ödemektir...*" , Çeker, 2004, **a.g.e.**, s.33.

⁹¹ Yaman, **a.g.e.**, s.19.

sigortalanmışsa seyahat firması otobüs açısından hem sigorta ettiren hem de sigortalı durumunda, yolcular için firma yine sigorta ettirendir fakat burada sigortalı firma değil yolculardır. Herhangi bir kaza durumunda yolcular sigortalı sıfatıyla seyahat firmasından tazminat talep edebilir. Yine bir kimse evini yangına karşı sigortalamışsa bu kimse hem sigorta ettiren hem de sigortalı konumundadır. Ancak evde yaşayan hizmetçi olması durumunda, ev sahibi sigorta ettiren ve sigortalı iken hizmetçi sadece sigortalı durumundadır.⁹²

Sigorta ettiren ile ilgili husus 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1430. maddesinde benzer şekilde düzenlenmiş ve özel kanunlardaki hükümlerin saklı olacağı belirtilmiştir. Ayrıca mevcut Kanun'dan farklı olarak yeni TTK'da sözleşmeden kısmi cayma halinde sigorta ettirenin ödemekle yükümlü olduğu primin cayılan kısma ilişkin prim tutarının yarısı olduğu belirtilmiştir.

Bir kimsenin sigorta sözleşmesi yapabilmesi için medeni haklarını kullanma yetkisine sahip ve reşit olması gerekir. Sigorta ettirenin fiil ehliyetine sahip olması şart iken sigortalı fiil ehliyetine sahip olmayan bir kimse yani çocuk vs. olabilir. Çünkü sigorta ettiren sigorta sözleşmesinden kaynaklanan borçları yerine getirmekle yükümlüdür ancak tazminat hakkı sigortalıya aittir.⁹³

Bir kimse sigortalı ile alakalı olmayan herhangi bir çıkarı sigorta ettiremez. Sigorta sözleşmesinin yapılabilmesi için, sigortalanan değer ile sigortalı arasında yasalarla belirtilen bir çıkar ilişkisinin bulunması gereklidir.⁹⁴

2.3 Sigorta Bedeli

Sigorta bedeli mevcut TTK'nın 1266. maddesi ve yeni TTK'nun 1425. maddesine göre sigorta poliçesinde gösterilen ve rizikonun gerçekleşmesi durumunda sigortalıya ödenecek miktardır. Mevcut Kanun'un 1263. maddesinde mal sigortaları açısından 'tazminat', can sigortaları açısından ise 'para ödenmesi veya sair edalarda bulunulması olarak ifade edilmiştir. Elbette bu meblağın sigorta değerini aşmaması

⁹² Kubilay, **a.g.e.**, s.40-41.

⁹³ Çeker, 2010, **a.g.e.**, s.55.

⁹⁴ Güvel; Güvel, **a.g.e.**, s.54.

gerekmektedir.⁹⁵ Hayat sigortaları gibi tazminat esaslı olmayan sigorta sözleşmelerinde ise sigorta bedeli teorik olarak, istenilen herhangi bir miktarda tespit edilebilmekte ve risk gerçekleştiği anda poliçe üzerinde yazan sigorta bedeli eksiksiz olarak ödenmektedir. Mal sigortalarında sigorta bedeli ile sigorta tazminatı her zaman birbirine eşit değildir fakat can sigortalarında bedel ile tazminat arasında herhangi bir fark yoktur.⁹⁶

2.4 Prim

Herhangi bir riske ilgili, sigortacının vermiş olduğu teminata karşılık olmak üzere, sigortalı veya sigorta ettiren tarafından para olarak ödenen bedeldir. Sigorta sözleşmesinin en önemli unsurlarından birisidir ve sözleşmenin diğer bütün şartları yerine getirilmiş olsa dahi, primin ödenmemesi, birçok durumda sigorta sözleşmesinin yürürlüğe girmesini engelleyen bir durumdur.⁹⁷ 6762 sayılı mevcut TTK'nun 1282. maddesine göre sigortacı aksi kararlaştırılmadıkça primin ödendiği tarihten itibaren gerçekleşen rizikolardan sorumludur ve sigortanın devam süresi sözleşmede belirtilmemişse tarafların iradeleri, yerel teamül, tarafların iradeleri ve şartlar göz önünde bulundurularak mahkemece belirlenir. Bu durum 6102 sayılı TTK'nun 1410(1). maddesinde yer almaktadır. Mevcut TTK'da yer almayan bir husus olan Primin daha kısa zaman dilimlerine göre hesaplanmadığı durumda sigorta döneminin bir yıl olduğu yeni TTK'nun 1411. maddesinde yer almakta fakat mevcut TTK'da bu maddenin karşılığı bulunmamaktadır. Ayrıca 6102 sayılı TTK'nun 1405(2). maddesinde yer alan ve mevcut TTK'da karşılığı olmayan hususlardan biri olan teklifnamenin verilmesi sırasında yapılmış ödemelerin, sözleşmenin yapılmasından sonra prim olarak kabul edileceği veya ilk prime sayılacağı durumdur.

Prim sigortanın ücretidir ve sigorta ettirenin sigortacıya ödemekle yükümlü olduğu sigorta bedeline denir. Sigorta hukukunda prim, belli bir süre dâhilinde sigorta güvencesi sağlaması nedeniyle sigortacıya ödenen bedeli ifade eder. Sigorta edilen riskin gerçekleşmesi halinde sigortacıdan alınacak olan sigorta tazminatını ifade eder. Sigorta primi peşin de ödenebilir taksitle de. Taksitle ödeme halinde, peşin

⁹⁵ Asunakutlu, **a.g.m.**, s.9.

⁹⁶ Çeker, 2010, **a.g.e.**, s.57.

⁹⁷ Bozer, **a.g.e.**, s.36-40.

olarak ödenecek meblağ, toplam sigorta priminin %25'inden az olamaz. Sigortacının sorumluluğu prim ödemesi olduğu sürece vardır aksi halde herhangi bir sorumluluk taşımaz.⁹⁸

Primi oluşturan unsurlar 'safı prim' ve 'prim yükü' dür.⁹⁹ Safı primin belirlenmesinde; sigorta bedeli, sigorta süresi, cari faiz oranı, riskin gerçekleşme olasılığı, zarar ve tahsil edilen primlerin arttırılabilme yeteneği gibi unsurlar rol almaktadır.¹⁰⁰ Sigorta yükü ise sigortacının çeşitli giderlerinin de (acente ve prodüktörlere ödenen komisyonlar, memur vs. gibi çalışanlara ödenen ücretler, kira ve onarın masrafları gibi) safı prime eklendiği tutardır. Ayrıca safı prim ve prim yükünün toplamından oluşan meblağ da 'ticari prim' olarak adlandırılır.¹⁰¹

Sigortacının sorumluluğunun kabul edilmesi için sözleşmenin yapılması ve bunun yanında prim borcunun da ödenmiş olması gerekli olduğuna dair Yargıtay'ın kararı mevcuttur.¹⁰² Yine Yargıtay'ın bir kararında¹⁰³;

"TTK.'nun değişik 1295/3. maddesine göre, sigortacının sorumluluğu primin veya ilk taksitinin aynı Yasanın 1294/2. maddesi hükmü uyarınca nakit olarak ödenmesi anından itibaren başlar. Senetle ödeme yapılmışsa senet bedelini tahsil edildiği tarihte prim ödemesinin yapıldığının kabulü gerekir..."

denilerek sigortacının sorumluluğu ile prim arasındaki bağlantı vurgulanmıştır.

2.5 Risk

6762 sayılı mevcut Türk Ticaret Kanunu'nun 1263.maddesi ve 6102 sayılı TTK'nun 1401(1). maddesinde 'bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlike, riziko' olarak tanımlanan risk kavramının tanımı, sigorta ile ilişkisi, temel bileşenleri ve nitelikleri aşağıda ayrıntılı olarak incelenecektir.

⁹⁸ Çeker, 2010, **a.g.e.**, s.58.

⁹⁹ Bozer, **a.g.e.**, s.38.

¹⁰⁰ Kubilay, **a.g.e.** s.46.

¹⁰¹ Bozer, **a.g.e.**, s.38.

¹⁰² Yargıtay. HGK. 17.05.1995, E.1995/11-265, K.1995/520; Çeker, 2004, **a.g.e.**, s.223.

¹⁰³ Yargıtay. 11. HD. 27.11.1997, E.1997/7768, K.1997/8645; Çeker, 2004, **a.g.e.**, s.49

2.5.1 Risk ve Sigorta

Risk kavramı birçok bilim dalının konusuna girdiğinden, her toplumda, her zaman, her yerde ortaya çıkabildiğinden önemli ve evrensel bir konu olmuş ve herkes tarafından kabul görmüş tek ve basit bir tanıma sahip olamamıştır. Dolayısıyla birçok bilim dalı kendine has tanım ve incelemede bulunmuştur. Kullanıldığı alana bağlı olarak risk farklı anlamlar taşımaktadır. Knight'a göre risk 'ölçülebilir belirsizlik'¹⁰⁴, Pfeffer'e göre 'olasılıkla ölçülebilen tehlikeler bileşimidir'. Risk gerçek bir durum belirsizlik ise düşünce ile ilgilidir.¹⁰⁵ Sağlıkta, çevrede, ekonomide, matematikte riskleri ayrı ayrı ele almak en doğru tanımlama için şarttır. Sigortacılıkta risk kaybetme tehlikesinin olması, kaybetme olasılığı, belirsizlik, beklenenden başka bir sonucun meydana gelme olasılığı olarak tanımlanmaktadır.¹⁰⁶

İktisadi ve günlük kullanımda farklı anlamlara gelen risk, genellikle sonucun nasıl meydana geleceğinin belirsiz olduğu durumlarda kullanılmakta hatta yakın gelecek bile belirsiz olmaktadır.¹⁰⁷ Genel bir anlatımla riski, gelecekte ortaya çıkabilecek ve gerçekleştiğinde organizasyonun hedeflerine ulaşmasını engelleyebilecek olay olarak tanımlamak mümkündür. Başka bir ifadeyle ise risk bir olayın gerçekleşen sonucunun, beklenen sonucundan önemli ölçüde sapmasının objektif olasılığıdır.¹⁰⁸

Özelliklerine göre risk temel ve özel risk olarak ayrılabilir. Özellikle sigorta matematiğinde bu ayrım önemlidir. Temel risk kaynakları ve sonuçları bakımından bireysel değildir, toplumdaki savaşlar, enflasyon, işsizlik gibi siyasal ve sosyo-ekonomik bunalımlardan kaynaklanır. Özel risklerin ise meydana geliş nedenleri ve etkileri bireyseldir. Bir iş yerinin soyulması, bir evin yanması, kişilerin kaza yapması sonucunda ölmesi vb. gibi.¹⁰⁹

¹⁰⁴ Frank Knight, *Risk, Uncertainty and Profit*, Houghton Mifflin Company, Boston 1921., s.233.

¹⁰⁵ Irwing Pfeffer, *Insurance and Economic Theory Homewood*, Illinois Richard D. Irwin Inc 1956., s.42.

¹⁰⁶ L.David Bickelhaupt, *General Insurance*, (Çev: Erdal Yaman), Dış Satım Kredi Sigortası, Halkevleri Basımevi, Ankara 1983, s.120.

¹⁰⁷ E. Harrington Scott; R. Niehaus Gregory, *Risk Management and Insurance*, Second Edition, McGraw Hill, 2003, s.1

¹⁰⁸ Curtis M Elliott; J. Vaughan Emmett, *Fundamentals Risk and Insurance*, N.Y. John Wiley and Son Inc 1972., s.9.

¹⁰⁹ Özdemir Akmut, *Hayat Sigortası: Teori ve Türkiye'deki Uygulama*, Sevinç Matbaası, Ankara 1980., s.26-27.

Diğer bir biçimde risk, yalın (speculative), ve arınmış (pure) risk olarak sınıflandırılır. Yalın risk hem kazanma hem de kaybetme olasılığını ihtiva eder. Bahis oyunlarında ve kumarda karşılaşılan risk yalı risktir. Arınmış riskte ise sadece kaybetme ve kaybetmeme söz konusudur yani kazanma olasılığı yoktur. Sigorta edilen riskler genellikle bu türdendir.¹¹⁰

İş yaşamında ya da özel yaşamda bir takım planlar yapılır ve bazı hedefler belirlenir. Ancak her zaman beklenen hedefe ulaşmak mümkün olmayabilir. Bazen beklentilerin üstünde bazen de beklenin altında sonuçlar elde edilebilir. Yapılan planların, belirlenen hedeflerin kesin olması durumunda riskten söz etmek mümkün olmaz. Risk yaşamın özellikle de iş yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Hatta bazı faaliyet alanlarında yüksek risk yüksek getiri anlamına bile gelebilmektedir.

Kelime anlamı olarak risk zarara uğrama tehlikesidir. Risk, istenmeyen sonuçlara neden olan olguları ifade ederken burada riskin kendisinden değil neden olacağı olumsuz sonuçlarından korkulmaktadır. İnsanlar doğdukları andan itibaren, işletmeler ise ticari hayata başladıkları andan itibaren risk altındadırlar. Bu da onları risk taşıyıcısı haline getirir. Risk taşıyıcıları risklerin olumsuz sonuçlarından korunmak, mücadele edebilmek ve bunları devredebilmek için sigortayı seçmektedirler.¹¹¹

Karşılaşılan bütün risklerin sigortalanması mümkün değildir. Riskin sigortalanabilmesi için öncelikle hasarın tesadüfi olarak meydana gelmesi gerekir ve kendisine ihtiyaç duyulmadan önce sigorta alınması gerekli bir mal olmalıdır. Bir insanı öldükten sonra, evi yandıktan sonra, arabayı da çalıdıktan sonra sigortalamak mümkün değildir. Eğer hasarın gerçekleşmesi her kişi veya mal için kesinse sigorta söz konusu olamaz. Yani sigorta, tesadüfi ve şanssız olarak bazı kimselerin karşılaştığı zararları, aynı riskle karşı karşıya oldukları halde yine tesadüfen kurtulan kişilere de paylaşmaktır. O halde bu paylaşımın kabul edilebilmesi için riskin tesadüfen oluşması gerekmektedir.¹¹²

¹¹⁰ Özdemir, **a.g.e.**, s.27

¹¹¹ Can, **a.g.e.**, s.7.

¹¹² Özdemir, **a.g.e.**, s.32.

Riskin sigortalanabilmesi için gerekli şartlardan bir diğeri ise meydana gelen hasarın belirlenebilmesi ve ölçülebilmesidir. Bu ise oldukça zordur çünkü hasarın saptanması ayrı bir uzmanlıktır. Hasar teknik olarak saptanabilse bile hasarın boyutlarının parayla ölçülebilmesi her zaman mümkün olmayabilir.¹¹³

Temel risk bileşenleri risk tanımına, riskin anlaşılmasına ve değerlendirilmesine yardımcı olacak unsurları içermektedir. Bunlar:¹¹⁴

Karşılaşılan Potansiyel En Yüksek Kayıp (Exposure): Riskin analizinde karşılaşılabilecek olası en yüksek kaybın ne miktarda olacağı çok önemlidir. Bu kavram, olasılığı düşük olsa da en kötü senaryo altında gerçekleşebilecek kayıpları ifade eder. Böylece söz konusu risk ile ilgili stratejik kararlar alınabilmektedir.

Volatilite (Volatility): belirsizliğin derecesi ile ilgili olup riski oluşturan bileşenlerin geçmişteki eğilimlerini ifade etmek için kullanılır. Yani volatilite geçmişte ne kadar fazla ise gelecek ile ilgili belirsizlik ve dolayısıyla risk de o derece fazladır.

Olasılık (Probability): Risklerden hangilerinin diğerlerine göre öncelikli olduğunun göstergesi gerçekleşme olasılığıdır. Gerçekleşme olasılığı ile riskin derecesi doğru orantılıdır.

Etki (Impact): Etki miktarı yükseldikçe risk artmaktadır. Riskin öneminin belirlenmesinde “olası kayıp” miktarı, karşılaşılan potansiyel en yüksek kayıp söz konusu olacağından, riskin etkisi anlamındadır.

Zaman Dilimi (Time Horizon): Riskin ortaya çıkmasına neden olan olayın zamanı yani ne kadar sürdüğünü ifade eder. Zaman ne kadar uzun ise toplam risk o derece artmaktadır. Riskin niteliği değişmese bile zaman etkisi nedeni ile riskin gerçekleşme olasılığı artmaktadır.

¹¹³ Mark Greene, *Risk and Insurance*, West Chicago, South Western Publishing, Inc 1973, s.57.

¹¹⁴ Saka, **a.g.e.**, s.6-8.

Riskin Önemi ve Önceliği: Riskin önem ve önceliğinin belirlenmesinde şimdiye kadar sayılanlardan hiçbiri tek başına yeterli değildir ve bu konuda pek çok farklı analizler yapılmıştır. Uygulamada en çok rastlanan olasılık ve etkinin birlikte değerlendirilmesidir ve organizasyonlar için en kritik risk, gerçekleşme olasılığı ve potansiyel etkinin en yüksek olduğu risktir.

Korelasyon: Riskler arasındaki ilişkiyi yani riskin ortaya çıkması durumunda, bir başka riskin bu durumdan etkilenip etkilenmeyeceğini ifade eder. Korelasyon analizi ile istatistiksel olarak risklerin istatistik açıdan birbiri ile ne ölçüde ilişkili olduğu saptanabilir. Eğer riskler arasındaki korelasyon (ilişki) yüksek ise, risk artmakta, korelasyon düşük ise risk azalmaktadır

Sermaye: Organizasyonlar stratejik yönlendirmelerdeki değişimlerin etkisiyle nakit gereksinimlerini ve karşılaştıkları risklere bağlı beklenmedik kayıpların zararlarını karşılamak için, yeterli düzeyde sermaye birikimine sahip olmalıdır. Yüksek risk seviyesine karşılık yüksek kar elde eden birimlere, beklenmedik durumlara karşı daha fazla sermaye ayrılır.

2.5.2 Riskin Nitelikleri

Risk olmadan, sigorta sözleşmesinin yapılması düşünülemez. Bu özelliği ile riskin, sigortacılık açısından bazı niteliklere sahip olması gereklidir. Bu nitelikler:

- Risk, henüz gerçekleşmemiş olmalıdır.
- Gerçekleşmesi belirsiz ve muhtemel olmalıdır.
- Sigortalının iradesi dışında gerçekleşecek olmalıdır.

Tüm risklerin sigortalanması mümkün değildir. Riskin sigortalanabilmesi için öncelikle hasarın tesadüfi bir şekilde meydana gelmesi daha sonra da hasarın belirlenebilir ve ölçülebilir olması gereklidir.¹¹⁵ Karşılaşılabilecek risklerin ve boyutlarının anlaşılması için risk değerlendirmesi yapılmalıdır. Bu amaçla sayısal ve

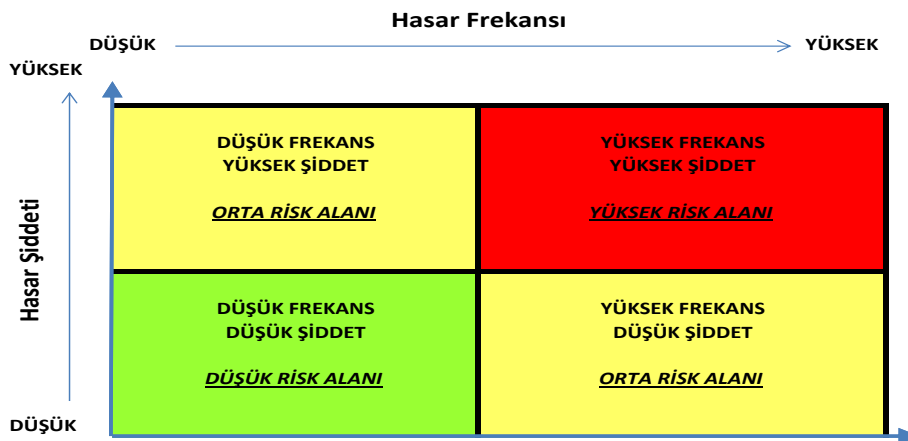
¹¹⁵ Asunakutlu, **a.g.m.**, s.9; Greene, **a.g.e.**, s.57.

sayısal olmayan birçok risk değerlendirme yöntemi kullanılabilir. Böylece kişi ve kurumlar, belirlenen risk kabul edip etmeyeceğine, eğer kabul edecekse hangi şartlarda kabul edeceğine, beklenmeyen bir hasara karşılık olarak alınması gerekli önlemlere daha objektif kriterlerle karar verebilecektir.¹¹⁶

Risklerin önceliklendirilmesi, risklerin analiz edilmesi ile ortaya çıkan risk önem derecesinin, önceden belirlenmiş risk limitleri ve risk alma isteği ile karşılaştırılma yapılmasını ve öncelikli olarak üzerinde durulması gereken risklerin belirlenmesi sürecini içermektedir. Risklerin önceliklendirilmesinin amacı, risk analizlerinin sonuçlarına bağlı olarak hangi riskin öncelikli olarak ele alınması ve iyileştirilmesi gerektiğine karar vermektir.¹¹⁷

Risklerin önceliklendirilmesi amacıyla en çok kullanılan araçlardan biri risk haritalarıdır: Tespit edilen risklerin olasılık ve etkilerinin iki boyutlu bir diyagram üzerinde gösterimiyle oluşur. Risklerin bu şekilde gösterimi, riski azaltma ve finansman stratejilerinin öncelikli olarak uygulanması gereken risklerin tespitine yardımcı olmaktadır.¹¹⁸

Şekil 2.1: Önceliklendirme Haritası¹¹⁹

¹¹⁶ Özdemir, a.g.e., s.26-32

¹¹⁷ Saka, T. , 'Sigortacılıkta Risk Yönetimi ve Aşırı Uç Değer Teorisi', Doktora Tezi, İstanbul 2010. s.20

¹¹⁸ TÜSİAD, Risk Yönetimi Çalışma Grup Raporu, Kurumsal Risk Yönetimi, İstanbul, Şubat2008, s.58-59.

¹¹⁹ TÜSİAD, a.g.e., s.43.

Önceliklendirme Haritası şekli ile risklerin önceliklendirmesinde oluşma sıklıkları ve yapacakları etkinin büyüklüğü açısından değerlendirme metodu anlatılmaktadır. Düşük frekans yüksek şiddet deprem tsunami gibi olaylar ya da çok güçlü bir şirketin batması gibi durumlarla açıklanabilir. Düşük frekans düşük şiddet, küçük çaptaki kayıplarla örneklendirilebilir. Yüksek frekans düşük şiddet ise daha büyük kayıplarla örneğin araç kazası sonucu kırıkların oluşması ile açıklanabilir. Yüksek frekans yüksek şiddet ise büyük danışmanlık firmalarının aldıkları profesyonel sorumluluk, doktorların yanlış tedavi durumunda alacakları sorumluluk gibi örneklerle açıklanabilir.¹²⁰

Risk analizi, belirlenen riskler hakkında tedbir alınıp alınmayacağına ve alınacak ise fayda/maliyet dengesi açısından en uygun olan tedbirin seçilmesine yardımcı olmaktadır. Riskleri analiz etmek bir diğer ifadeyle, riskin kurum için önem derecesini tanımlamak için, “olasılık” ve “etki” parametrelerinin analiz edilmesi gerekmektedir. Böylece olasılık ve etkinin birlikte değerlendirilmesi sonucunda risklerin önem seviyesi risk matrisi ile belirlenir.¹²¹

Şekil:2.2 Risk Değerlendirmesi: Olasılık ve Etki Analizi Matrisi

Risk Değerlendirmesi : Olasılık ve Etki Analizi

		Etki		
		Düşük	Orta	Yüksek
Olasılık		Orta Risk	Yüksek Risk	Çok Yüksek Risk
Yüksek	↑	Düşük Risk	Orta Risk	Yüksek Risk
Orta		Çok Düşük Risk	Düşük Risk	Orta Risk
Düşük				

¹²⁰ TÜSİAD, a.g.e., s.57-58.

¹²¹ Sevinç, a.g.e., s.8-10.

Şekil vasıtasıyla risk yönetiminde alınacak önlemlerin açıklaması şöyle olacaktır. Yüksek olasılık ve düşük etki durumu şekilde yeşil renk ile gösterilmiştir. Bu durum çok düşük olduğundan kabul edilebilir risk düzeyini yansıtır. Acil tedbir gerektirmeyebilir. Mavi renkli alanlarda düşük risk mevcuttur ve bunlardan olasılığın orta olduğu durumda riskler gözetim altında olmak kaydıyla kabul edilebilir. Etkinin orta olduğu durumda ise riskler kabul edilebilir fakat yine de gözlemlenmelidir. Sarı renkli alanlarda orta düzeyde risk mevcuttur. Bu tür riskler dikkate değer düzeydedir. Üç adet sarı alandan olasılığın yüksek, etkinin düşük olduğu durumda önemli derecede risk yönetimine ihtiyaç duyulmaktadır. Olasılık ve etkinin orta olduğu durumda ise yönetim faaliyetlerine degecek düzeyde risk mevcut demektir. Olasılığın düşük etkinin yüksek olduğu üçüncü durumda ise risk yönetilmeli ve gözlemlenmelidir. Yüksek riski gösteren turuncu renkli alanlardan olasılığın yüksek etkinin orta olduğu durumda risk yönetilmeli ve gözetim altında tutulmalıdır. Olasılığın orta etkinin yüksek olduğu durumda ise risk yönetim faaliyetlerine ihtiyaç duyulmakta olduğu anlaşılmaktadır. Bu tür riskler de dikkate değer düzeydedir. Şekilde tek bir kırımızı alan mevcuttur. Olasılık ve etkinin birlikte yüksek olduğu çok yüksek risk alanını ifade eder. Bu durumda geniş kapsamlı risk yönetimi gereklidir ve kabul edilemez risk düzeyini gösterir.

Risk sigorta kavramının temel unsurlarından biridir çünkü güvensizlik ve belirsizliğin ölçüsü olarak kabul edilir. Günümüzde kişiler ve ne çapta olursa olsun işletmeler açısından en önemli sorun güvenliğin nasıl arttırılacağı ya da riskin nasıl azaltılacağıdır.¹²² Dolayısıyla sigortanın en önemli fonksiyonu kişi ve kurumlara ekonomik ve sosyal hayatta güven sağlamasıdır.¹²³

Sigorta kavramından söz edebilmek için gerekli olan unsurlar kadar sigortanın ortaya çıkmasını sağlayan sözleşme ve öncesinde alınması gerekli önlemler de önemlidir. Sigorta ettiren sözleşme öncesinde gerektiği gibi aydınlatılmalı, bu arada kendisi de yeterli hizmet almasını sağlayacak aydınlatıcı ve doğru bilgiler vermelidir. Bu kapsamda aşağıdaki bilgilerin bu konuya açıklık getireceği düşünülmektedir.

¹²² Asunakutlu, **a.g.m.**, s.8.

¹²³ Kender, **a.g.e.**, s.6.

2.6 Sigortacının Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü

Yaklaşık 40 yıl önce sigorta sözleşmesinde bilgi verme yükümlülüğünün sadece sigorta ettirene ait olduğu konusu, Türk hukukunun en önemli eserlerinden olan ve sigorta ettirenin ihbar külfetini kapsayan eserde¹²⁴ incelenmiştir. O yıllarda Türk Hukukunda ve Kıta Avrupa’ında sigorta edenin bilgilendirme yükümlülüğü kanunla düzenlenmediği gibi uygulamada da hemen hemen hiç ihtiyaç duyulmamış olduğu, bunun iyi niyet kurallarıyla da örtüşmediği söz konusu eserde belirtilmiştir. Oysa günümüzde Türk Hukukunda yerini almış olan bu konu o tarihlerde Amerikan ve İngiliz Hukukunda kabul edilmekteydi.¹²⁵

Aynı anda birçok riskin varlığı ve bu risklerin gerçekleşme olasılıklarının belirlenmesi gerekliliği ve kişisel korunma ihtiyaçları sigortacılığı farklı kılan, asimetrik bilginin ve bilgiye olan ihtiyacın fazla olduğu sektörde sigorta ettirenin aydınlatılması için birçok neden vardır. Bu sebepler ilk olarak ekonomik sebepler; sigorta pazarının rekabetçi özelliği, sigorta ürününün soyut ve hizmet edimindeki özellikleri, sigorta ilişkisinin sürekliliği, sigortanın seri şekilde üretilmesi gibi özelliklerdir. İkinci olarak sosyal sebepler gösterilmektedir: Tüketicinin korunması amaçlı, sosyal devlet ilkesinin gerçekleşmesine katkıda bulunması gerekliliği. Hukuki sebepler ise; sözleşme özgürlüğünün gerçekleşmesine katkıda bulunması, sözleşme taraflarının rasyonel karar almalarının sağlanması gibi sebeplerdir.¹²⁶

Sözleşmenin kurulmasından önce ve sonra, sözleşme ve şartlar hakkında tarafların karar vermelerini etkileyecek mevzularda birbirlerini bilgilendirmesi ve daha sağlıklı karar almalarını sağlamaları gerekmektedir. Buna benzer bir tanım da 6102 sayılı TTK’nun 1423. maddesinde yer almaktadır.¹²⁷ Kanun ve yönetmelikle düzenlenmiş olan bilgilendirme yapılmazsa ya da gereği gibi yapılamazsa bunun ne gibi sonuçları olacağı konusu aşağıda ayrıca incelenecektir.

¹²⁴ Söz konusu eser: Fırat Öztan, *Sigorta Akdinin İnikadında İhbar Mükellefiyeti*, Ankara, 1965, s.90-91.

¹²⁵ Mehmet Özdamar, *Sigortacının Sözleşme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü*, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s.42.

¹²⁶ Özdamar, **a.g.e.**, s.171-186

¹²⁷ Özdamar, **a.g.e.**, s.128; Suna Oksay, “*Sigortacılık Kanunu ve İlgili Yönetmeliklerin Sigorta Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi*”, 2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü-III. Ulusal Sigorta Sempozyumu Bildiri Kitabı, İstanbul, 2008, s.250.

2.6.1 Bilgilendirme Yükümlülüğünün İhlali

Bilgilendirme yükümlülüğünün ihlali yalnızca bilgilendirmenin yapılmamasıyla değil aynı zamanda bilgilendirmenin gereği gibi yapılamaması ile de olmaktadır. Bilgilendirmenin gereği gibi yapılması, yanlış yapılması; bilgilendirmenin fazla, eksik ve hatalı yapılması ile mümkün olmaktadır.¹²⁸

Bilgilendirme yükümlülüğünün hiç yerine getirilmemesi, sözleşme yapılmadan önce Bilgilendirme Formundaki hususların ilgiliye yazılı veya sözlü hiçbir şekilde iletilmemiş olması halidir. Bilgilendirmenin yazılı olarak yapılması zorunlu olmasına karşılık sigorta eden önerilerde bulunurken veya poliçenin seçimine yardımcı olurken sözlü bilgilendirme yoluna gidebilir. Sözlü bilgilendirme yapıldığına dair ispatta bulunmak zor olduğundan sözlü bilgilendirme yapıldığı halde ispatlanamama durumunda yükümlülük hiç yerine getirilmemiş sayılır. Bu duruma ilişkin Yönetmelikte¹²⁹ herhangi bir yaptırım öngörülmemesine karşılık sigorta eden kıyasen 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun (BK) 96. maddesi hükmünce sorumludur.¹³⁰

Bilgilendirme yükümlülüğünün gereği gibi yerine getirilmemesi hallerinden biri sigortacının verdiği bilgilerin ve tavsiyelerin yanlış olmasıdır. Sözleşme kurulmadan önce sigorta edenin poliçenin ucuzluğu ve yararlılığına ve yapılacak olan sigortaya ait menfaatlere ilişkin verilen tavsiyeler yanlış dolayısıyla yanıltıcı olabilir. Sigortacının yanlış bilgi vermesi sonucu, sigorta ettiren aslında istemediği bir sözleşmeye imza atmak zorunda kalacağından iradesi sakatlanmış olur. Bu yanlışlık ilgiliyi yanıltmak amaçlı, kasıtlı olarak yapılmışsa irade fesadı hallerinden hile durumu ortaya çıkar (BK m.28) ve sigorta ettiren uğradığı zararın tazminini talep edebilir.¹³¹ Bilgilendirmeye karşın sözleşme kurulmamışsa, irade fesadı hükümlerine başvurulamaz, sözleşme görüşmelerindeki kusurdan (culpa in contrahendo) dolayı tazminat talep edilebilir.¹³² Eğer sigorta ettiren hatalı bilgi vermek yoluyla

¹²⁸ Damla Gürpınar, *Sözleşme Dışı Yanlış Tavsiyede Bulunma, Ögüt veya Bilgi Vermeden Doğan Hukuki Sorumluluk*, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir 2006, s.26; Özdamar, **a.g.e.**, s.279-288

¹²⁹ Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik, *T.C Resmi Gazete*, 26684, 28. Ekim 2007

¹³⁰ Özdamar, **a.g.e.**, s.280

¹³¹ Gürpınar, **a.g.e.**, s.124; Özdamar, **a.g.e.**, s.282

¹³² Özdamar, **a.g.e.**, s.283

sigortacının yanlış bilgilendirme yapmasına sebep olduysa bir görüşe göre sigortacı hatalı beyana karşı yanlış bilgi vermişse ve herhangi bir kusuru yoksa bilgilendirme yükümlülüğünü ihlal ederek sorumluluk altına girmemelidir. Çünkü sigorta ettiren kendi kusuru sebebiyle sigortacının bilgilendirme yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmemesine sebep olmakta dolayısıyla hata hükümlerine dayanarak sözleşmeyi iptal etmesi durumunda da sigortacıya karşı sorumluluğu ortaya çıkmaktadır (BK m. 26). Diğer taraftan sigortacının mesleki bilgi ve tecrübesi ile karşısındakinin hatasını anlayabilecek durumda olması ve bu konuda özen göstermesi de kendisinden beklenmektedir.¹³³

Sözleşme öncesinde sigortacının ilgilinin ihtiyacına uygun ve onun sağlıklı karar almasını sağlamaya yetecek kadar bilgi vermemesi, eksik bilgi vermesi, herhangi bir gerçeğe aykırılık bulunmamasına rağmen bilgilendirme yükümlüğü gereği gibi yerine getirilmemiş olacaktır. Sigortacının Bilgilendirme Formundaki bilgileri asgari şekilde ilgiliye aktarması kural olarak yeterli olmakla birlikte tavsiyelerde bulunma, danışmanlık yapma yükümlülükleri de vardır. Her sözleşme ve her sigortalının farklı özellikleri olması, yeterli bilgi ve açıklamanın neler olduğunun tespitinde güçlük arz eder. Ayrıca söz konusu yükümlülüklerin özenli bir şekilde yerine getirilmesi de zorunluluktur. Özen yükümlülüğü hem Borçlar Hukukunun genel ilkelerinden hem de sigortacının tacir sıfatı ve mesleki tecrübelerinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca sigortacı gerekli bilgilendirmeyi ve açıklamaları yapmış olsa da tüm bunları ilgilinin anlayacağı şekilde yapmış olması gereklidir aksi, halde yine eksik bilgilendirme söz konusu olmaktadır. Okuma-yazma bilmeyen bir kişiye Bilgilendirme Formunun yanı sıra sözlü açıklama yapılmaması halinde de eksik bilgilendirme söz konusu olacaktır.

¹³³ Konuyla ilgili olarak İsviçre Federal Mahkemesinin bir kararı (BGE II 449) şöyledir: “*Aracını sigortalatmak isteyen kişi, sigorta şirketine yaptığı başvuruda yanlışlıkla yeni arabasının yerine eski arabasının bilgilerini vermiştir. Bu durumda sigorta şirketi de yeni arabaya göre değil, eski arabaya uygun şekilde açıklama yapmıştır. Ancak sigorta şirketinin, kendisine gönderilen teklif ve akabinde yapılan yazışmalardan, muhatabın yanlış araba hakkında konuştuğunu anlayabilecek durumda olduğunu, hatta eski arabanın trafikten çekildiğini bilmesi gerekmektedir. Bundan dolayı sigorta şirketinin, muhatabına gerçek iradesini sorması, sigortalatmak istediği arabasının hangisi olduğunu açıkça sorması gerekmektedir. Sigorta ettirenin gerçek iradesi farklı olduğundan dolayı sigorta şirketi, aydınlatma yükümlülüğünü getirmemiş sayılmaktadır*”. Bu karar eleştirilere konu olmuştur. Tartışma ve eleştiriler için bkz. Hartmann, Informationspflicht, s.85-87, dpn. 344; Özdamar, **a.g.e.**, s.284-285

Tüm bu durumlarda sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün ihlal edilmesine dayanılarak zararın tazmini talep edilebilecektir.¹³⁴

Sigortacının ilgili kimseye gereğinden fazla bilgi vermesi, ilgilide bilgi kirliliğine yol açacağından ve ilgilinin sağlıklı karar vermesini engelleyeceğinden bilgilendirme yükümlülüğünün gereği gibi ifa edilmemesi sonucunu doğurmaktadır. Haddinden fazla bilgi verildiğinin ve açıklama yapıldığının ispatı diğer yükümlülük durumlarına nazaran daha zordur. Çünkü eksik veya hiç bilgi verilmemesi yazılı belgelerle ispatlanabildiğinden fazla ve akıl karıştıran bilgilendirmede çok fazla bilgi verildiğini ispatlamak oldukça zor olacaktır. Eksik bilgilendirme ile gereğinden fazla bilgilendirme arasında sorumluluk bakımından fark bulunmamaktadır.¹³⁵

Milli geliri düşük, sigorta bilinci gelişmemiş olan Türk toplumunda sigorta lüks tüketim malı olarak görülmekte ve sektörün temel fon kaynağı olan prim artışını engellemektedir. Bunun üzerine bir de var olan primlerin tahsilât sorunu eklenince sektörün fon yaratma kapasitesi oldukça daralmaktadır.¹³⁶

Türk sigorta sektöründe pazarı genişletmek yerine mevcut pazardan daha fazla pay alma anlayışı prim miktarını olumsuz yönde etkilemekte, sigorta şirketlerinin de mali bünyelerinin gelişmesine engel olmaktadır. Mali bünyeleri güçlü olmayan sigorta şirketleri bir de prim tahsilâtı sorunu ile karşılaşınca iflastan kaçamamaktadır. Ayrıca tarifelerin serbest bırakılması ile sektörde zaten fazla olan rekabeti iyice arttırmakta buna bağlı olarak da kâr oranlarını düşürmektedir. Düşük kâr marjları da sektöre yeni girecek olan şirketleri engelleyeceğinden sektörün gelişimi de engellenmiş olacaktır.¹³⁷ Tüm bunlara rağmen prim artışının olduğu sektörde rekabetin de hızla artması, sektörün GSMH içindeki payının düşmesi sorununa yol açmıştır. Ayrıca etkin risk yönetimi uygulanamaması ile artan rekabet ortamında maliyet düşürülmesi yerinde olacak iken teknik karların düşürülmesine sebep olmuştur. Bu da yine kar

¹³⁴ Gürpınar, **a.g.e.**, s. 27; Özdamar, **a.g.e.**, s.285-287

¹³⁵ Özdamar, **a.g.e.**, s.287-288

¹³⁶ Şenel, **a.g.e.**, s.228.

¹³⁷ Su, Mustafa. 2007, II. Ulusal Sigorta Sempozyumu, *'Türkiye'de Sigortacılık Potansiyelinin Hayata Geçirilememesinin Nedenleri ve Sektörün Rekabet Gücüne Etkileri'*, TSRŞB, Yayın No:24, Ceyma Matbaacılık, 1. Basım, İstanbul, s.41-62

oranlarının düşmesi sonucunu doğurmuştur. Hizmet rekabeti yerine fiyat rekabetinde artış gözlenmiş olmaktadır.¹³⁸

Sektörde eğitimli deneyimli personel sayısının yetersiz olmasından ve uzmanlaşma yoluna gidilmediğinden risk etkin olarak belirlenememekte ve dolayısıyla prim uzmanlaşmış kişilerce hesaplanamamaktadır.¹³⁹

¹³⁸ Fatih Gümüş, ‘Türk Sigortacılık Sektörünün Sorunlarının Tespiti ve Çözüm Önerileri’, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, Sayı:2, Temmuz 2006, s.72-77; Şenel, **a.g.e.**, s.228.

¹³⁹ Mahir Çipil, ‘Türk Sigortacılık Sektörünün Pazarlama Karması’, *Hazine Dergisi*, Sayı 16, Aralık 2003 s.9.

3. BÖLÜM: SİGORTACILIK SEKTÖRÜNDE YER ALAN KURUM ve KURULUŞLAR

3. SİGORTACILIK SEKTÖRÜNDE YER ALAN KURUM VE KURULUŞLAR

3.1 Düzenleyici ve Denetleyici Kurum

Devlet murakabe sisteminde şirketlerin kontrolleri idare tarafından iki vasıta ile olur. Birincisi kanun ile özel olarak yetkilendirildiği konularda norm koymaktır. Bu normlar üretim organlarına verilecek komisyon miktarlarının sınırları, süreleri, bilanço kar-zarar hesapları ile bunların ilan edilmesi gibi hususlardır. İkinci olarak denetim aracı karar yani idari tasarruftur. İdari tasarruf şirketlere ruhsat verilmesi gibi ya bir avantaj sağlar ya da çalışmaktan men edilme gibi bir külfet yükler. Dolayısıyla kanunlara bağlı eşit muamele ile ilgililere en az zarar verilecek sistemin seçilmesi gereklidir. Sigorta Murakabe Kanunu idareye bu şekilde yetki vermektedir.¹⁴⁰

Sigortacılık sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi görevi Murakabe Kanunu ile Türkiye’de ilk Sanayi ve Ticaret Bakanlığına (o zamanki adı Ticaret Bakanlığı) verilmişti. Daha sonra, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ile Bakanlığa bağlı ve sigorta şirketlerinin bütün denetleme işlemleri ‘Murakabe Kurulu’ adlı ihtisas organına verilmiştir. 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ile ve ilgili diğer mevzuatın sigorta hizmetleri hususunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığına vermiş olduğu görev ve yetkiler, 18.12.1987 tarihli ve 303 sayılı K.H.K. ile Başbakanlığa ve müteakiben Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığına devredilmiştir. Söz konusu devir sonrasında 09.12.1994 tarihli ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı Teşkilat Kanunu ile Hazine Müsteşarlığı bünyesinde ana hizmet birimlerinden birisi olarak Sigortacılık

¹⁴⁰ Kender,. a.g.e, s.77-78.

Genel Müdürlüğü kurulmuş, ayrıca Sigorta Denetleme Kurulu Hazine Müsteşarlığı merkez denetim birimleri arasına dâhil edilmiştir.¹⁴¹

5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa göre Sigorta Denetleme Kurulu SMK'daki gibi bir niteliktedir yani bağımsız değildir. Bakanlığa¹⁴² ve Müsteşarlığa¹⁴³ bağlıdır. 5684 Sayılı Kanun ile bakanlık ve müsteşarlığın yetkileri dağınıktır: Ruhsat verme yetkisi 5. madde ile Müsteşarlığa verilirken, ruhsat iptali 7. madde ile Müsteşarlığa; 20(3). Madde ile de Bakana verilmiştir. Oysaki ruhsat verme ve iptali aynı nitelikte kararlar olduğundan aynı makam tarafından verilmelidir.¹⁴⁴ 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 28. maddesi Denetim başlığını taşır ve 9. fıkrasında Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin denetimi ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.¹⁴⁵

539 sayılı KHK ile yapılan değişikliklerin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi sonucunda bu hükümler yasal dayanağını yitirmiştir. Ayrıca Acenteler Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmasıyla oluşan yasal boşluk da sigorta sektörünün önemli sorunlarından bir diğeri olmuştur. Bunun sonucunda sigorta sektöründe düzenleme ve denetim açısından büyük bir yasal boşluk doğmuştur.¹⁴⁶ 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ve Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği'nde yapılan düzenlemeler sigortalıların menfaatine olsa da sigorta şirketleri ve sektör için olumsuz bir durum olmuş ve dolayısıyla sorunlar arasında yer almıştır.¹⁴⁷

3.2 Sektör kurumları

Sektörde faaliyette bulunan sigorta şirketleri, reasürans şirketleri ve emeklilik şirketleri dışındaki aktörleri genel olarak aracilar (brokerler ve acenteler), sigorta hasar eksperleri, aktüerler ve bağımsız denetim kuruluşları olarak sayabiliriz. Sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri bilançolarının, kâr ve zarar cetvellerinin ve

¹⁴¹ Kender, **a.g.e.**, s.76-77.

¹⁴² Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

¹⁴³ T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı

¹⁴⁴ Kender, **a.g.e.**, s.81; Özbolet, **a.g.e.**, s.176.

¹⁴⁵ Mertol, **a.g.e.**, s.362.; Çeker, 2010, **a.g.e.**, s.26.

¹⁴⁶ Taşkın; Şener, **a.g.m.**, s.14-23.; Ünal, **a.g.e.**, s.66.

¹⁴⁷ Tuncer Asunakutlu, "Sigorta İşletmelerinde Maliyet Unsurları ve Maliyet Oluşumu", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 2, Sayı. 3, 2000, s.3.; Ünal, **a.g.e.**, s.66.

Müşteşarlıkça uygun görülecek diğer malî tablolarının bağımsız denetim kuruluşlarına denetlettirilmesi ve ilan ettirilmesi zorunludur.¹⁴⁸

3.3 Mesleki kuruluşlar

3.3.1 Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği (TSRŞB)

Sigorta şirketlerinin meslek kuruluşu şeklinde örgütlenme ihtiyacı karşısında ilk meslek kuruluşu ‘Türkiye Sigortacılar Sendikası’ adıyla kurulmuş daha sonra 1916 yılında tamamı yabancı 81 üyesi ile ‘Türkiye’de Çalışan Sigorta Şirketleri Cemiyeti’ ne dönüşmüştür. 1923 yılında Cumhuriyet ile birlikte bu cemiyet kaldırılmış, ‘Sigortacılar Kulübü’ kurulmuştur. 1927 yılında ise ‘Sigortacılar Cemiyeti Daire-i Merkeziyesi’ olarak değişmiş 1959 ‘da 7397 Sayılı SMK ile Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği adını alarak günümüz birliğin temelleri atılmıştır.¹⁴⁹

Sigorta ve reasürans şirketleri, merkezi İstanbul’da bulunan ve kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olan, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğine, ruhsat almalarından itibaren bir ay içinde üye olmak zorundadır. Ancak Bakanlar Kurulu, üye olma zorunluluğunu kaldırmaya yetkilidir. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nun 24. maddesinde TSRŞB, SMK’ndakine benzer şekilde bazı ilavelerle ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.¹⁵⁰

Birliğin amacı;

- a) Sigortacılık mesleğinin gelişmesini sağlamak,
- b) Üyelerin dayanışma, birlik ve sigortacılık mesleğinin gerektirdiği ciddiyet ve disiplin ile ekonominin ihtiyaçları çerçevesinde çalışmalarını sağlamak,
- c) Rekabetin olumsuz etkilerini önlemek üzere gerekli kararları almak ve uygulamaktır.

Sigorta şirketlerinin kurulması veya şirket sermayesinin el değiştirmesi aşamalarıyla ilgili izin yetkilerini kullanan kurumların, kurucuların veya yeni sermayedarların değerlendirilmesinde yeterli özeni göstermeden şirket kurulmasına veya el

¹⁴⁸ Çeker, 2010, **a.g.e.**, s.21.

¹⁴⁹ Özbolat, **a.g.e.**,s.177.; <http://www.tsrbs.org.tr/sayfa/tarihce>

¹⁵⁰ Mertol, **a.g.e.**, s.364.; Çeker, 2010, **a.g.e.**, s.26.

değiştirmelere izin verebilmesi buna karşılık Sektörü yakından izleyen ve bu konuda bilgi birikimi olan Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinden herhangi bir görüş sorulmaması bir başka sorundur. Hissedarlarının mali sorunları nedeniyle yönetimleri BDDK'ya devredilen sigorta şirketlerinin el değiştirmelerinde de aynı durum söz konusu olmaktadır.¹⁵¹

3.3.2 TOBB Sigorta Acenteleri İcra Komitesi

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu çerçevesinde TOBB nezdinde Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi oluşturulmuştur. Meclis üyeleri kırk kişiden oluşur ve üyelerin seçimi mesleğinde itibar ve tecrübe sahibi ticaret odası veya ticaret ve sanayi odası mensubu sigorta acenteleri arasından, TOBB ve Hazine Müsteşarlığı tarafından ortaklaşa belirlenen usul ve esaslara göre olur.¹⁵²

Sigorta Acenteleri İcra Komitesi aynı başlıkla SK'nda 27. maddede ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi üyeleri, dört yıl süre ile görev yapmak üzere dokuz kişiden oluşan Sigorta Acenteleri İcra Komitesinde görev almak üzere yedi asıl ve yedi yedek üye seçer. Bu Komiteye TOBB Yönetim Kurulundan bir üye ile TOBB Genel Sekreteri veya görevlendireceği yardımcısı daimî üye olarak atanır. Sigorta Acenteleri Sektör Meclisine ve Komiteye seçilebilmek için en az on yıl bilfiil sigorta acenteliği yapmış olmak gerekir. Ayrıca önceden komitede yer almakla birlikte sonradan seçim yeterliliğini kaybeden, geçerli bir özrü olmadan ardı ardına yapılmış üç toplantıya (kendisi veya tüzel kişi temsilcisi) katılmayan üyeleri üyelikleri kendiliğinden düşer.¹⁵³

3.3.3. TOBB Sigorta Ekspertleri İcra Komitesi

Sigorta Ekspertleri İcra Komitesi 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda 27. maddede seçimi görev ve yetkileri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Dört yıl için seçilen ve dokuz kişiden oluşan Sigorta Ekspertleri İcra Komitesinin yedi asıl ve yedi yedek üyesi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) tarafından tutulan Levhaya kayıtlı,

¹⁵¹ Nilgün Kayalı, *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta İşletmelerinin Etkinliği*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Manisa 2007, s.62.

¹⁵² Özbolet, **a.g.e.**, s.215.

¹⁵³ Mertol, **a.g.e.**, s.373-375.; Özbolet, **a.g.e.**, s.215-216.

mesleğinde itibar ve tecrübe sahibi sigorta eksperleri arasından, Müsteşarlıkça belirlenen usul ve esaslara göre seçilir. Ayrıca bu Komiteye Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulundan bir üye ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Genel Sekreteri veya görevlendireceği yardımcısı daimî üye olarak atanır. Sigorta Eksperleri İcra Komitesine seçilebilmek için en az on yıl bilfiil sigorta eksperliği yapmış olmak gerekir. Üyeliklerinin düşmesi Sigorta Acenteleri İcra Komitesi ile aynı şartlara bağlanmıştır.¹⁵⁴

3.3.4 Dernekler ve Vakıflar

Sektörde ayrıca faaliyette bulunan dernekler ve vakıflar bulunmaktadır: Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı, Türk Loydu Vakfı, Tarım Sigortaları Vakfı (TSV), Sigorta Acenteleri Dernekleri (SADER), Sigorta Brokerleri Derneği, Genç Sigortacılar Derneği, Sigorta Eksperleri Derneği, Sigorta Hukuku Türk Derneği, Sigorta Tatbikatçıları Derneği, Tüm Sigorta İstihsalcileri Derneği, ODTÜ Mezunları Sigortacılar Derneği, Aktüerler Derneği.¹⁵⁵

Bu kuruluşlar arasında yer alan Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı (TSEV), 1970 yılında, sigorta sektörünün eğitim ihtiyacını karşılamak üzere Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği ile Milli Reasürans A.Ş. tarafından eşit paylarla kurulmuştur. TSEV, sigorta sektöründeki işgücünün niteliğinin ve verimliliğinin artırılması amacıyla, sigorta şirketlerinde çalışanlara, brokerlere, acentelere ve eksperlere yönelik kısa ve uzun süreli eğitim programları sunmaktadır. TSEV'in öncelikleri arasında tüketicilere sigortanın önemini anlatılması ve sigorta ürünlerinin tanıtılması yoluyla toplumda sigorta bilincinin artırılması, sigorta sektörünün karlılığının artırılması amacıyla hasarların azaltılması için tüketicilerin bilinçlendirilmesi ve sigorta sektörünün geliştirilmesi yönünde projeler yürütülmesi yer almaktadır.¹⁵⁶

¹⁵⁴ Kender, **a.g.e.**, s.125.; Özbolet, **a.g.e.**, s.215.; Mertol, **a.g.e.**, s.375.

¹⁵⁵ Özbolet, **a.g.e.**, s.209-214.

¹⁵⁶ Özbolet, **a.g.e.**, s.213.

3.4 Özellikli kurumlar

Türk sigortacılık sektörü düzenleyici ve denetleyici otorite tarafından bazı özel amaçlarla kurulmuş kurumları bulundurması bakımından özellik arz etmektedir. Bu kurumlara ilişkin aşağıda kısa bilgilere yer verilmektedir.

3.4.1 Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM)

Emeklilik Gözetim Merkezi A.Ş. (EGM), Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ve ilgili mevzuat uyarınca merkezi İstanbul'da olmak üzere 10 Temmuz 2003 tarihinde kurulmuştur. Bireysel emeklilik sisteminin güvenli ve etkin bir şekilde işletilmesini sağlamak, katılımcıların hak ve menfaatlerini korumak amacıyla hem denetleyici kamu otoritelerinin (Hazine Müsteşarlığı ve SPK) karar almasına yardımcı olacak verileri hazırlamak hem de kamuoyuna sağlıklı bilgi aktarımı için gerekli verileri sağlamak için görevlendirilen EGM' nin kurucu hissedarları, A grubu hisse ile Hazine Müsteşarlığı ve B grubu hisseler ile sistemde faaliyet gösteren 10 adet emeklilik şirkettir. Bireysel emeklilik sisteminde faaliyetlerin güven içerisinde devamını sağlamak, katılımcıların hak ve menfaatlerini azami düzeyde korumak, sorunların ivedi olarak belirlenmesine ve müdahalede bulunulmasına olanak sağlamak, gerekli verilerin ve bilgilerin oluşturulması ve saklanması faaliyetlerinde bulunmak ile görevli EGM; bireysel emeklilik sisteminin başarılı bir şekilde işlemesi ve kamunun gözetim ve denetim sorumluluğunu etkin bir şekilde yerine getirmesi açısından çok önemli bir işlevi yerine getirmektedir.¹⁵⁷

3.4.2 Sigorta Bilgi Merkezi (SBM)

Sigorta Bilgi Merkezi (SBM), sigorta uygulamalarına ilişkin güvenilir veri temin edilebilmesi amacıyla kurulmuştur. Merkez, Trafik Sigortaları Bilgi Merkezi (TRAMER), Hayat Sigortası Bilgi Merkezi (HAYMER), Sağlık Sigortası Bilgi Merkezi (SAGMER) ve Sigorta Hasar Takip Merkezi (HATMER) olmak üzere 4 alt bilgi merkezinden oluşmaktadır. Sigorta Bilgi Merkezinin bileşenlerinden olan TRAMER'in amacı, trafik sigortalarına ilişkin güvenilir istatistiklerin temini,

¹⁵⁷ Özbolat, **a.g.e.**, s.203.; <http://www.egm.org.tr/>

uygulama birliği sağlanması, sigorta sahtekârlıklarının önlenmesi, sigorta sistemine olan güvenin artırılması, tazminat ödemelerinin düzenli ve doğru biçimde gerçekleştirilmesi, zorunlu sigortalarını yaptırmamış motorlu araç işletenlerinin tespiti ve sigortalılık oranlarının artırılmasını sağlamaktır. Hayat Sigortası Bilgi Merkezi (HAYMER), hayat ve kaza branşları ile ilgili olarak sunulan sigorta ürünlerine ait istatistiklerin en doğru ve güvenilir biçimde oluşturulması, kamu gözetim ve denetiminin etkinliğinin artırılması amacıyla kurulmuştur. Sağlık Sigortası Bilgi Merkezi (SAGMER), sağlık ve hastalık branşlarına ilişkin olarak sunulan sigorta ürünlerine ait istatistiklerin en doğru ve güvenilir biçimde oluşturulması, kamu gözetim ve denetiminin etkinliğinin artırılması amacıyla kurulmuştur. Sigorta Hasar Takip Merkezi (HATMER), sigorta branşları ile ilgili hasar faaliyetlerine ilişkin verilerin tek bir merkezde toplanarak etkin hasar yönetiminin sağlanmasını amaçlamaktadır.¹⁵⁸

Şekil 3.1: Alt bilgi merkezleri

Kaynak: <http://www.sbm.org.tr/> , Erişim Tarihi:21.04.2011

3.4.3 Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK)

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen ve çok büyük can ve mal kaybına neden olan Kocaeli depreminden sonra kamu otoritesince deprem zararlarının en aza indirilmesi amacıyla birçok tedbir alınmıştır. Bu tedbirlerin en önemlilerinden birisi de Zorunlu Deprem Sigortası'na ilişkin düzenlemedir.¹⁵⁹

¹⁵⁸ Özbolat, **a.g.e.**, s.189-197.; <http://www.sbm.org.tr/>

¹⁵⁹ Özbolat, **a.g.e.**, s.185.

27.08.1999 tarihli ve 4452 sayılı Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanununun verdiği yetkiye dayanılarak hazırlanan 587 sayılı "Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararname" 27.12.1999 tarihli ve 23919 (mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu KHK ile 27 Eylül 2000 tarihinden itibaren kapsamdaki meskenler için deprem sigortası yaptırmak zorunlu hale getirilmiş olup; bu sigortayı sunmak üzere kamu tüzel kişiliğini haiz Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) kurulmuştur. 9 aylık bir kuruluş sürecinin ardından DASK, öngörüldüğü şekilde 27 Eylül 2000 tarihinden itibaren teminat sunmaya başlamıştır. Halen 25 yetkili sigorta şirketi ve bu şirketlerin acenteleri DASK nam ve hesabına Zorunlu Deprem Sigortası yapmaktadır. Oluşturulan yeni sistem, kısa zamanda başarılı bir performans ortaya koymuş olup uluslararası kuruluşlar tarafından pek çok ülke için örnek uygulama olarak gösterilmektedir. Kurumun teknik ve operasyonel işlerinin yürütülmesi, dış kaynak kullanımı yoluyla sağlanmaktadır. Mevzuatta, Kurum İdarecisi ile sözleşmenin beşer yıllık sürelerle yenilenmesi öngörülmektedir.¹⁶⁰

3.4.4 Tarım Sigortaları Havuzu

Ülkemizde de tarım sektörünü tehdit eden risklerin teminat altına alınabilmesi amacıyla bir sigorta mekanizmasının devreye sokulması düşünülmüş ve bu amaçla 14/06/2005 tarihli 5363 sayılı "Tarım Sigortaları Kanunu" çıkarılmıştır. Söz konusu kanuna göre, kanun kapsamına alınan riskler ile ilgili olarak yapılacak sigorta sözleşmelerinde standardın sağlanması, riskin en iyi koşullarda transferi için uygun ortam oluşturulması, oluşacak hasarlarda tazminatın tek merkezden ödenmesi ve tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması amacıyla yönelik olmak üzere bir sigorta havuzu kurulmuştur. Bu havuza ilişkin tüm iş ve işlemler, bu havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit hisselerle ortak oldukları Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. (TARSİM A.Ş.) tarafından yürütülmektedir.

Sigorta şirketleri poliçeleri kendi adlarına düzenlemekte, ancak riskin ve primin tamamını Havuza devretmekte, ihtiyari olarak da Havuzda oluşan riskten pay

¹⁶⁰ Özbolat, **a.g.e.**, s.185.; <http://www.dask.gov.tr/>

alabilmektedir. Devlet, bu Kanun kapsamında yapılacak sigorta sözleşmelerine münhasır olarak çiftçi adına sigorta primine destek sağlamaktadır. Devlet prim desteğinin miktarı her yıl için ürün, risk, bölge ve işletme ölçekleri itibariyle, Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenmektedir. Prim desteğinin yanı sıra Devlet ayrıca hasar fazlası desteği de sağlamaktadır.

3.4.5 Güvence Hesabı

5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 14 üncü maddesine istinaden Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği nezdinde oluşturulan Güvence Hesabına, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası (Trafik Sigortası) da dahil olmak üzere muhtelif kanunlarla ihdas edilmiş olan zorunlu sigortalarla ilgili zararların karşılanması amacıyla başvurulabilmektedir. Güvence Hesabı kapsamında yapılacak ödemeler bahse konu sigortalarla saptanan geçerli teminat miktarlarıyla sınırlıdır. Güvence hesabından daha sonra ayrıntılı olarak bahsedilecektir.¹⁶¹

3.4.6 Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM)

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği bünyesinde tüzel kişiliği haiz olarak 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 31 inci maddesine istinaden kurulmuştur. SEGEM, sigortacılıkla ilgili özellik taşıyan mesleki nitelikteki konular için gerekli sınavların tarafsız bir şekilde yapılması; toplumda risk ve sigorta bilincinin oluşturulması; sigorta sektörüne yetişmiş eleman istihdamına katkıda bulunulması; sigortacılık konusunda mevcut eğitim programlarının geliştirilmesine ve etkinliğine katkı sağlanması, yurt içinde, yurt dışında ya da uluslararası anlaşmalar çerçevesindeki eğitim taleplerinin eşgüdümünün sağlanması, sektörün gelişmesine katkı sağlayacak inceleme ve araştırmalarda bulunulması, elde edilecek bilgilerin ilgililerin paylaşımına sunulması ile bu konularda gerekli organizasyonların yapılmasını temin etmektedir.

¹⁶¹ Özbolat, **a.g.e.**, s.197.; <http://www.guvencehesabi.org.tr/>

3.4.7 Türkiye Motorlu Taşıt Bürosu

Yeşil Kart Sistemine üyelik başvurusu için gereken temel koşullardan biri de ulusal bir Yeşil Kart Bürosunun kurulması olduğundan, bu yöndeki hazırlıkların tamamlanması üzerine, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri İşbirliğinin 6 Ağustos 1963 tarih ve 8 sayılı Olağanüstü Genel Kurul toplantısında “Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Motorlu Taşıt Bürosu Yönetmeliği” kabul edilmiştir. Yönetmelik Ticaret Bakanlığının 25 Eylül 1963 tarih ve 4/16636 – 59/A sayılı yazılılarıyla tasdik olunmuş ve 19 Ekim 1963 tarih ve 11535 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinin aynı toplantısında Yönetmeliğin ilk maddesi gereğince Birlik Başkanının başkanlığında ayrıca seçilen üç üyenin de katılımıyla “İcra Komitesi” teşekkül etmiş ve böylece “Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Motorlu Taşıt Bürosu” fiilen kurulmuştur.¹⁶²

3.4.8 Türkiye Yeşil Kart Reasürans Havuzu

Oluşumu daha önceki yıllara uzanan ancak bir organizasyon olarak 1 Ocak 1953 tarihinde çalışmaya başlayan “Uluslararası Motorlu Taşıt Mali Sorumluluk Sigortası (bilinen adıyla, Yeşil Kart) Sistemi”; ülkeleri dışına çıkan sürücülerle, bu sürücülerin yabancı memleketlerde taşıtlarıyla zarar verdikleri üçüncü şahıslara çift yönlü bir kolaylık sağlamak amacıyla düşünülmüş ve meydana getirilmiştir. Türkiye Motorlu Taşıt Bürosu, yurt dışında vuku bulan kazalarda Türkiye Motorlu Taşıtlar Bürosu nam ve hesabına hareket ettiğinden; yabancı Tedvir Bürolarınca tedvir olunan hasarlara ilişkin tazminatları yurt dışına ödenmek üzere Pool adına Poolün ve aynı zamanda Büronun- üyeleri olan Sigorta Şirketlerinden talep etmektedir.¹⁶³

¹⁶² Özbolat, **a.g.e.**, s.201.; <http://www.tmtb.org.tr/>

¹⁶³ http://www.policemdergisi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=483:sigorta-irketleri-cin-bsmvde-ozellik-arz-eden-durumlar&catid=16:makaleler&Itemid=128

4. BÖLÜM: 5684 SAYILI SİGORTACILIK KANUNUNU ÖNCESİ SİGORTA SEKTÖRÜNÜN SORUNLARI ve KANUNUN GETİRDİĞİ YENİLİKLER

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun Türk sigorta sektörüne etkileri incelenirken Kanun öncesinde sigorta sektörünün sorunlarının neler olduğu önemlidir. Sorunların varlığı ve önem dereceleri Kanunun yürürlüğe girmesinde elbette etkili olmuştur. Ayrıca Kanun yürürlüğe girdikten sonra sektörde ne gibi gelişmeler olduğunun görülebilmesi de yine sektörün kanun öncesi durumunun bilinmesiyle mümkündür. Kanun öncesi ve Kanun ile getirilen yenilikler bu bölümün konusunu oluşturmaktadır.

4.1. 5684 Sayılı Kanun Öncesi Türk Sigorta Sektörünün Sorunları

Gelişmiş ülkelerde hukuki altyapının yeterliliği, sermaye piyasalarının gelişmiş olması ve eğitimli insan sayısının çokluğu gibi sebeplerle sigorta bilincinin yerleşmesi, sektörün kolayca büyüüp yayılabilmesine olanak sağlamıştır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ve az gelişmiş ülkelerde ise halkın eğitim seviyesinin düşüklüğü, sermaye piyasalarının yeterince gelişmemesi ve hukuki düzenlemelerin yeterli olmamasından dolayı sektör istenen gelişme düzeyine ulaşamamıştır. Bugün dünyanın birçok ülkesinde sigortacılığın ekonomik kalkınma ve büyüme için ne denli önemli bir sektör olduğu anlaşılmış ve sektörün gelişmesine olanak sağlanarak ekonomik kalkınma ve gelişme aşamalarında sigortacılıktan yararlanılmıştır. Sektörün gelişimi için asılması gereken sosyal, kültürel, ekonomik ve hukuksal sorunların çözümüne ilişkin etkin çalışmaların yapılamaması nedeniyle de yakın zamanlara kadar gerekli gelişimi gösterememiştir.

4.1.1 Mevzuat Sorunları

Ülkemizde 1966 yılından 1988 yılına kadar olan sürede yeni şirket kurulmasına izin verilmemiştir. 1988 yılında Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı bu konudaki

yasaklamayı kaldırarak kanunda (SMK) aranılan şartların yerine getirilmesi şartıyla yeni şirketlerin kurulmasındaki engel ortadan kalkmıştır.¹⁶⁴ Bunu takiben yaklaşık iki yıllık süreçte sektör dinamizm kazanmış ve sektördeki şirket sayısı iki katına çıkmıştır. Yerli ve yabancı sigorta şirketlerinin piyasaya girmesine izin verilmesi ve tarife serbestisi (hayat sigortaları, süresi bir yılı aşan sağlık sigortaları ve zorunlu sigortalar hariç) uygulanmaya başlanmasıyla sektör canlanmış ve hızlı bir büyüme sağlanmıştır.¹⁶⁵

Sigorta Murakabe Kanun'un 2. maddesinde yer alan ve yabancı sigorta şirketlerinin Türkiye'de ancak şube açmak sureti ile faaliyet gösterebileceklerine dair düzenleme karşılıklılık ilkesi göz önüne alındığında yeniden düzenleme gerektiren sorunlardan biridir.

1994 yılında yürürlüğe giren ve aynı yıl 3991 sayılı yetki yasasının Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi sonucunda 539 sayılı KHK ile yapılan değişiklikler yasal dayanaktan yoksun kalmış, ayrıca Acenteler Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. Bunun sonucunda sigorta sektöründe düzenleme ve denetim açısından büyük bir yasal boşluk doğmuştur.¹⁶⁶

Anayasa Mahkemesinin 11.3.1996 tarihli, 1997/35 sayılı kararıyla iptal edilen TTK.'nin 1295 ve 1297'nci maddelerinin ikinci fıkralarından doğan hukuki boşluk Türk sigortacılık sektörünün önemli bir başka sorunudur. Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen yasal düzenlemelerin yerine yeni düzenlemelerin getirilmemesinin sonucu da tahsilât sorunu olarak ortaya çıkmaktadır.¹⁶⁷

Anayasa Mahkemesinin 24.10.1995 tarihli kararıyla, 7397 sayılı Kanunun 9. maddesinin son fıkrası hükmünü iptal etmesi nedeniyle, dayanaksız kalan ve uygulamadan kalkan Acenteler Yönetmeliği'nin doğurduğu boşluk sigorta sektörünün sorunlarından bir diğeridir.¹⁶⁸

¹⁶⁴ Taşkın; Şener, **a.g.m.**,s.14-23.

¹⁶⁵ Çiftçi, **a.g.m.** s.121-149.; Taşkın,; Şener, **a.g.m.**, s.14-23.

¹⁶⁶ Taşkın; Şener, **a.g.m.**,s.14-23.; Ünal, **a.g.e.**, s.66.

¹⁶⁷ Yolcu, **a.g.e.**, s.134-135.

¹⁶⁸ Yolcu, **a.g.e.**, s151.

Sigorta Murakabe Kanunu ve Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği'nde yapılan yasal düzenlemelerin sigortalıların çıkarlarını korumakta, buna karşılık sigorta şirketlerinin fon yatırım alanlarını ve dolayısı ile fon yaratma kapasitelerini negatif yönde etkilemektedir.¹⁶⁹

Sigorta sözleşmelerinin yasal dayanağı 1957 yılında yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu hükümleridir. Bu hükümlerin güncelliğini yitirmiş olması önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaklaşık 45 yıl uygulanan kanunun sigortaya ilişkin hükümleri çok az değişikliğe uğradığından ihtiyaçlara tam olarak cevap verememekteydi. Ayrıca Medeni Kanun ile Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerinin özel nitelik taşıyan sigorta sözleşmelerinin düzenlenmesi, işleyişi ve sonuçlandırılması açısından yeterli olamaması da sigorta sektörü için önemli bir sorundur. Sigorta şirketleri sözleşmelerinde devlet tarafından onaylanmış ve Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe konmuş sigorta genel şartlarını uygularlar. Eğer bir sigorta şirketi genel şartlardan farklı olarak bir sözleşme yaparsa murakabe bakımından poliçe geçersiz sayılmamakta fakat herhangi bir cezai yaptırım varsa bu uygulanmakta ama özel hukuk da geçerli sayılmaktadır. Bu sınırlayıcı hükümlerden dolayı sigorta şirketleri sözleşmelerde sigorta genel şartlarını uygulamayı seçmektedirler. Genel şartların bazıları oldukça eskimiş bazıları da oldukça dar kapsamlı olduklarından ihtiyaçları karşılayamama gibi bir sorun ortaya çıkmaktadır. Ayrıca sigorta genel şartları ile özel şartların çelişmesi gibi bir sorun da mevcuttur.¹⁷⁰

539 Sayılı KHK, yangın ve mühendislik sigorta branşlarında verilen, deprem teminatları karşılığında alınan deprem sigortası primlerinin 15 yıl süre ile karşılık olarak tutulmasını öngörmektedir. Ancak ayrılan karşılıkların vergilerden arındırılması olanağı yasal hükümlerle sağlanamamıştır. Bu uygulama vergi tekniğine ve Türkiye'nin deprem coğrafyasına uymayan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁷¹

¹⁶⁹ Tuncer Asunakutlu, "Sigorta İşletmelerinde Maliyet Unsurları ve Maliyet Oluşumu", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 3, s.3.; Ünal, **a.g.e.**, s.38.

¹⁷⁰ Samim Ünan, "Türk Sigorta Mevzuatının Değerlendirilmesi", *Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri*, 23-24- Haziran 2005, İstanbul, s.61-71

¹⁷¹ Taşkın, Şener, **a.g.m.**,s.14-23.

Sigorta düzenleme ve denetiminden sorumlu otoriteler ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, sigorta şirketi kurulması veya şirket sermayesinin el değiştirmesi aşamalarıyla ilgili izin yetkilerini kullanırken, kurucuların veya yeni sermayedarların değerlendirilmesinde yeterli özeni göstermeden şirket kurulmasına veya el değiştirmelere izin verebilmektedir. Sektörü yakından izleyen ve bu konuda bilgi birikimi olan Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinden herhangi bir görüş sorulmamaktadır. Hissedarlarının mali sorunları nedeniyle yönetimleri BDDK'ya devredilen sigorta şirketlerinin el değiştirmelerinde de aynı durum söz konusu olup yapılan hatalar yinelenmektedir. Güvene dayalı olarak çalışması gereken sigorta şirketlerinin birçoğu, kendileri güvenilir olmayan sermayedarların eline geçmektedir. AB'de ise kuruluş veya el değiştirme aşamalarında bir sigorta girişimine doğrudan doğruya veya dolaylı iştirak eden gerçek veya tüzel kişi ortakların kimlikleri ve ortaklık payları yetkili otoritelerce ciddi şekilde incelenmekte, bu incelemelerden sonra bir sigorta şirketini özenle ve basiretle yönetmek için yeterli nitelikleri taşımayanlara bu izinler verilmemektedir.¹⁷²

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 108. maddesiyle Birlik nezdinde oluşan Trafik Garanti Fonu'nun adı 2002 yılından itibaren Trafik Garanti Sigortası Hesabı olarak değişmiştir. Hesaba ilişkin işlemler ve uygulama 1998 yılından itibaren Birlik tarafından yürütülmektedir. Trafik Garanti Sigortası Hesabının tüzel kişiliğinin olup olmadığı, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılacak takibatın kim tarafından yapılacağı, Hesabın mali kaynaklarında yetersizlik halinde ödemelerin nasıl karşılanacağı konusunda mevzuat açık değildir.¹⁷³

4.1.2 Ekonomik ve Finansal Sorunlar

Sigorta ve reasürans şirketlerinin en önemli fonksiyonlarından biri fon yaratmak ve bu fonları çeşitli yatırım araçlarıyla ekonomiye kanalize etmektir. Ekonomileri geliştirmekte olan ülkelerin sigorta prim hacminin GSMH ile olan ilişkisi ülkelerin

¹⁷² Kayalı, a.g.e., s.62

¹⁷³ Şenel, a.g.e., s.228.

sigorta sektörleri hakkında önemli ölçüde fikir vermektedir. Gelişmekte olan ülkelerin sigorta prim hacminin GSMH içindeki payı düşüktür.¹⁷⁴

Ülkemiz ekonomisinin yapısı gereği yüksek enflasyon, gelir dağılımındaki dengesizlik ve sık sık yaşanan ekonomik krizler nedeniyle alım gücündeki daralmalar sigorta sektörünü olumsuz etkilemiştir. Potansiyel sigortalılar açısından enflasyon ortamında gelirlerinin reel olarak azalması, sigorta sözleşmesi sonucu elde edecekleri gelirlerin satın alma gücü kaybına uğraması gibi nedenler sigorta yaptırma konusunda olumsuz bir rol oynamaktadır.¹⁷⁵

Sigorta şirketlerinin mali yapıları yeterince güçlü olamadığından birçok şirket yetersiz sermaye ile çalışmaktadır. Diğer bir sorun riskler için ayrılan karşılıkların yetersizliğidir. Sigorta şirketleri bir yıl içerisinde almış oldukları primlerden ertesi yıl gerçekleşmesi ihtimal olan hasarlar için karşılık ayırmak zorundadırlar. Ancak ülkemiz sigorta şirketlerinin ayırdıkları karşılıklar gelecek yıl ödeyecekleri hasarlar açısından yeterli değildir. Özellikle hayat sigorta dalının gelişmesi ve hayat prim portföy artışının sağlanması ve yatırıma yöneltilen portföyün ve gelirlerin korunması için enflasyonla mücadele ciddi bir önem arz etmektedir.¹⁷⁶

Türk Sigorta Sektörü'nde yapılan köklü değişimlerden biri sektöre giriş ve çıkışların serbest bırakılması iken, diğeri 1990 yılında hayat ve zorunlu sigortalar dışındaki tüm branşlarda fiyatların serbest bırakılması olmuştur.¹⁷⁷ Ülkemizde 1988 yılından itibaren sigorta şirketlerinin kurulması serbest bırakılmış buna bağlı olarak şirket sayısında artış olmuş fakat sigorta sektörünün GSMH' daki payında fazla bir artış olmamıştır.¹⁷⁸ Bu durum rekabetin artmasına, sektördeki prim fiyatlarının düşmesine ve sektörün karlılığının azalmasına neden olmuştur. Gelişmiş ülkelerin aksine Türk sigorta şirketlerinin kârlılıklarını, toplumsal faydadan daha fazla önemsemeleri

¹⁷⁴ Ünal, **a.g.e.**, s.6.

¹⁷⁵ Mehmet KAHYA, "Sigorta Sektörünün Ekonomik Kalkınmadaki Yeri ve Önemi ile Fon Yaratma İşlevi ve Sermaye Piyasalarındaki Etkinliği", *Reasürör*, Sayı: 37, Temmuz 2000, s. 31.

¹⁷⁶ Serdar Aybay, "Türk Sigorta Sektörünün Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri: Güncelleştirilmiş Pazarlama Karması-7 P's Yaklaşımıyla Uygulamalı Bir Araştırma", *Reasürör*, Sayı:44, Nisan 2002, s.21-40.; Ünal,T., **a.g.e.** s.6-30

¹⁷⁷ Sevinç, **a.g.e.**, s.143-144.

¹⁷⁸ Erdoğan Sergici, "Kriz ve Sigortacılığımız", *Sigorta Dünyası Dergisi*, Sayı:483, 2001, s.6.

toplumun sigortacılık konusunda olumsuz yargıya varmasına neden olmakta, sektörün imajı zedelenmektedir.¹⁷⁹

Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin hizmet kalitesini arttırıp yeni pazarlar yaratmak yerine mevcut pazardan pay almak istemeleri, sigorta şirketleri arasındaki haksız rekabeti yoğunlaştırmıştır.¹⁸⁰ Bu durum, prim tahsilâtının olumsuz yönde etkilenmesine ve şirketlerin mali bünyelerinin zayıflamasına neden olmuş sektörün gelişmesini de engellemiştir.¹⁸¹

Ülkemizde 1990 yılında serbest fiyat tarifesi uygulamasına geçilmiş böylece sigorta piyasasında rekabet artmış, kar marjları azalmış, aynı zamanda piyasaya yönelik uzun dönemli yatırım teşebbüsleri engellenmiştir.¹⁸² Özellikle kasko sigorta dalında, düşük tarife fiyatlarının uygulanması nedeniyle birçok sigorta şirketinin teknik faaliyetleri zararlı sonuçlanmıştır. Diğer taraftan mali bünyeleri ve likiditeleri zayıf olan şirketlerin nakit ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tarife uygulamalarında, maliyet ve kâr ilişkisi yapmadan, hasar/prim oranlarını ve teknik kârlılık durumlarını dikkate almadan tarife fiyat uygulamalarını seçmeleri iyi durumdaki diğer sigorta şirketlerini de buna yöneltmiştir.¹⁸³

Hayat sigortaları sigortacılığın fon yaratma kapasitesinin en belirgin olarak ortaya çıktığı sigorta branşı olmaktadır. Hayat sigortalarının yıllar boyu gelişmemesinin en büyük nedeni yaşadığımız hızlı enflasyon olmuştur. Enflasyonun son derece yüksek olduğu bir ülkede, belli dönemlerde yatırılan paranın ileride hayat sigortası yoluyla geri dönmesi pek fazla bir anlam ifade etmemektedir.¹⁸⁴

¹⁷⁹ Taşkın; Şener, **a.g.m.**, s.14-23.

¹⁸⁰ Mustafa Su, ‘*Türkiye’de Sigortacılık Potansiyelinin Hayata Geçirilememesinin Nedenleri ve Sektörün Rekabet Gücüne Etkileri*’, II. Ulusal Sigorta Sempozyumu TSRŞB, Yayın No:24, Ceyma Matbaacılık, 1. Basım, 2007, İstanbul, s.41-62

¹⁸¹ Selma Alkan, “Sigorta Sektörü”, *Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. Sektör Araştırmaları Serisi*, No: 22, Kasım 2000, s.17.

¹⁸² Mustafa Akan, “Serbest Tarifeye Geçişin Sigorta Sektörüne Etkileri”, *Reasürör Dergisi*, Sayı:14, İstanbul 2000 s.5.

¹⁸³ S. David Rowland, *Küreselleşen Sigortanın Ekonomik Etkileri*, (Çev: Engin Gediz-Ömer Altuğ), TSEV Yayınları, İstanbul 1997, s.1-5.

¹⁸⁴ Kâhya, **a.g.m.**, s. 31.

Menkul sermaye iratlarında istisnalardan bahsedilen mükerrer madde 21'e göre¹⁸⁵;

'Bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, malûliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin %25'i, Türkiye'de kâin ve merkezi Türkiye'de bulunan diğer sigorta şirketlerinden on yıl süreyle prim ödeyenler ile vefat, malûliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin % 10'u ve tek primli yıllık gelir sigortalarından yapılan ödemelerin tamamı gelir vergisinden müstesnadır.'

Buna göre uzun vadeli bir yatırım olan hayat sigortasında stopaj kesintisi için matrah olarak ödemenin tamamı öngörülmekte fakat on yıldan sonra ayrılmalarda ödenen yüzde 10 gibi çok düşük bir muafiyet olarak kalmakta ve sigortalının vergilendirilmiş kazancından ödediği primlerin sigortadan ayrılırken bir kez daha vergilendirilmesi sorunu söz konusu olmaktadır.¹⁸⁶

Türkiye'de sigorta şirketleri faaliyetlerini genelde büyük sermaye gruplarının çatısı altında ve bu sermaye gruplarının bankacılık faaliyetlerinin arkasına dayanmak suretiyle sürdürmektedir. Böyle bir durumda sigorta şirketlerinin yönetimleri, sigortacılığın objektif kuralları ve gerekleri doğrultusunda davranmak ve karar almakta zorlanmaktadır. Bu durumun doğal bir etkisi olarak ta sigorta şirketlerinin fon yönetimi konusunda etkinlikleri olumsuz yönde etkilenmekte ve zaman zaman rasyonel kararlar alınmasına engel teşkil etmektedir. Şirket yönetimleri konusunda diğer önemli bir husus ise hasar ödemelerinde gereksiz ve sonu gelmez formalitelerin ve güçlüklerin yaratılıyor olmasıdır.¹⁸⁷

Sigorta hizmetinin en önemli maliyet unsurlarından biri olan hasar maliyeti, güvence altına alınan sigorta unsurunun zarara uğraması sonucunda üstlenilen yükümlülüğü ifade etmektedir. Hasar maliyetlerinin daha sonra ortaya çıktığı sigorta sektöründe (bunun nedeni fiyat yani prim tutarı muhtemel rizikolar için hasar gerçekleşmeden tahmini olarak hesaplanıp tahsil edilmekte, maliyet ise hasar gerçekleştiğinde

¹⁸⁵ Resmi Gazete, 07.10.2001, 4697 sayılı Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

¹⁸⁶ Asunakutlu, **a.g.m.**, s.3.

¹⁸⁷ Su, Mustafa. 2007, II. Ulusal Sigorta Sempozyumu, 'Türkiye'de Sigortacılık Potansiyelinin Hayata Geçirilememesinin Nedenleri ve Sektörün Rekabet Gücüne Etkileri', TSRŞB, Yayın No:24, Ceyma Matbaacılık, 1. Basım, İstanbul, s.41-62

oluşmaktadır), enflasyon ortamında, maliyetin fiyatın üzerinde oluşma ihtimali mevcuttur.¹⁸⁸

Ülkemizde kişi başına düşen milli gelir seviyesinin düşük olması nedeniyle zorunlu tüketim harcamalarını bile zor karşılayan kişiler için sigorta primleri lüks bir tüketim olarak görülmekte ve bu durum sigorta sektörünün temel fon kaynağı olan prim seviyesini olumsuz etkilemektedir.¹⁸⁹

Sigorta sektörünün fon yaratmasında önemli bir faktör de sigorta şirketlerinin sigortalılardan ve sigorta aracılardan olan prim alacaklarını zamanında tahsil edebilmeleridir. Ancak, ülkemizde yasal mevzuatın öngördüğü asgari peşin prim tahsilâtı ve taksit sürelerine uyulmaması gibi sorunların yaşanması prim tahsilâtını dolayısıyla sektörün fon yaratma kapasitesini olumsuz yönde etkilemiştir.¹⁹⁰

4.1.3 Denetim Sorunları

Türkiye’de sigorta kurumalarının devlet tarafından düzenlenmesi amacıyla çıkarılan ilk kanun 1149 sayılı, 25 Haziran 1927 tarihli ‘Sigortacılığın ve Sigorta Şirketlerinin Teftiş ve Murakabesine Dair Kanun’ dur.

1994 yılında yürürlüğe giren ve aynı yıl 3991 sayılı Kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi sonucunda yasal dayanağını yitiren 539 sayılı KHK’nin önemli hükümlerinin Anayasa Mahkemesi tarafından çeşitli tarihlerde iptal edilmesiyle sigorta sektöründe düzenleme ve denetim açısından büyük bir yasal boşluk doğmuştur.¹⁹¹

AB ve ülkemizde uygulanan bağımsız dış denetim yöntemleri hemen hemen aynı olmakla birlikte mali tablo standartlarının uygulanışı ve dipnotlardan kaynaklanana farklılık söz konusudur. Dolayısıyla ülkemizde sigorta ile ilgili muhasebe standartlarının gelişmemiş olması, yasal düzenlemeler ışığında kayıtların nasıl

¹⁸⁸ Asunakutlu, **a.g.m.**, s.3.

¹⁸⁹ Şenel, **a.g.e.**, s.228.

¹⁹⁰ Ünal, **a.g.e.**, s.67.

¹⁹¹ Taşkın, Şener, **a.g.m.**, s.14-23; Ünal, **a.g.e.**, s.66.

olabileceği ya da olması gerektiği konusunda detaylı çalışmalara ihtiyaç duyulması söz konusu sorunlar arasındadır.¹⁹²

Sigorta şirketleri için, devlet denetimi ve bağımsız dış denetim kadar iç denetim de önemli bir unsurdur. Sigorta sektörünün önemli bir sektör olması, sigortalının ve tüketicinin korunması gerekliliği ve sektörün suiistimale açık oluşu düşünüldüğünde denetimin önemi anlaşılmaktadır. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de devlet denetimine önem verilmektedir. Ancak birçok sigorta şirketinin zaman içinde kapısını kapatmak zorunda kalması denetimlerin etkin şekilde yürütülmediğini ifade etmektedir.¹⁹³

Ekonomik alanda çok ağır tahribatlara neden olabilecek bir olumsuzluğun, sigorta şirketlerini etkilememesi veya en az düzeyde etkilemesi hatta böyle bir olumsuzluğa, bir sigorta şirketinin neden olmaması için, bu şirketlerin mali bünyelerinin kamu otoritesi tarafından çok iyi analiz edilmesi, sürekli gözetim ve denetim altında bulundurulması gerekmektedir. Sigortacılık sektörü gelişmiş olan ülkelerde bu tür denetimler, ülkelerin sigorta denetleme kurullarının yaptığı yerinde denetimlerin yanında şirketin mali tablolarının daha kısa aralıklarla incelendiği ve erken uyarı modeli denilen mali başarısızlığı tahmin modelleri aracılığıyla da yürütülmektedir. Ülkemizde 1997 yılına kadar bir erken uyarı modeli geliştirilememiş, denetimler sadece Sigorta Denetleme Kurulu aracılığıyla yapılmıştır. Denetimler birer yıllık aralıklarla yapıldığından şirketlerin mali bünyelerindeki zayıflama zamanında tespit edilememiş, gereken önlemler bir yıl sonra alındığı için sorunun çözümünde geç kalınmıştır. Ayrıca denetimler sonucunda hazırlanan raporların, karar verici merci olan müsteşarlığa geç ulaşması çözümü daha da geciktirmiştir.¹⁹⁴

AB ülkelerinde faaliyette bulunan hemen hemen her sigorta şirketinde iç denetim birimi bulunurken ülkemizde zorunlu olmadığından çok az sayıda şirket iç denetim birimi oluşturmuştur. Ülkemizdeki sigorta şirketlerinde iç denetim daha çok şirket uygulamalarının, yasal mevzuata ve şirket politikalarına uygun olup olmadığının

¹⁹² Yolcu, **a.g.e.**, s.65-72.

¹⁹³ Ünan, **a.g.e.**, s.61-71.

¹⁹⁴ Ahmet Başpınar, “Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması”, *Maliye Dergisi*, Sayı: 149, Mayıs-Aralık 2005, Ankara, s.6.

denetlenmesi şeklinde olmakta ve uluslararası denetim standartlarıyla bağdaşmamaktadır.¹⁹⁵

Sigorta acentelerinin faaliyetlerini düzenleyen bazı maddelerin ve buna dayanılarak çıkartılan Acenteler Yönetmeliği'nin tamamen iptali ile acenteler kamu denetiminin dışında kalmışlardır. Primlerin ödenmemesi nedeniyle temerrüde düşmüş poliçelerin otomatik olarak iptal edilmesini düzenleyen ilgili kanun maddesi de Anayasa Mahkemesi'nce 1998'de iptal edilmiştir.¹⁹⁶

Acentelerin denetlenmesindeki yetersizliğin göstergeleri sektörde kapasitesinin üzerinde poliçe düzenlenmesi, sigorta tekniğinin kavranmaması, uzun vadeli planlar yapma konusunda eksikliklerin olmasıdır. Bunlardan dolayı acentelerin iflas etme olasılığı artmakta, bu da sektöre olan güvensizliği arttırmaktadır. Denetimin arttırılması bu tür durumların önüne geçilmesinde de çok büyük önem taşımaktadır.¹⁹⁷

Son yıllarda yaşanan küreselleşme sonucunda sektördeki rekabet artmış ve uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Bu nedenle ülkeler, sigorta işletmelerinin mali yapılarını daha sıkı denetlemek amacıyla yeni düzenlemeler yapma gereği duymuşlardır. Sigorta şirketlerinde rekabetin artması, sektördeki prim fiyatlarının düşmesi ve sektörün karlılıklarının azalması gibi sorunlara neden olmuştur. Avrupa Birliğinde sigorta girişimlerinin denetimi mali denetim üzerinde yoğunlaşmakta, bu bağlamda sigorta şirketlerinin teknik karşılıklarının, yükümlülük karşılama yeterliliklerinin, garanti fonlarının Avrupa Birliği genelinde yürürlükte bulunan kural ve uygulamalara uygunluğunun denetimini içermektedir.¹⁹⁸ Başka bir açıdan denetim ve düzenleme otoritelerinde personel hareketliliği hızının yüksekliği denetim ve düzenleme görev ve işlevlerinin sürekliliğini engellemektedir.¹⁹⁹

¹⁹⁵ Yolcu, **a.g.e.**, s.65-72.

¹⁹⁶ Taşkın; Şener, **a.g.m.**, s.14-23.; Ünal, **a.g.e.**, s.66.

¹⁹⁷ Kayalı, **a.g.e.**, s.128.

¹⁹⁸ Şenel, **a.g.e.**, s.227-229.

¹⁹⁹ Akan, **a.g.m.**, s.5-7.

Ayrıca Türkiye’de üretilen prim tutarlarının AB ülkelerine kıyasla oldukça düşük düzeyde olması Türk sigorta sektörünün sorunu olmakla birlikte, AB’ye üye olunması durumunda Türkiye’nin cazip bir Pazar olacağını da göstergesidir.²⁰⁰

4.1.4 Pazarlama Sorunları

Türk sigortacılık sektörünün sorunları pazarlama mantığı ile ele alındığında **ürün** ile ilgili olarak şu sorunlara rastlanmaktadır: Sektörde belli başlı ve kısıtlı ürünler pazarlanmakta, müşteri ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeni ürünler geliştirilememekte buna bağlı olarak müşteriler ihtiyaçlarına tam olarak karşılık vermeyen poliçeleri satın almak zorunda kalabilmektedirler.²⁰¹

Türkiye’de uygulanmakta olan zorunlu sigortalar tür açısından dünya uygulamalarına yakın olsa da sayısal anlamda olması gereken seviyenin oldukça altında görünmektedir. Örneğin Fransa’da zorunlu sigorta sayısı, mesleki sorumluluk sigortaları için 60’dan fazla iken Türkiye’de yalnızca 6-14 civarındadır.²⁰²

Hizmet kalitesinin önem kazandığı kaza sigortası dalında sigorta şirketleri yetersiz kalmaktadır. Şöyle ki; hasar gerçekleşikten sonra uzunca bir süre ödeme yapılamamakta bu durum sonucunda müşteriler mağdur olmakta ve hizmet kalitesi düşmektedir.²⁰³

Hayat sigortası branşında prim üretimi gelişmiş ülkelerin oldukça gerisinde, yaklaşık dörtte biri kadardır. Ayrıca yine hayat branşından elde edilen fonların değerlendirilmesi etkin olamamakta ve bunun sonucunda bu dala olan güven zedelenmektedir.²⁰⁴

²⁰⁰ Mahmut Yavaşı, “Avrupa Birliği Sigorta ve Reasürans Sektörlerinin Ekonomik Boyutu”, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, sayı.3, Mart 2007, s.128.

²⁰¹ Aybay, **a.g.m.**, s.21-40, 24.

²⁰² Mahir Çipil, “Türk Sigortacılık Sektörünün Pazarlama Karması”, *Hazine Dergisi*, Sayı 16, Aralık 2003 s.9.

²⁰³ Süleyman Yükçü, ; Hasan Fehmi Baklacı, “Sigortacılık Sektörünün Temel Sorun Alanları”, *Reasürör*, Sayı: 29, Temmuz 1998, s.5-14.

²⁰⁴ Aybay, **a.g.e.**, s.21-40, 24.

Ülkemiz ekonomisinde tarımsal faaliyetler önemli bir yer tutmasına rağmen bu branşın özellikleri nedeniyle (mevsim şartları, hayvan ve bitkilerin özellikleri, riskin fazlalığı) zor bir dal olması, karlılığın düşük, uzmanlık gereksiniminin yüksek olması gibi nedenlerden sigorta şirketleri bu dala gereken ilgiyi göstermemişlerdir.²⁰⁵

Modern iş yaşamında pazarlama, ürünü geliştirme, uygun bir şekilde fiyatlandırma ve hedef tüketicilere ulaştırmanın yanı sıra Tutundurma Karması denilen reklam, kişisel satış, satış geliştirme, halkla ilişkiler gibi unsurlara dayanmaktadır.²⁰⁶ Sigorta sektörünün Türkiye ekonomisinde hak ettiği konuma gelebilmesine yardımcı olacak reklam çalışmaları hem sektör hem de şirketler bazında yetersiz kalmıştır. Özellikle sektör reklamı ile sigortanın önemi vurgulanıp sektörün gelişimi desteklenecektir. Sigorta sektörünün halkla ilişkileri, geçmişten gelen bir takım olumsuz tecrübelerden ve toplumun genel olarak sigorta eğiliminin olmamasından dolayı gelişmemiştir. Türk sigorta sektörünün tutundurma ile ilgili diğer sorunları ise şunlardır: Sigorta hizmet ağırlıklı bir sektör olmasına rağmen ülkemizde müşteri-pazarlama odaklı bir yapı oluşturulamamıştır. Sigorta bilinci yaygınlaşmamıştır. Özellikle zorunlu sigortaların kullanılması kısıtlı kalmıştır.²⁰⁷

Sigorta aracılık sisteminin organizasyon yapısının ve eğitilmiş eleman sayısının yetersizliği sigortacılığın yaygın olarak kullanılmasını engelleyen faktörlerdendir. Sigorta gelir esnekliği yüksek bir üründür. Ülkemiz gelir seviyesinin düşük olmasının yanı sıra gelir dağılımındaki heterojenlik Türk sigortacılığının gelişmesini olumsuz etkilemiştir. Türk toplumunun yapısı gereği sigorta lüks tüketim olarak görülmekte, gelir ve refah düzeyi yüksek kesim tarafından tüketileceği sanılmaktadır. Türk sigorta tarihine bakıldığında yaşanan felaketler neticesinde sigorta tüketimi artmış toplum, yaşayarak öğrenme sonucunda sigortaya ilgi duymaya başlamıştır.²⁰⁸ Gelişmiş ülkelerde oldukça yoğun kullanılan kar kaybı sigortası teknik alt yapı eksikliği ve yetişmiş eleman sorunu nedeniyle ülkemizde gelişmemiştir.²⁰⁹

²⁰⁵ İlhan Mumcu, *Tarımı Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye’de Tarımsal Destekleme Uygulamalarında Tarım Sigortalarının Yeri*, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Tekirdağ 2009 s.39.

²⁰⁶ Philip Kotler, and Gary Armstrong, *Principles of Marketing (Tenth Edition)*, Prentice Hall: New Jersey 2004, s.482-509.

²⁰⁷ Çipil, **a.g.m.**, s.14-15.; Aybay, **a.g.m.**, s.21-40.

²⁰⁸ Çipil, **a.g.m.** s.10.

²⁰⁹ Yükücü, Baklacı, **a.g.m.**, s.5-14.

Fiyatlandırma ile ilgili sorunların başında tarife sistemi gelmektedir. 1990 yılında serbest tarife uygulamasına geçilmesi ile birlikte sektörde fiyatlar düşmüş, tahsilât vadeleri uzamıştır. Prim artışı olmasına rağmen artan rekabet sonucunda sektörün GSMH içindeki payında paralel artış olamamıştır. Sektörde hizmet rekabeti yerine fiyat rekabeti yaygınlaşmış bu da sektördeki kârlılığı önemli ölçüde düşüren bir sorun olmuştur.²¹⁰ Ayrıca sigorta şirketlerinde risk yönetiminin etkin uygulanamaması sonucunda rekabet artmasına rağmen maliyetler düşürülemediği teknik kârlar azalmıştır. Poliçelerin tahsilâtında meydana gelen gecikmeler şirketleri nakit sıkıntısına sokmuş, hasar ödeme gecikmelerine neden olmuştur. Faiz oranlarının yüksek olduğu ortamda yatırımlar azalmış hem şirketler hem de ülke ekonomisi olumsuz yönde etkilenmiştir. Türkiye'deki sigorta şirketlerinin elinde yeterli verilerin olmaması, doğru risk analizlerinin yapılmaması, riskli müşterilerin farklılaştırılmaması ve maliyet kavramı dikkate alınmayarak sadece yüksek sayıda poliçe satarak kâr elde etme düşüncesi gibi nedenlerden dolayı fiyatlandırma anlamında ciddi sorunlar yaşanabilmektedir.²¹¹

İnsan kaynakları ile ilgili en önemli sorun hem üretim tarafında olanlar açısından hem de tüketiciler açısından eğitim sorunudur. Sigortacılık konusunda lisans ve lisansüstü eğitimlere gereken önem verilmemiş, hizmet içi eğitimler de yetersiz kalmıştır. Bu eksikliklerin sonucunda prim aktarımlarında, komisyonların ödenmesinde, denetimde, sözleşmenin feshi ve sona ermesinde sorunlar çıkmıştır. Sektördeki hemen hemen bütün şirketler her branşta üretim yaparak portföyünü arttırmaya çalışmış, uzmanlaşma yoluna gidilmemiştir. Profesyonel eksperlerin kullanılmaması sonucunda riskin gerçekleşmesinden önce ve sonra oranının etkin olarak belirlenememesi, primin uzmanlaşmamış kişilerce hesaplanması şirket zararlarına yol açmıştır.²¹²

Dağıtım kanallarının prim üretimine bakıldığında acentelerin payı yarıdan fazladır. Birçok sigortalı acente ve sigorta şirketi kavramlarını birbiriyle özdeş olarak algılamakta ve dolayısıyla ikisi arasındaki ilişki son derece önemli olmaktadır.

²¹⁰ Fatih Gümüş, 'Türk Sigortacılık Sektörünün Sorunlarının Tespiti ve Çözüm Önerileri', *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, Sayı:2, Temmuz 2006, s.72-77.

²¹¹ Şenel, **a.g.e.**, s.228.; Çipil, **a.g.m.**, s.11.

²¹² Çipil, **a.g.m.**, s.19.; Aybay, **a.g.m.**, s.21-40.

Ülkemizde acente- broker-şirket ilişkileri iç içe ve çarpık bir biçimde gelişmiş, acentelerin broker gibi brokerlerin de acente gibi davranması görev dağılımında yanlış ve eksikliklerin olduğunu göstermiştir. Bu durum hem insan kaynakları açısından hem de dağıtım açısından önemli bir sorun olmuştur. Sigorta şirketleri ile acenteler arasında yasal boşluk ve mevzuat eksikliği, eğitim, bilgi ve tecrübe eksikliği, yanlış örgütlenme ve iletişim eksikliği, tahsilât ve komisyon ödeme düzensizliği, tanıtım ve reklam eksikliği gibi sorunlar var olmuştur. Mesleki örgütlenmenin olamaması, bankacılık ve sigortacılık faaliyetlerinin bir arada yürütülmesi esnasında banka personelinin profesyonel olmayan tutumları, part-time acentelik faaliyeti sonucunda her daim sigortalının haklarını savunacak kimse olmaması sonucunda sigortaya olan güven artmak yerine azalmıştır.²¹³

Faaliyeti hizmet olan sektörde güven unsurunun önemi bilinmesine rağmen fiziksel ortama yeterince önem verilmemiştir. Özellikle acentelerin bir masa ve sandalyeden ibaret kısıtlı fiziksel ortamı, merkezden uzak ve ulaşımı zor bürolar sigortacılık faaliyetini olumsuz etkilemiştir. Görsellik ve güvenin oldukça önemli olduğu acentelikte başka ticari faaliyetlerin bir arada yürütüldüğü, ışıklandırma ve havalandırmanın yetersiz olduğu, karışık ve kalabalık mekânların büro olarak faaliyet göstermesi olumsuz intiba bırakmıştır.²¹⁴

Şirketler arasında ortak bir veri tabanı kullanılmamış, araştırma-geliştirme çabalarına yönelik veri işleme, bilgi depolama konusunda teknolojiden yeterince yararlanılamamıştır. Acentelerin bilgisayar kullanımı düşük kalmış dolayısıyla bilgi saklama ve basit işlem avantajından yararlanılamamıştır. Yine aynı sebepten sigorta şirketi ile acente arasında etkin iletişim ve koordinasyon sorunları sıkça yaşanmıştır.²¹⁵

4.1.5 Sosyo-Kültürel ve Eğitim-Araştırma Açısından Sorunlar

Sigortacılık alanında AR-GE departmanları çeşitli risk yönetim sistemleri geliştirip karar verme aşamasında etkili olmasına rağmen ülkemizde bu bölümün faaliyette

²¹³ Sergici, **a.g.m.**, s.6.; Çipil, **a.g.m.**, s.19.

²¹⁴ Aybay, **a.g.m.**, s.21-40.

²¹⁵ Çipil, **a.g.m.**, s.19.

olmaması nedeniyle genellikle sigortacının sübjektif tercihlerine bağlı kalınmaktadır. Türk sigortacılığında ARGE faaliyetlerinin eksikliği özellikle hayat sigortası şirketleri açısından çok önem taşımaktadır. Çünkü hayat sigortasında tahmin yöntemlerinin ve aktüer hesaplamaların büyük önemi vardır. Bu alandaki eksiklikleri sigorta şirketlerimizin daha sağlıklı bir yapıya kavuşmasında engel teşkil etmektedir. AR-GE yeni sigorta ürünlerinin de pazara sunulması gerekliliğini hatırlatan bir kavramdır ki yeni ürün demek faaliyet alanı ne olursa olsun yeni müşteri demektir. Dolayısıyla sigorta sektörümüzün temel sorunlarından biri olan talep yetersizliğini aşmada, ürün çeşitliliği yaratmak bir çözüm olabilir. Sigortacılık bilincinin gelişmemiş olması, dinen caiz olmadığı düşüncesi sigorta hakkında yeterli bilgiye sahip olmama ve hasar ödemelerinde meydana gelen gecikmeler ve sigortacılık bilincinin gelişmemiş olması nedeniyle sigorta ürünlerine yeterli talep bulunmamaktadır. Bu nedenle ülkemizde uygulanan sigorta türlerinde, üretim ya da satış düzeyi, olması gereken düzeyin çok altındadır.²¹⁶

Üniversitelerin ekonomi ve sosyal alanlarda eğitim veren bölümlerinin yanı sıra mühendislik ve matematik bölümü mezunları da sektöre ilgi göstermektedir. Ayrıca, Bankacılık ve Sigortacılık konusunda eğitim veren 4 yıllık yüksek okullar ile 2 yıllık meslek yüksek okullarının sigortacılık ve aktüerya bölümünden mezun olan öğrenciler de sektörde iş imkânı bulabilmektedirler. Ancak sigortacılık eğitimi veren eğitim kurumlarından mezun olanların ne kadarının sektörde istihdam edilebildiği önemli bir sorudur. Yapılan bir anket sigortacılık mezunların sektörde yeterince değerlendirilmediklerini göstermektedir.²¹⁷

Sigorta bilincinin gelişmemiş olmasını sadece eğitimle ilişkilendirmek de doğru değildir. Eğitimsizlik sigorta ihtiyacının hissedilmesine engel olsa da istatistiklerden elde edilen sonuçlar iyi eğitilmiş kişilerin büyük bir bölümünün otomobil dışında sağlık, hayat, konut sigortaları yaptırmadığını göstermektedir. Türkiye’de sadece sınaî sigortalar, deniz sigortaları ve ticari rizikolarda başarılı neticeler ulaşılabilmektedir. Bu alanlarda sigortalılık oranı yüksektir. Ferdi sigortalarda hayat ve

²¹⁶ Ünal, a.g.e., s.64-65.

²¹⁷ Faruk Ömrüzak, ‘Türk Sigorta Sektöründe Eğitim’, *Reasürör Dergisi*, Sayı: 65, Temmuz 2007, s.3.

sağlıkta %10'larda, %15'lerde kalınmıştır. Halen değerlendirilememiş büyük bir potansiyel vardır.²¹⁸

Sigorta ile teminat altına alınan riskin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin belirsizliği, sigortanın kumar anlamı taşıdığı, sigortalının ödemiş olduğu prime karşılık güven gibi sübjektif bir şey satıldığı, sigortada haksız tazmin bulunduğu, sigortada üstlenilen risk meydana geldiğinde ödenen tazminatın fazla olması durumunda alınan ile ödenen arasında fark bulunduğundan bu farkın faiz olduğu ayrıca primlerin sigorta şirketlerince faize yatırılarak değerlendirildiği gibi nedenler ile sigortanın dinen caiz olmadığı öne sürülmektedir. Sigortanın dinen caiz olup olmadığı konusu Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ana hizmet birimleri arasında yer alan ve Başkanlığın en yüksek karar ve danışma organı olan Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı tarafından incelenmiş ve genel olarak, sosyal sigortalar, karşılıklı sigortalar ve ticarî sigortaların caiz olduğuna, kâr payı esasına dayalı çalışan birikimli hayat sigortası ile bireysel emeklilik tasarruf ve yatırım sisteminin ise, yatırılan primlerin, dinen helâl olan alanlarda değerlendirilmesi durumunda caiz olduğuna, konusu din tarafından yasaklanmış olan sigortanın caiz olmadığına, karar verilmiştir.²¹⁹

Ülkemizde sigortanın ne olduğu hususu geniş kitlelerce anlaşılmamış olması, yetişmiş aydın çevrelerin bile sigortanın yararlarını yeterince anlayamamış olmaları sigortanın henüz topluma mal olmadığını göstermektedir.²²⁰

Çeşitli nedenlerle hasar ödemelerinde meydana gelen gecikmeler sigorta şirketlerine güvensizliğe yol açmaktadır. Hasar ödemelerine ilişkin yaygın kanı, küçük hasarlar oluştuğunda sigorta şirketlerinin ödemede hızlı davrandığı, ancak büyük hasar meydana gelmesi durumunda ise zaman zaman gecikmeler olabildiği yönündedir. Bir de bu durum bilinçli olarak gerçekleştirilirse esası güven olan sigorta sistemi büyük zarar görecektir. Esasen güvene dayalı olan ve bu nedenle güven unsurunun önem arz ettiği sigortacılıkta sigortalıların sigorta şirketlerine olan güvenlerinin sarsılması veya yitirilmesi, sigorta bilincine sahip, yeterli tasarrufu bulunan ve tasarrufunun bir

²¹⁸ Ömrüzak, **a.g.m.**, s.3.; Şenel, **a.g.e.**, s.225.

²¹⁹ Şenel, **a.g.e.**, s.225.

²²⁰ Kahya, **a.g.m.**, s. 22-35.

kısmını sigorta şirketine aktarma niyetinde olan kişilerin bu niyetlerinden vazgeçmelerine neden olmaktadır.²²¹

4.2 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ve Getirdiği Yenilikler

4.2.1 Kanunun amacı ve Kapsamı

3.6.2007’de kabul edilen 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nun amacı kanunun 1(1). maddesinde şöyle yer almaktadır.²²²

Bu Kanunun amacı, ülkemiz sigortacılığının geliştirilmesini sağlamak, sigorta sözleşmesinde yer alan kişilerin hak ve menfaatlerini korumak ve sigortacılık sektörünün güvenli ve istikrarlı bir ortamda etkin bir şekilde çalışmasını temin etmek üzere bu Kanuna tâbi kişi ve kuruluşların, faaliyete başlama, teşkilât, yönetim, çalışma esas ve usûlleri ile faaliyetlerinin sona ermesi ve denetlenmesine ilişkin hususlar ve sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesine yönelik olarak sigorta tahkim sistemi ile ilgili usûl ve esasları düzenlemektir.

12 bölüm ve 47 maddeden oluşan Kanun’un kapsamı ve kapsam dışında bırakılanlar da aynı maddede düzenlenmiştir.²²³

Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta şirketleri, reasürans şirketleri, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, aracılar, aktüerler ile sigorta eksperleri bu Kanun hükümlerine tâbidir. Sosyal güvenlik kurumları, Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketi ile bu Kanunun denetimle ilgili hükümleri hariç olmak üzere özel kanunlarına göre sigortacılık faaliyetinde bulunan diğer kuruluşlar bu Kanun kapsamında değildir.

Özetle 5684 sayılı Kanun ile; Sigorta Şirketleri, Reasürans Şirketleri, Aracılar (Brokerler ve Acenteler), Sigorta eksperleri, Aktüerler, Sigortacılık faaliyeti gösteren diğer organizasyonlar (havuz v.b.), Sigortacılıkla ilgili meslek kuruluşları kuruluş, faaliyet ve faaliyetlerinin sonlandırılması bakımından düzenlenmektedir. Öte yandan sosyal güvenlik kurumları, Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketi ve özel

²²¹ Asunakutlu, **a.g.m.**, s.4.

²²² Sigortacılık Kanunu (5684 S.K.), *T.C. Resmi Gazete*, sayı: 26552, 14 Haziran 2007, md. 1(1); Samim Ünan, “2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü”, “Sigortacılık Kanunu’nun Sigorta Sektörünün Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi” *III. Ulusal Sigorta Sempozyumu*, 18 Ekim 2007, İstanbul.

²²³ 5684 S.K. madde 1(2) ve 1(3)

kanunlarına göre sigortacılık faaliyetinde bulunan diğer kuruluşlar (denetimle ilgili hükümleri hariç olmak üzere), 5684 sayılı Kanun kapsamında değildir.

4.2.2 Kanunun Getirdiği Yenilikler

4.2.2.1 Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluşuna İlişkin Yenilikler

Şirket kuruluşunda AB kurallarıyla uyumlu olarak ön izin kaldırılmıştır.²²⁴ Mülga Sigorta Murakabe Kanununa göre Türkiye’de bir sigorta veya reasürans şirketinin kurulması ve yabancı ülkelerde kurulmuş bir sigorta veya reasürans şirketinin Türkiye’de faaliyette bulunması Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın yanı sıra Hazine Müsteşarlığı’nın da iznine bağlıydı. Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ’in²²⁵ 5. maddesinde sigorta şirketlerinin hem kuruluş hem de esas sözleşme değişikliği Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın iznine tabidir. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ile sigorta şirketlerinin kuruluşu Hazine Müsteşarlığı’nın bağlı bulunduğu Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın iznine tabi kılınmamıştır. Fakat esas sözleşmelerini değiştirecek Anonim Şirketlerin Kanun’un 8. maddesine istinaden hem Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’ndan hem de Hazine Müsteşarlığı’ndan izin almaları zorunludur.²²⁶ Kanunun Ruhsat başlığı altındaki 5. maddesinde²²⁷;

Kuruluş işlemlerini tamamlayan ve ruhsat talebinde bulunan sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri, ödenmiş sermayelerini, ruhsat talep edilen sigorta branşları için öngörülen sermaye tutarları ile verilmek istenen teminatlara bağlı olarak, beş milyon Türk Lirasından az olmamak kaydıyla, Müsteşarlıkça belirlenecek miktara yükseltmek zorundadır. Müsteşarlık, söz konusu miktarı, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan Üretici Fiyatları Endeksi artış oranını aşmamak kaydıyla artırmaya yetkilidir.

denilerek asgari sermaye 5 milyon YTL olarak öngörülmüş olup bu tutara ilave olarak faaliyette bulunulacak branş bazında sermaye bulundurma şartı getirilmiştir.²²⁸

²²⁴ Kubilay, Huriye. 2006, ‘Türk Özel Sigortacılığının Avrupa Birliği Sigorta Hukuku İle Bütünleşmesi’, *AB Müktesebatı’nda Sigorta Sektörü Paneli*, s.6.

²²⁵ Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ, *T.C. Resmi Gazete*, sayı : 25174, 21 Temmuz.2003

²²⁶ Can, **a.g.e.** s.226.; 5684 S.K. md.2(1)

²²⁷ 5684 S.K. md.5(3)

²²⁸ Can, **a.g.e.**, s.228.

Şirketlerin hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından yalnızca birinde faaliyet gösterebileceği hüküm altına alınmıştır. Kanuna göre sigortacılık faaliyetleri hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalardan biri ile uğraşmak kaydı ile iki grupta toplanmıştır.²²⁹ Bu ana gruplara girecek sigorta branşlarını tespit etme ve ihtiyaçlara göre yeni branşlar tesis etmeye yetkili merci Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu bakandır. Bu sınırlandırma ilk defa SMK'nun 7. maddesinin 3. fıkrası ile getirilmiş ve Türkiye'deki sigorta şirketlerinin sayısının artmasına sebep olmuştur.²³⁰ Sigorta ve reasürans şirketleri faaliyet göstermek istedikleri her branş için ayrı ayrı ruhsat almak zorundadır.²³¹

Sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin kuruluş amacı ile en az ilk üç yıldaki faaliyetlerine ilişkin tahminlerini ve yükümlülüklerini sürekli olarak yerine getirebileceğini ayrıntılı bir şekilde ortaya koyan "İş Planı" hazırlanması ilkesi benimsenmiştir.²³²

Ruhsat talebinin Müsteşarlıkça reddi açık kurallara bağlanmıştır. Kurucu, yönetici ve denetçiler için "güvenilir kişi olma şartı" getirilmiştir. Anonim şirket şeklinde kurulacak sigorta şirketleri ve reasürans şirketlerinin; Kurucularının; Müflis veya konkordato ilan etmiş olmaması, bir sigorta veya reasürans şirketinin kurucusu veya ortağı olmanın gerektirdiği malî güce ve itibara sahip bulunması, tasfiyeye tâbi tutulan finansal kuruluşlarda ve hakkında 20. maddenin ikinci ve üçüncü fıkrası hükümleri uygulanan şirketlerde oy hakkının ya da sermayesinin doğrudan veya dolaylı yüzde on ve daha fazla bir oranda veya bu oranın altında olsa bile denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde denetim ve yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmaması, taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi süreli hapis veya sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla adlî para cezasına mahkûm edilmemiş yahut cezası ne olursa olsun basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, görevi kötüye kullanma gibi yüz kızartıcı suçlar ile kaçakçılık suçları, resmî ihale ve

²²⁹ Can, **a.g.e.**, s.233.

²³⁰ Kender. **a.g.e.**, s.29.

²³¹ 5684 S.K. md.5(1)

²³² 5684 S.K. md.2(1)-(f)

alım satımlara fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, Devlet sırlarını açığa vurma veya vergi kaçakçılığı suçlarından dolayı hüküm giymemiş olması, tüzel kişi olması halinde bu tüzel kişinin yönetim ve denetimine sahip kişilerin, malî güç dışında kurucularda aranan diğer şartları taşıması gerekir.²³³ Ayrıca bu şirketlerin hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve halka açık anonim şirketlerde halka açık olan kısım hariç olmak üzere tamamının nama yazılı olması da şarttır.²³⁴

4.2.2.2 Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Faaliyetine İlişkin Yenilikler

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'na göre sigortacılık faaliyetleri hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalardan biri ile uğraşmak kaydı ile iki grupta toplanmıştır.²³⁵ Bu ana gruplara girecek sigorta branşlarını tespit etme ve ihtiyaçlara göre yeni branşlar tesis etmeye yetkili merci Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu bakandır.

Sermaye Yeterliliği Uygulaması ve “minimum garanti fonu” düzenlemesi yapılmıştır. Minimum garanti fonu: Sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin sermaye yeterliliğinin en az üçte birine denk düşen tutarı ifade eder. Hayat dışı sigorta şirketleri, hesaplama yöntemi yönetmelikle belirlenecek sermaye yeterliliğinin üçte birinden az olmamak kaydıyla teminat olarak minimum garanti fonu tesis etmek zorundadır. Minimum garanti fonu, hiç bir dönemde çalışılan branşlar itibarıyla gerekli olan asgarî sermaye tutarlarının üçte birinden az olmamalıdır.²³⁶

Teknik karşılıklar yeniden düzenlenmiş ve ilave teknik karşılıklar getirilmiştir. Sigorta ve reasürans şirketleri sigorta sözleşmelerinden doğan yükümlülükleri için söz konusu Kanununun 16. maddesinde öngörülen teknik karşılıkları yine bu madde dahilinde yeterli olacak şekilde ayırmak zorundadır.²³⁷

Şirketler için iç denetim sistemi kurulması zorunlu tutulmuştur. Sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri; tüm faaliyetlerinin, sigortacılık mevzuatı ve ilgili diğer mevzuata, şirketin iç yönergeleri ile yönetim stratejisi ve politikalarına uygunluğunun sürekli

²³³ 5684 S.K. md.3(2)-(a),(1-5)

²³⁴ 5684 S.K. md.3(2)-(b)

²³⁵ Can, **a.g.e.**, s.233.

²³⁶ 5684 S.K. md.2(1)-(i), 17(4)

²³⁷ 5684 S.K. md.16

kontrol edilmesi, denetlenmesi ile hata, hile ve usulsüzlüklerin tespiti ve önlenmesi amacıyla risk yönetim sistemleri de dahil olmak üzere etkin bir iç denetim sistemi kurmak zorundadır. İç denetimin dışarıdan hizmet alımı yoluyla da yapılabilmesi mümkündür.²³⁸

Mali bünye zafiyeti sayılan haller eski Kanuna göre daha da somutlaştırılmıştır. Mali bünye zafiyeti durumundaki müdahale sistemi daha etkin kılınmıştır.²³⁹ Teminat sistemi yeniden düzenlenmiştir. Tarifeler ilke olarak serbest bırakılmıştır. Sigorta sektöründe uygulanan üç çeşit tarife bulunmaktadır. Bunlar, tanzim edilmiş tarife rejimi, tasdik edilmiş tarife rejimi ve serbest tarife rejiminden oluşmaktadır. Bir ülkede hangi tarifenin yürürlüğe gireceğini o ülkenin sigorta kökeni, sektörün ihtiyaçları ve siyasilerin sigorta sektörüne bakışları belirlemektedir. Özellikle devlet idaresinin sektörde korumacı ve sınırlayıcı olup olmaması uygulanacak tarife rejimini belirleyen en önemli etkidir.²⁴⁰ Gerekli görülen hallerde hayat, bir yıldan uzun süreli ferdi kaza, sağlık, hastalık ve ihtiyarî deprem sigortaları tarifeleri ile prim, formül ve cetvellerinin uygulamaya konulabilmesi bakan tarafından Müsteşarlığın onayına sunulabilir. Özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla gerekli görülen hallerde, tespit ve ilan ettiği aracılık komisyonlarını, tasdike tâbi kıldığı veya tespit ettiği her türlü tarifeyi serbest bırakabilme yetkisi bakandadır.²⁴¹

Sigorta acentelerine aracılık hizmetlerine karşılık bir oranla hesaplanarak ödenen komisyon ya devlet tarafından ya da sigorta şirketi ile acente arasında serbestçe belirlenir. 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununa göre zorunlu trafik sigortası acente primi %17, zorunlu deprem sigortası aracı komisyonu ise %12,5 ve %17,5 (İstanbul dışı iller için) olarak belirlenmişti. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa göre ise bu oran acente ve sigorta şirketi arasında serbestçe belirlenir.²⁴²

²³⁸ 5684 S.K. md.4(8)

²³⁹ 5684 S.K. md.14(2)-(c), 20(1)

²⁴⁰ Robert L. Carter, *Sigorta Sektöründe Denetim ve Mali Yeterlilik Gereksinimleri*, (Çev: Ergin Gediz), Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları, No: 38 İstanbul 1996, s.5.

²⁴¹ 5684 S.K. md.12

²⁴² Ahmet Genç. "Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi, Erken Uyarı Sistemi ve Derecelendirme", *Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları*, sayı: 6, Nisan 2006, s.54.

4.2.2.3 Diğer Konulara İlişkin Yenilikler

Sigortalı ile sigorta şirketi arasındaki ihtilafların hızlı çözümü için ‘Tahkim’ müessesesi öngörülmüştür. Kanunun amacında da yer alan tahkim sistemi kanunda ayrıca bir bölüm halinde açıklanmıştır. Sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla Birlik nezdinde Sigorta Tahkim Komisyonu oluşturulmuştur. Sigortacılık yapan kuruluşlardan, sigorta tahkim sistemine üye olmak isteyenler, durumu yazılı olarak Komisyona bildirmek zorundadır ve Sigorta tahkim sistemine üye olan kuruluşlarla uyuşmazlığa düşen kişi, uyuşmazlık konusu sözleşmede özel bir hüküm olmasa bile tahkim sisteminden faydalanabilir.²⁴³

Acente ve eksperler için Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) bünyesinde mesleki örgütlenme getirilmiştir. Sigorta acenteliği yapacakların niteliklerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelik ile belirlenir ve sigorta acenteliği yapacaklar, Müsteşarlıktan bu nitelikleri taşıdıklarını gösteren bir belge olarak Levhaya kayıt olmak için TOBB’ya başvurur. Müsteşarlık, belge alınmasına ile ilgili işlemlerin incelemeye ve onaya hazır hale getirilmesi için TOBB’a görev verebilir. TOBB bu işlemlerin gerçekleştirilmesi için uygun gördüğü ilgili sivil toplum ve meslek kuruluşları ile işbirliği yapabilir.²⁴⁴

Sigortacılıkla ilgili özellik taşıyan konular için gerekli sınavların tarafsız bir şekilde yapılması, yurt içi veya yurt dışı ya da uluslararası anlaşmalar çerçevesindeki eğitim taleplerinin karşılanması ve benzeri amaçlarla Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM) kurulmuştur. Sigortacılıkla ilgili özellik taşıyan konular için gerekli sınavların tarafsız bir şekilde yapılması, yurt içi veya yurt dışı ya da uluslararası anlaşmalar çerçevesindeki eğitim taleplerinin karşılanması ve benzeri amaçlarla sigortacılık eğitim merkezi kurmaya bakan yetkilidir. Sigortacılık eğitim merkezinin giderleri, sigortacılık alanında faaliyet gösteren meslek kuruluşlarının katkılarından, merkezin hizmet vereceği ilgili kamu ve özel sektör kuruluşlarından ve hibelerden yönetmelikle belirlenecek esaslar

²⁴³ 5684 S.K. md.30(1)

²⁴⁴ 5684 S.K. md.23(2)

çerçevesinde karşılanır. Sigortacılık eğitim merkezince yerine getirilecek eğitim faaliyetleri, Özel Öğretim Kurumları Kanununa tâbi değildir.²⁴⁵

Sigorta alanında sendikasyon türü yapılanmalara imkân verilmiştir. Dernek, federasyon ve birlik gibi belirli bir kanuna tâbi olarak kurulan kuruluşlar hariç olmak üzere sigortacılık ve reasürans uygulamaları ile ilgili olarak organizasyonlar oluşturulması da yine Bakanın izni ile mümkündür.²⁴⁶

Sorumluluk sigortaları dışındaki sigortaların da Bakanlar Kurulu'nca zorunlu hale getirilebilmesi mümkün kılınmıştır. Yani Bakanlar Kurulu, kamu yararı açısından gerekli gördüğü hallerde zorunlu sigortalar ihdas edebilir. Sigorta şirketleri de 20. maddenin ikinci fıkrasının (b) bendi ile üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla faaliyet gösterdiği sigorta branşlarının kapsamında bulunan zorunlu sigortaları yapmaktan kaçınamaz.²⁴⁷

Kanunun 10. bölümünde cezalar İdari ceza/adli ceza ayırımına tabi tutulmuş, ekonomik suçta ekonomik ceza ilkesi benimsenmiş ve yapılan düzenlemelerde yeni Türk Ceza Kanunu ile Kabahatler Kanunu dikkate alınmıştır. İdari cezalar 34. maddede, adli cezalar da 35. maddede ayrıntılı olarak belirtilmiştir. İdari cezaların uygulanması Müsteşarlığa verilmiştir.²⁴⁸

Eksperlik ve acentelik sistemleri yeniden düzenlenmiştir. Sigorta eksperinin tanımı kanunda; sigorta konusu ile ilgili risklerin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan kayıp ve hasarların miktarını, nedenlerini ve niteliklerini belirleyen ve mutabakatlı kıymet tespiti, ön ekspertiz ve hasar gözetimi gibi işleri mutat meslek olarak yapan tarafsız ve bağımsız kişi olarak tanımlanmıştır.²⁴⁹ Sigorta eksperisi gerçek veya tüzel kişi olabilir, Sigorta eksperliği yapmak isteyenler Müsteşarlıktan sigorta eksperlik ruhsatı alması ve levhaya kayıtlı olması gerekmektedir. Kanunda yabancı sigorta eksperlerinin faaliyetlerine ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilmiş ve

²⁴⁵ 5684 S.K. md.31(1)

²⁴⁶ 5684 S.K. md.31(2)

²⁴⁷ 5684 S.K. md.13 (1)

²⁴⁸ 5684 S.K. md.34 (3)

²⁴⁹ 5684 S.K. md.2 (1)-(m)

sigorta eksperisi unvanı ile sigorta eksperinin kaydına ilişkin açıklamalara kanunda ayrıntılı yer verilmiştir.²⁵⁰ Sigorta acenteleri daha sonra ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

25.6.1927 tarihli ve 1160 sayılı Mükerrer Sigorta Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Kaldırılan hükümlere ilişkin ayrıca bir bölüm kanunda yer almaktadır.²⁵¹ Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'nin yapılanması ve üyeliğe ilişkin uygulama esaslarında değişiklik yapılmıştır. Kanunda altıncı bölüm olan meslek örgütlenmeleri başlığı altında Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'ne ilişkin genel hükümler, birlik organlarının seçim esasları ve yasakları kanunda açıklanmıştır.²⁵²

Sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri, kanuna göre yeterli sayıda aktüerle çalışmak zorundadır. Müsteşarlık tarafından aktüerlerin kaydedildiği bir Aktüerler Sicili tutulur ve sicile kaydolunmadan aktüerlik yapılamaz. Aktüerlik unvanının kazanılması ile aktüerlerin görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir. Böylece bu kanunla hayat dışı sigorta şirketleri için de aktüer çalıştırma zorunluluğu getirilmiştir.²⁵³ Aktüer çalıştırma zorunluluğuna uyulmaması halinde ise onsekizbin Türk Lirası idari para cezası Müsteşarlıkça uygulanır.²⁵⁴

4.2.2.4 Sigortacılık ve E-Ticaret

Teknolojinin hızla geliştiği, bilginin ve bilgiye ulaşmada hızın önem kazandığı günümüzde internet hayatın her alanında olduğu gibi ekonomide de çok sık kullanılmaktadır. Hizmet ve sanayi sektöründe olduğu gibi finans sektörü de artan rekabetin etkisiyle bu değişime ayak uydurmuştur. İnternet şirketlerin ve sektörlerin en önemli rekabet üstünlüğü kaynaklarını nadiren etkisizleştirmekle birlikte çoğu zaman bu kaynakların önemini daha da artırır ve onlar için yıkıcı değildir.²⁵⁵ Neticede ticaret artık fiziksel mekânların dışında elektronik ortamda gelişmektedir. Çok büyük gelişme kaydeden elektronik ticaret finansal hizmetler sektörüne nazaran

²⁵⁰ 5684 S.K. md.22

²⁵¹ Kaldırılan ve değiştirilen hükümler 5684 S.K. 37-45. maddeleri arasındadır.

²⁵² 5684 S.K. md. 24 ve 25

²⁵³ 5684 S.K. md. 21

²⁵⁴ 5684 S.K. md. 34(2)-(1) ve 34(3)

²⁵⁵ Michael E.Porter. "Strateji ve İnternet" s.13.

sigortacılık sektöründe tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de henüz gelişmektedir.²⁵⁶

Elektronik ya da sanal ticaret sigorta sektöründe poliçe satışı dışında tanıtım, pazarlamayı da içine alan ve müşterinin satın alma kararını etkileyebilecek tüm aşamalarda etkili olmaktadır. Sigorta sözleşmelerinin herhangi bir şekle tabi olmamaları, sigorta ürünlerinin fiziksel nitelik taşımamaları ve maliyet avantajı gibi birçok nedenle sigortacılık elektronik ticarete uygundur.²⁵⁷

Türk sigorta sektörü 1995 sonrasında, bilgi teknolojilerinin gelişimiyle ve bireysel sigorta müşterilerini hedefleyen pazarlama anlayışıyla oldukça yakın bir zamanda sanal sigortacılığa başlamıştır. Trafik, yangın, deprem ve mesleki sorumluluk gibi daha az danışmanlık gerektiren, ürün-fiyat karşılaştırmasının daha rahat yapılabileceği sigorta dallarında e-ticaretin uygulanması kolay olacaktır. E- ticaret özellikle sigorta aracılarının internet üzerinden tanıtım ve poliçe satışı yapmalarını kolaylaştıran bir teknolojik gelişme olmasına rağmen bazı ürünlerin karmaşık yapıda olması, dolayısıyla daha fazla danışmanlık gerektirmesi, sigortaya bile güvenin az olduğu ülkemizde internetin güvensiz olarak görülmesi ve bazı branşlardaki düzenleyici önlemler elektronik sigortacılığın gelişmesine engel olmaktadır.²⁵⁸

Özel hukuka ilişkin sözleşmelerde olduğu gibi sigorta sözleşmelerinin de internet üzerinden kurulması mümkündür.²⁵⁹ Yazılı şekil aranan sözleşmeler dahi güvenli elektronik imza ile internet ortamında yapılabilmekte yalnız resmi şekil aranan, gayrimenkul devri vb. sözleşmelerin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi henüz mümkün görülmemektedir.²⁶⁰

²⁵⁶ Serhat Yanık; Selim Yazıcı, “Sanal Sigortacılık”, *Reasürör Dergisi*, sayı 47, Ocak 2003, s.4-15.; Mustafa Kemal Öktem; Mehmet Devrim Aydın, “Bilgi Teknolojileri ve Türk Kamu Yönetiminde Dönüşüm”, *Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt 23, Sayı 2, 2005, s. 259.

²⁵⁷ Nuri Ömürbek; Fatma Gül Altın. “Sigortacılık Sektöründe Bilgi Teknolojilerinin Uygulanmasına İlişkin Bir Araştırma” *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, cilt: 13, sayı: .3, 2008, s.105-127..; Özdamar, **a.g.e.**, s.248

²⁵⁸ Yanık; Yazıcı, **a.g.ms.**4-15.

²⁵⁹ Özdamar, **a.g.e.**, s.248

²⁶⁰ 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 3(b) hükmünde elektronik imza şöyle tanımlanmaktadır: “Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi ifade etmektedir”; Özdamar, **a.g.e.**, s.248, dpn. 262

4.2.2.5 Özellik Arz Eden Bazı Hususlar

4.2.2.5.1 Tahkim Sistemi

Özellikle Avrupa ve Amerika'da taraflar arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların mahkemeler dışında alternatif yöntemlerle çözülmesi oldukça eski bir geçmişe sahip olmakla beraber kullanımı da yaygındır. Bu yöntemler arasında tahkim, arabuluculuk, uzlaştırma, hakem-bilirkişilik, müzakere, delil tespiti yöntemi, ombudsman sistemi sayılabilir. Sigorta sektörü bakımından değerlendirildiğinde ise en fazla kullanılan uygulamalar tahkim, arabuluculuk ve ombudsmandır.²⁶¹

Uyuşmazlık çözümünde ana yöntemlerden biri olan Tahkim Sistemi küreselleşen dünyada çok uluslu şirket sayısının ve uluslararası ticaret hacminin artması, sınırların öneminin azalması gibi nedenlerle yerli ve yabancı hukuk sistemlerinde özellikle son yıllarda popüler hale geldiyse de geçmişi çok eskilere dayanan pratik bir alternatif uyuşmazlık çözüm aracıdır. Yargının henüz devlet tarafından düzen altına alınmadığı dönemlerden beri varlığını sürdürmüş olan tahkim, yargının devlet eliyle organize bir biçimde görülmeye başlanmasıyla geri planda kalmış ancak günümüzde ekonomi ve dolayısıyla ticaretin gelişmesi, esnek ve hızlı bir çözüm yolu olması sebebiyle yeniden tercih edilir hale gelmiştir. Tahkim literatürde: Kanunun yasaklamadığı konularda, taraflar arasında doğmuş veya ileride doğabilecek olan uyuşmazlıkların bir anlaşma veya kanun hükmü uyarınca, devlet yargısına başvurulmadan, taraflarca ya da kanunla seçilmiş olan özel kişiler tarafından incelenip karara bağlanması olarak tanımlanmaktadır.²⁶²

Sigortacı ve sigorta ettiren tahkim sözleşmesinde veya tahkim şartında kararlaştırdıkları tahkim yönteminde, hakem tarafından verilecek kararları başlangıçta kabul etmişlerdir. Tahkim, bu yönü ile taraf iradelerini barışçıl yoldan

²⁶¹ Suna Oksay, Tolga Ceylantepe, "Sigorta Konusunda Ortaya Çıkan Uyuşmazlıkların Alternatif Yöntemlerle Çözümü (ADR): Avrupa Uygulamaları", *TSRŞB Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları*, No:4, Şubat 2006, s.13-24.

²⁶² Cemal Şanlı, "Milletlerarası Ticarî Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk", *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları*, No:18, 1986., s.14.; Rasih Yeğengil, *Tahkim*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1974, s.94. Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin Yayınları, Ankara 2002., s.39.

uzlaştırma amacına hizmet etmektedir. Tarafların, hür ve serbest iradeleri ile resmi yargıya gitmeden, mevcut veya muhtemel hukuki uyuşmazlıklarını çözmek amacıyla tahkim sözleşmesi yapmaları, tahkimin istisnai bir yol ve özel bir yargı türü olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.²⁶³

Tahkim yönteminde hakemler birçok uygulamada hâkimlerle benzer yetkilere sahip ve uyuşmazlığın çözümünde karar verme yetkisi olan bağımsız ve tarafsız üçüncü kişilerdir. Uyuşmazlığın birden fazla hakemle çözüldüğü durumlarda genellikle üç kişiden oluşan bir hakem heyeti vardır. Prensipde dosya üzerinden çalışmakla birlikte hakemler gerektiğinde duruşma yapma, taraflardan belge ve delil talep etme ve tanık dinleme hakkına da sahiptir. Yargılama neticesinde uyuşmazlığın nasıl çözüleceği kararlarını taraflara yine hakemler bildirir ve hakemlerin karar verme yetkisi tahkimi mahkeme dışı diğer uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden ayıran en önemli özelliktir.²⁶⁴

Diğer alanlarda olduğu gibi sigorta sektöründe de yer alan ve uygulama alanı bulan tahkim veya ombudsman kurumu, son yıllarda sigortacılığın gelişmiş olduğu ülkelerde sigorta mevzuatı içinde yer almış ve sigortacı ile sigortadan faydalananların, sigorta sözleşmesinden doğan hak ve menfaatlerin korunmasında yardımcı bir müessese haline gelmiştir. Sigortada tahkim, sigortacıların, sigortalıların ve sigorta sözleşmesinin uygulanmasında doğrudan doğruya ilgili olan üçüncü kişilerin, yazılı ve basit başvuruları üzerine bir sigorta şirketi ile olan uyuşmazlıklarının tarafsız ve objektif bir şekilde incelenmesi durumudur. Bir bakıma şahıs olarak hakem (ombudsman) uyuşmazlıkların çözümünde aracı; tahkim kurum olarak ise aracılık hizmetini ifade etmektedir.²⁶⁵

Tahkim sistemi Avrupa ülkelerinde çeşitli kuruluşlar içinde faaliyet göstermektedir. Örneğin; Avusturya'da; 'Şikayetler Bürosu' adı altında Sigorta Şirketleri Birliği nezdinde hiçbir ücrete tabi olmadan; İsviçre'de 'Özel Sigorta Ombudsmanı' bir vakıf

²⁶³ M. Kubilay Dağlı, Yasemin Çakır, "Türk Sermaye Piyasasında Tahkim Uygulaması ve Etkinleştirilmesine Yönelik Öneriler", *Sayıştay Dergisi*, sayı: 72, Ocak-Mart 2009, s.30.

²⁶⁴ Tolga Ceylantepe, 2008, "Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Sigorta Ombudsmanı Uygulamaları ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun Sigortacılıkta Tahkim Düzenlemesi", *Reasürör Dergisi*, sayı: 67, Ocak 2008, s.10-20.; Oksay; Ceylantepe, **a.g.m.**, s.20.

²⁶⁵ Zihni Metezade, "*Sigortada Obudsman*", <http://eski.tsrbsb.org.tr/private/trk/sayi91/mevzuatt.htm>, 21.05.2011

olarak; Almanya’da Ombudsman hizmeti Alman Sigortacılar Birliği tarafından yürütölmektedir. Hükmi şahsiyeti haiz bu Birliğe herkes başvurabilmekte, genellikle yazılı şekilde yapılan başvuruları müteakip, Őikâyet edilen sigortacı durumu açıklamak üzere Birliğe davet edilerek, yapılan inceleme sonucunda ihtilafın çok kere tarafların anlaşması ile çözümü sağlanmaktadır. Fransa’da ise; Şikâyetlerin çözömlenmesinde çok sayıdaki Ombudsman kişiler aracı olarak faaliyet göstermekte; sigorta Şirketleri ya kendi aracılarını kendileri belirlemekte ya da Fransa Sigorta Şirketleri Federasyonu’nun belirlediği aracıyı kabul etmektedirler. Aracılık hizmeti ücrete tabi olmayıp, aracının üç ay içinde vereceği karar tarafları zorlayıcı nitelikte değildir. İngiltere’de, hayat dışı sigortalarda çalışan Sigorta Ombudsman Bürosu, sigorta Şirketlerinin üyesi olduğu bir kuruluş olarak çalışmaktadır. Ombudsman Aracısı bağımsız olarak çalışmakta, Sigortacılar ve Tüketiciler Konseyi tarafından atanmaktadır. Aracılık ücrete tabi olmayıp aracılık fonksiyonu sonunda 100.000 Pound’a kadar olan kararlar sigortacı için zorlayıcı nitelik taşımakta, ancak sigorta ettirenleri bağlamamaktadır. Finlandiya, İspanya, Danimarka, İrlanda gibi ölkelerde Tüketici Danışma Komitesi, Tüketici Enstitüsü veya diğer tüketici kuruluşları ile Sigorta Şirketleri Birliği arasında yapılan işbirliği sonucunda ombudsman hizmeti verilmektedir. Belçika’da ise ombudsman kurumu, Belçika Sigorta Şirketleri Birliği nezdinde oluşmuş ve faaliyeti bu Birlik tarafından yürütölmektedir.²⁶⁶

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu öncesinde Türk Sigorta Hukuku mevzuatında, Avrupa ölkelerindeki gibi bir Ombudsman Kurumu oluşmamıştır. 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 36. maddesi ve bu maddeye istinaden çıkarılan Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği’nin (TSRŞB) Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre sigorta Şirketleri arasında haksız rekabeti engelleyecek tedbirleri almak ve uygulamak amacıyla mesleki bir teşekköl olarak kurulan Birliğin, üyeleri arasında çıkacak anlaşmazlıklarda tarafların isteği ile hakem atamak veya hakemlik yapmak yetkileri vardı. Ancak, Birlik sigorta Şirketleri ile diğer şahıslar arasındaki anlaşmazlıklarda bu yetkiye sahip değildi. Bununla beraber üyesi olan sigorta Şirketlerinin sigortacılık mesleğinin gerektirdiği düzen ve disiplin içerisinde çalışmalarını sağlamak ve haksız rekabeti önlemek üzere gerekli kararları

²⁶⁶ Dağlı; Çakır, **a.g.m.**, s.27-50.; Metezade, **a.g.m.**; Ceylantepe, **a.g.m.**, s.13-17.

almak ve uygulamak da Birliğin başlıca görevlerinden biri olduğundan sigorta mevzuatıyla Birliğe bu çerçevede bazı görevler verilebilirdi.²⁶⁷

Türkiye’de tahkim sistemi ile sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinde menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amaçlanmış, uluslararası uygulamalarda var olan ‘Ombudsman Sistemi’nin işleyişi esas alınmıştır. Ülkemizdeki hukuk sistemi ile paralellik sağlanmasını teminen Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nda yer alan tahkim sisteminin temel esas ve usulleri çerçevesinde sistem oluşturulmuştur. 5684 Sigortacılık Kanunu’nun 8. bölümü ‘Tahkim’, 30. maddesi ise ‘Sigortacılıkta Tahkim’ başlığını taşımakta ve ilgili maddede, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği nezdinde Sigorta Tahkim Komisyonu oluşturulacağı ifade edilmektedir.²⁶⁸ Kanunumuzda sigortacılık yapan kuruluşlar için tahkim sistemine üyelik zorunlu tutulmamıştır, ihtiyaridir. Dolayısıyla tahkim sistemine üye olan kuruluşlar aleyhine tahkim sistemine başvuruda bulunabilir. Ayrıca sigorta sözleşmesine taraf olmayan fakat sözleşmeden menfaat sağlayan üçüncü kişilerin de komisyona başvurabilecekleri kanunda düzenlenmiştir. Komisyon bu maddede hem oluşturulacak yapıyı hem de bu organın yönetim kurulu niteliğindeki organı ifade etmektedir.²⁶⁹ Komisyon bir Müsteşarlık temsilcisi, iki Birlik temsilcisi, bir tüketici derneği temsilcisi ile Müsteşarlıkça belirlenecek bir akademisyen hukukçu temsilcinin katılımı ile oluşturulur ve faaliyeti uyuşmazlığın çözümüne yönelik değil idari niteliktedir.²⁷⁰ Komisyonun görevleri arasında kurumun bütçesini hazırlayarak Birliğe sunmak, daimi personel niteliğinde olan Komisyon müdürü ve müdür yardımcılarını atamak, Tahkim sisteminin adil, tarafsız ve etkin bir biçimde işleyişini sağlamak için gerekli önlemleri almak, Komisyonun faaliyet sonuçları hakkında yıllık rapor hazırlayarak Birliğe ve Müsteşarlığa göndermek, bilgi işlem alt yapısını

²⁶⁷ Metezade, **a.g.m.**

²⁶⁸ 5684 S.K. md.30(1); Can, **a.g.e.**, s.343-359.

²⁶⁹ İki yapı arasındaki ayırım 17.08.2007Tarih ve 26616 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik ile yapılmıştır.

²⁷⁰ Ceylantepe, **a.g.m.**, s.18.

hazırlamak ve Kanunla kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek yer almaktadır.²⁷¹

Tahkime başvuru yapılabilmesi için sigorta ettirenin uyuşmazlıkla ilgili olarak herhangi bir şekilde yargı yoluna gitmemiş olması gerekmektedir. Mahkemeye veya Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri uyarınca Tüketici Sorunları Hakem Heyetine intikal etmiş uyuşmazlıklar ile ilgili olarak Komisyona başvuru yapılamaz. Tahkim kararları da yargı kararları gibi bağlayıcı olduğundan her ikisine de başvurmak çelişkili bir durum ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Tahkime başvuru için iki şarttan biri budur.²⁷² Diğerisi ise uyuşmazlığa düşen kişinin, uyuşmazlık ile ilgili olarak sigortacılık yapan kuruluşa gerekli başvuruları yapmış ve talebinin kısmen ya da tamamen olumsuz sonuçlandığını belgelemiş olması ya da sigortacının başvuru tarihinden itibaren 15 iş günü içinde yazılı olarak cevap vermemiş olmasıdır.²⁷³

Sistemin gereksiz kullanımından kaçınılması amacıyla, başvuruda bulunacak sigorta ettirenler veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişilerden cüzi bir ücret alınmaktadır. Başvurunun incelenmesi öncelikle Hayat veya Hayat dışı sigorta gruplarından sadece birinde görev yapan raportörler tarafından yapılarak, uyuşmazlık konusu eksik bilgilendirme, evrakların eksikliği, v.b. gibi konulardan kaynaklanıyorsa raportörlerin riski üstlenen tarafla iletişimi ile sonuçlandırılacaktır. Raportörler en geç on beş iş günü içerisinde incelemelerini tamamlamak zorundadırlar. Ancak raportörler tarafından sonuçlandırılmayan başvurular Sigorta Hakemine iletilecektir. Uyuşmazlıkların çözümü için hakemlerin karar verme süresi dört ay ile sınırlandırılmış olmasına rağmen (bu süre tarafların açık ve yazılı beyanlarıyla uzatılabilir) sistemde bu süre ortalama 55 gündür.²⁷⁴ Dört ay içinde çözümlenemeyen uyuşmazlık yetkili mahkemece halledilir. Komisyon 2009 yılının ikinci yarısından itibaren uyuşmazlık başvurularını kabul etmeye başlamış, 2010 yılı içinde sigorta sözleşmesinden doğan toplam 614 uyuşmazlık sigorta hakemlerince karara bağlanmış olup, 38 uyuşmazlık da tarafların raportör incelemesi aşamasında

²⁷¹ 5684 S.K. md.30(3); Can, **a.g.e.**, s.343-359.

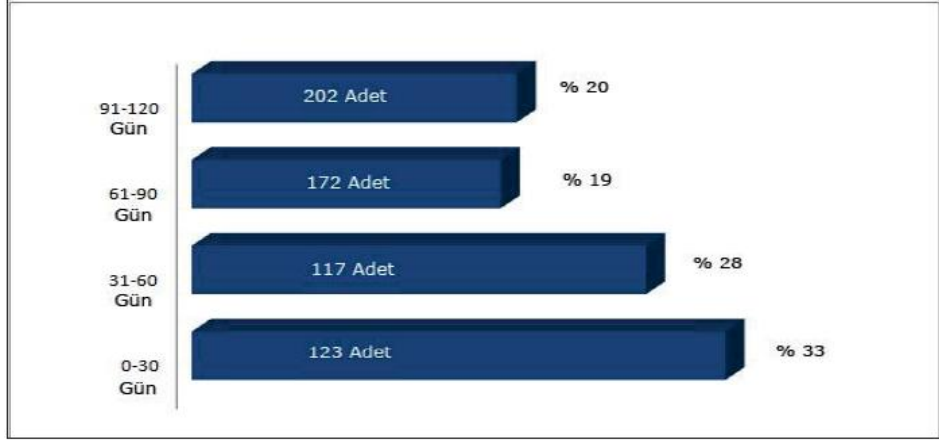
²⁷² Sigorta Zirvesi., 'Türk Sigorta Sektörü Modeli', 23-24 Mayıs, İstanbul. 2011

²⁷³ Ceylantepe, **a.g.m.**, s.18.

²⁷⁴ Başvuruların çözüm süresinin hesaplanmasında uyuşmazlık dosyalarının hakeme tevdi tarihinden dosyanın karara bağlanmasına kadar geçen sürelerin basit ortalaması esas alınmıştır.

uzlaşmayla çözümlenmiştir. Bu da Komisyonun uyuşmazlıkların çözümünde hızlı ve aynı zamanda uzlaştırıcı bir işlevi yerine getirdiğini de ortaya koymaktadır.²⁷⁵

Grafik 4.1: Çözüm süresine göre başvuruların dağılımı

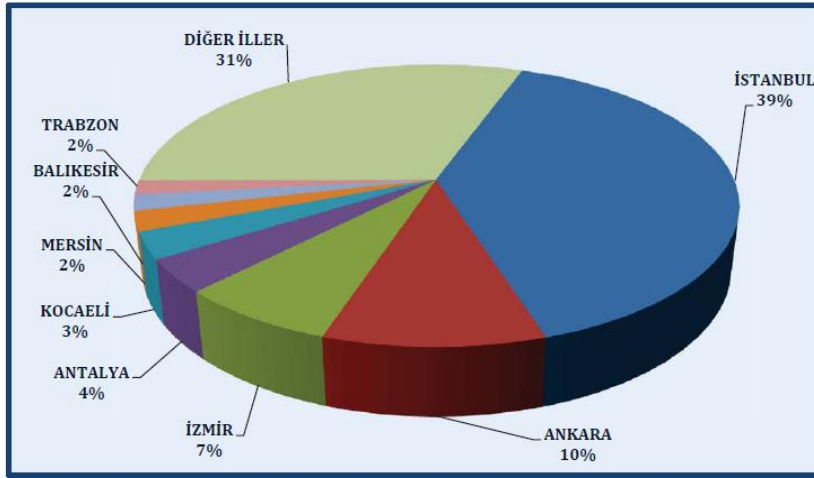
Kaynak: Sigorta Tahkim Komisyonu 2010 Yılı Çalışmalarına İlişkin Özet Rapor

Taraflar arasında, açık ve yazılı şekilde yapılması gereken sözleşme ile daha yüksek bir tutar belirlenmemişse, hakemin verdiği 40.000 Türk Lirasına kadar olan kararlar her iki taraf için kesindir. 40.000 Türk Lirasının üzerindeki kararlar için temyize gidilebilir. Hakem kararını komisyon müdürüne tevdi eder ve komisyon müdürü de kararı en geç üç iş günü içinde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun (HUMK) 532. maddesi uyarınca gereğinin yapılabilmesi için davayı görmeye yetkili mahkemeye iletir.²⁷⁶

²⁷⁵ Sigorta Tahkim Komisyonu *Sigorta Tahkim Komisyonu 2010 Yılı Çalışmalarına İlişkin Özet Rapor*, Erişim tarihi 24 Mayıs 2011, <http://www.sigortatahkim.org/webdev/faaliyetozet2010.pdf>, s.8.; Ceylantepe, **a.g.m.**, s.18.

²⁷⁶ Ceylantepe, **a.g.m.**, s.18.

Grafik 4.1: Başvuruların illere göre dağılımı

Kaynak: Sigorta Tahkim Komisyonu 2010 Yılı Çalışmalarına İlişkin Özet Rapor

31.12.2010 tarihi itibariyle tahkim sistemine 46 sigorta kuruluşu üyedir. Komisyona 2010 yılı itibariyle yapılan başvurular 70 i hayat, 1063 ü hayat dışı branşlarda olmak üzere toplam 1133 tanedir. Başvuruların % 79 u erkekler tarafından olup, en çok başvuru da İstanbul'dan olmaktadır. 2009 yılında mahkemelerce sigorta şirketleri ile ilgili karar verilen dava sayısı 26.263 tür. Tahkim sistemi hızlı ve düşük maliyetli olduğundan, tanınabilirliğinin de artması beklentisi ile yakın gelecekte tahkime olan başvuruların artış potansiyeli taşıdığı dava sayısından da görülmektedir.²⁷⁷

4.2.2.5.2 Güvence Hesabı

Sigorta sektöründe mali yeterliliğe ilişkin düzenlemelerin yapılması gereklidir ve amacı, şirketin elinde poliçe olan sigortalılarına karşı mali yükümlülüklerini yerine getirememesi riskini en aza indirmektir. Mali yetersizlik riskinin tamamen ortadan kaldırılması düşünülemez, zira bu halde sigorta ekonomik olmaktan çıkar. Otoriteler bu nedenle, garanti fonları ile olabildiğince desteklenmiş asgari ölçüdeki batık rizikosunu kabullenmek zorundadırlar. Basit gibi görünen mali yeterlilik kavramı, biraz da sigortanın kendi bünyesinden kaynaklanan sebeplerle, aslında oldukça karmaşık bir

²⁷⁷ Sigorta Tahkim Komisyonu *Sigorta Tahkim Komisyonu 2010 Yılı Çalışmalarına İlişkin Özet Rapor*, Erişim tarihi 24 Mayıs 2011, <http://www.sigortatahkim.org/webdev/faaliyetozet2010.pdf>, s.8

konudur.²⁷⁸ AB’nde sigortalıyı koruma amacıyla bir teminat sistemi olmamakla birlikte bunun yerine sigorta şirketlerinin, taahhütlerine karşılık asgari bir garanti fonuna sahip olmaları istenir.²⁷⁹ Türk sigorta sektöründe kanunla getirilen yenilikler kapsamında kanun hazırlanırken ilke olarak AB ile uyum gözetilmiştir. Bu uyum asgari (minimum) garanti fonu uygulaması açısından kanuna doğrudan yansıtılmıştır. Bir sigorta şirketinin ticari hayatı bittiğinde bir veya daha fazla şirket, bu şirketin aktif ve pasiflerini satın alır. Eğer başka bir sigorta şirketi, tasfiye edilmiş bir sigorta şirketinin işlerini devralmazsa, Garanti Fonu devreye girer ve poliçe sahiplerine ilave bir koruma sağlar. Eğer tasfiye edilmiş şirketin varlıklarının değeri olağanüstü derecede yetersizse, ‘tasfiye eden’ tüm sigortalı sona erdirir, şirketin varlıklarını satar ve hâsılatı poliçe sahipleri arasında mümkün olduğunca eşit bir şekilde dağıtır.²⁸⁰

Karayolları Trafik Kanunu (KTK)’nın 108 inci maddesi uyarınca kurulan garanti hesabının sorumluluk kapsamı genişletilerek yeni adıyla ‘güvence hesabı’ adı altında düzenlenmiştir. Önceki hesaptan yararlanma, 2918 sayılı KTK’daki Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası ile sınırlı olmasına rağmen Güvence Hesabında tüm ‘zorunlu sigortalar’ kapsama alınmıştır.

14.06.2007 gün 26552 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe konulan 03.06.2007 gün 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nun ‘Zorunlu sigortalar’ başlıklı 13.maddesi 1.fikrasında “Bakanlar Kurulu, kamu yararı açısından gerekli gördüğü hallerde zorunlu sigortalar ihdas edebilir” denilmiştir. ‘Güvence Hesabı’ başlıklı 14. maddesi 1. fıkrasında şu şekilde açıklanmıştır:

“Bu Kanunun 13.maddesi, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve 10.07.2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile ihdas edilen zorunlu sorumluluk sigortalı ile bu Kanunla mülga 21.12.1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu çerçevesinde ihdas edilmiş olan zorunlu sigortalara ilişkin olarak aşağıdaki koşulların oluşması halinde ortaya çıkan zararların bu sigortalılarla saptanan geçerli teminat miktarlarına kadar karşılanması amacıyla Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği nezdinde Güvence Hesabı oluşturulur”

²⁷⁸ Carter, **a.g.m.**, s.5.

²⁷⁹ Suna Oksay, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, ‘Taillex İşbirliği ile Düzenlenen Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri’, İstanbul: 23-24 Haziran 2005, s.25

²⁸⁰ Başpınar, **a.g.m** s.31.

Bu kanun ile güvence hesabının

- a) Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası (Trafik Sigortası)
- b) Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası
- c) Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası
- d) Yeşil Kart Sigortasıyla ilgili Motorlu Taşıt Bürosu ödemeleridir.
- e) Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası ve
- f) Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası gibi branşlarda teminat sağlayacağı belirtilmiştir.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 14.maddesi 2.fıkrasında Güvence Hesabı'na başvurma koşulları açıklanmış olup, önceki Karayolu Trafik Garanti Sigortası Hesabı'na ilişkin koşullardan bir farkı bulunmamaktadır. Yeni Yasa'ya göre Güvence Hesabı'na.²⁸¹

- a) Sigortalının bilinmemesi durumunda kişiye gelen bedensel (fiziki) zararlar için,
- b) Riskin meydana geldiği tarihte geçerli olan teminat tutarları dahilinde sigortasını yaptırmamış olanların neden olduğu bedensel zararlar için,
- c) Zorunlu sigorta teminat limitleri ile sigorta poliçesinde belirtilen teminat arasındaki fark kadar ödenecek bedensel tazminat tutarları için
- d) Sigorta şirketinin mali bünyesindeki zayıflığı nedeniyle sürekli olarak tüm branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası halinde ödemekle yükümlü olduğu maddi ve bedensel zararlar için,
- e) Çalıntı (ya da gasp edilmiş) bir aracın karıştığı kazada, KTK uyarınca işletenin sorumlu tutulmadığı hallerde ve kişiye gelen bedensel zararlar için bizzat sigorta şirketlerince başvurulabilecek ve
- f) Yeşil Kart Sigortası kapsamındaki Türkiye sınırları içinde meydana gelen zararlardan dolayı Türkiye Motorlu Taşıt Bürosu'nca tekemmül ettirilen hasar dosyalarının tazminat ödemesi için ise Türkiye Motorlu Taşıt Bürosu tarafından da başvurulabileceği öngörülmüştür.

²⁸¹ Kender. a.g.e, s.132.

4.2.3 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunda Acenteler ve Acentelere İlişkin Getirilen Yenilikler

4.2.3.1 Acentenin Tanımı ve Unsurları

Sigortacılığın ortaya çıkışı daha eskilere dayanmasına karşın sigorta aracıları ilk olarak 19. yüzyılda sigorta sözleşmesinin sahip olduğu karmaşık yapısı sebebiyle sigorta şirketleri kendi çalışanları dışında başka yardımcılarına da ihtiyaç duymuş ve bunun sonucunda ortaya çıkan sigorta aracıları sigortanın daha geniş bir çevreye yayılmasını sağlamıştır.²⁸² Sigorta şirketi ile sözleşme yapmak isteyen müşterileri biraya getiren, onlara sözleşme yapma imkânı tanıyan ve bazen o sözleşmeleri sigortacı adına ve hesabına bizzat yapan ve yapılması için gerekli ortamı sağlayan kişiler sigorta aracılarıdır.²⁸³

5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 2. maddesinin (b) bendine göre aracı; sigorta acentesi ve brokeri ifade etmektedir. Aynı maddenin (l) bendinde ise “Sigorta acentesi” tanımı yapılmıştır. Kanununun 23. maddesinde acenteler 7397 sayılı SMK ile kıyaslanamayacak şekilde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.²⁸⁴ Buna göre acente tanımı aşağıda yer aldığı şekildedir:

“Ticarî mümessil, ticarî vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tâbi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimî bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına sigorta sözleşmelerine aracılık etmeyi veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan kişidir.”

5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 23. maddesinde sigorta acenteliği tam bir kurum haline getirilerek acentelik yapma şartları düzenlenmiştir. Bu durum acentelerin sigorta ettirenlere karşı sözleşme şartları hakkında doğru bilgi verme ve hukuka uygunluk gibi yükümlülükleri olmasından dolayı önemlidir.²⁸⁵

²⁸² Memiş, Tekin. ‘Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Sigorta Aracıları’, <http://archiv.jura.uni-saarland.de/turkish/TMemis.html>, s.1-2; Kender, R. , a.g.e., s.96

²⁸³ Memiş, Tekin. a.g.m., s.2; Kender, a.g.e., s.96.; Kubilay, a.g.e., s.239.; Can, a.g.e., s.249

²⁸⁴ Metezade, Zihni. ‘Türk Sigorta Sektörü Sigortacılık Kanunu'na Nihayet Kavuştu’ http://www.traport.org.tr/tk_uzman.php?yID=20 Erişim Tarihi: 19.02.2011-22.30, s.3

²⁸⁵ Kender, a.g.e, s.105.

Acentelik TTK' nun 116. ve 134. maddeleri arasında düzenlenmiştir. TTK madde 116'ya göre;

“Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tâbi bir sıfatı olmaksızın bir mukaveleye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimi bir surette ticari bir işletmeyi ilgilendiren akitlerde aracılık etmeyi veya bunları o işletme adına yapmayı meslek edinen kimseye acente denir”.

Bu madde, yeni TTK' nun 102. maddesine tekabül etmekte olup, Kanun maddesi, mevcut TTK' ndaki hükmün Türkçeleştirilmiş halinden ibarettir.

Acentelerin sorumluluğu yalnızca sözleşmenin yapılması ile sınırlı değildir. Sözleşme yürürlükte olduğu sürece sigorta kurumuna yardımcı olarak sorumluklarını yerine getirmekle yükümlüdür ve sigorta kurumu acentenin görevlerindeki kusurlardan sorumludur, zararları tazmin etmekle yükümlüdür.²⁸⁶

Acenteliğin unsurlarını; ticari işletme sahibine tâbi olmama, acentelik ilişkisinin bir sözleşmeye dayanması, acentenin belirli bir yer veya bölge içinde faaliyette bulunması, acentelik faaliyetinin süreklilik arz etmesi, bu işin meslek edinilmesi ve acentenin ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmesi veya işletme adına sözleşme yapması olarak tespit etmek mümkündür.²⁸⁷

4.2.3.2 Faaliyet Alanı Bakımından Acenteler

Yıllardan beri uygulamada esas itibarıyla iki tür acentelik mevcuttur. Sigorta şirketlerini temsilen sözleşme yapmaya yetkili A grubu ve sigorta sözleşmesine sadece aracılık eden B grubu acentelerdir.²⁸⁸ Mevzuatta Zorunlu ve isteğe bağlı-hayat ve/veya -zorunlu ve isteğe bağlı hayat dışı sigortalar alanında acentelik faaliyetinde bulunan acenteler, yalnızca hayat sigortaları alanında acentelik

²⁸⁶ Kender. **a.g.e.**, s.103-107.; sigortacı sözleşmenin yapılması sırasındaki kusurlu hareketlerden (culpa in contrahendo) sorumludur. Bkz: s. 107

²⁸⁷ Sabih Arkan., *Ticari İşletme Hukuku*, Tıpkı Yayınları, Ankara, 2005, s.189.; Oğuz İmregün, *Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri*, Filiz Kitabevi, 1995, İstanbul, s.193.; Hayri Domaniç, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, C. I, Temel Yayınları, İstanbul, 1988,s.309.

²⁸⁸ Yaşar Karayalçın, *Ticaret Hukuku I, Giriş-Ticari İşletme*, Ankara, 1968,s. 502.; Atabek.,**a.g.e.**, s.18’de bu ayrıma benzer bir tanım yapılmışsa da bu konudaki asıl bilgiye Reşat Atabek’in Sigorta Şirketlerinin Murakabesi, 1968, Ankara seminerinde rastlanmaktadır.; Arseven, **a.g.e.**, s.52.

faaliyetinde bulunan; sınırlı olarak yetkili olan acenteler, yalnızca zorunlu sigortalar alanında acentelik faaliyette bulunan; sınırlı olarak yetkili olan acenteler mevcuttur. Yalnızca zorunlu sigortalar veya hayat sigortaları faaliyeti yürüten acentelerin zorunlu sigortalar veya hayat sigortaları dışında sigorta işlemleri yapması mümkün değildir fakat başka işle iştiligal etme yasağı da yoktur. Ayrıca bankalar, özel kanunla kurulmuş ve kendisine sigorta acenteliğı yapma yetkisi tanınan kurumlar da bu yasak kapsamı dışında bırakılmıştır.²⁸⁹

Diğer taraftan, zorunlu sigortalar veya hayat sigortaları ile sınırlı olmaksızın faaliyet gösteren acenteler, bireysel emeklilik işlemleriyle ilgili acentelik faaliyeti haricinde başka bir ticari faaliyette bulunamaz.²⁹⁰

2008/38 sayılı Sektör Duyurusu'nda sınırlı yetkili acentelerin doğrudan sigorta şirketlerine veya yetkili bir acenteye bağılı olarak çalışmaları mümkündür ve bu acenteler bağımsız tacir yardımcılardan olup, tacir sıfatını haizdirler ve sigorta sözleşmelerinin yapılmasında aracılık faaliyette bulunurlar. sınırlı yetki verilen acentelere başka ticari faaliyetlerde de bulunabilme olanağı sağlanmış olması bu acentelerle diğer acenteler arasındaki önemli bir farklılığı ortaya koymaktadır.²⁹¹

5684 sayılı Kanun sigorta acenteliğı yapacakların niteliklerine ilişkin usul ve esasların yönetmelik ile belirleneceğini öngörmüştür. Nitekim bu konu ile ilgili olarak hazırlanan Sigorta Acenteleri Yönetmeliğı 14.04.2008 tarihli ve 26847 sayılı Mükerrer Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

4.2.3.3 Levha Kaydı ve Kaydın Silinmesi

Sigorta acenteliğı gerçek veya tüzel kişilerce yapılır. Sigortacılık Kanunu'nun 23. maddesi 1. fıkrasına göre sigorta acenteliğı yapmak isteyenlerin TOBB tarafından tutulan Levhaya kayıtlı olması gerekir.²⁹²

²⁸⁹ 5684 S.K. md.23 (10); Huriye Kubilay, "Sigortacılık Mevzuatındaki Bazı Hükümlerle İlgili Değerlendirme" *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* Cilt: 9, sayı: özel, 2007,s. 399-408.

²⁹⁰ Kubilay, Huriye. 2007, **a.g.m.**, s. 399-408.

²⁹¹ Kubilay, 2007, **a.g.m.**, s. 399-408.

²⁹² Kender. 2008, **a.g.e.**, s.115.; Can, **a.g.e.**, s.252.; Çeker, 2010, **a.g.e.** s.38.

Sigorta acenteliği yapacakların, Müsteşarlıktan bu nitelikleri taşıdıklarını gösteren bir belge alarak Levhaya kayıt olmak için Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ne başvurmaları gerekmektedir. Sigorta Acenteleri Yönetmeliğinin “Tanımlar ve Kısaltmalar” başlıklı 3 üncü maddesinde yer alan (ç) bendi ile Türk Sigorta Hukuku literatürüne ilk kez giren “Levha”; Sigorta acenteleri için Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından düzenlenecek faal olarak çalışanlara ilişkin kayıtları gösterir Levha olarak tarif edilmiştir.

Acentelerin, Yönetmelikte aranılan niteliklerinde ortaya çıkabilecek değişiklikleri elektronik ortamda TOBB'a veya uygunluk belgesi başvurusunda bulunduğu odaya; sigorta şirketleri ise, acentelere verecekleri yetkilere ilişkin değişiklikleri, değişikliği takiben en geç üç iş günü içinde, Levhaya işlenmek üzere TOBB'a bildirme zorunlulukları vardır. Sigorta acentesinin Levha kaydı aşağıdaki durumlardan birinin tespiti halinde silinir:²⁹³

- Sigorta acenteliği yapabilmesi için lüzumlu nitelikleri kaybetmişse,
- Acentenin hakkında meslekten çıkarma kararı verilmişse,
- Levhaya yazılmasını takiben altı ay içinde faaliyete geçmezse,
- Sigorta acenteliğini bırakmışsa,
- Ticaret veya ticaret ve sanayi odasındaki kaydı silinmişse,
- Kayıt ücretini tespit edilen süre içinde yatırmamışsa veya aidatını üç yıl üst üste hiç ödememişse.

Levhadan silinme kararı verilmeden sigorta acentesinin yazılı savunmasının istenmesi ve levhadan silinme kararının verilebilmesi için sigorta acentesinin savunmasının dinlenmesi veya savunması dinlenmek üzere kendisine yapılan çağrıya uymamış olması gerekir. Silinme kararının gerekçeli olarak verilmesi gerekmektedir. Levhadan silinmeyi gerektiren hallerinin sona erdiğini ispat eden sigorta acentesi, Levhaya yeniden yazılma hakkını kazanır ancak, hakkında meslekten çıkarma kararı verilmiş olan kişinin bir daha Levhaya yazılması mümkün değildir. Levhaya yeniden yazılma talebinde bulunan acenteler levhaya yazılma şartlarının varlığının devam

²⁹³ 5684 S.K. md.23(4)-(a-e); Çeker, 2010, **a.g.e.**,s.38.

ettiğini ispatla zorunlu tutulabilir ve yeniden yazılan sigorta acentesinden kayıt ücreti alınmaz. Levhaya yeniden yazılma talebinin reddine ilişkin kararın da gerekçeli olarak verilmesi zorunludur. Levhadan silinen veya Levhaya yeniden yazılma talebi reddolunan kişi, bu kararlara karşı 15 iş günü içinde TOBB Yönetim Kuruluna yazılı itirazda bulunabilir ve itiraz karşısında TOBB Yönetim Kurulu en geç 15 iş günü içinde görüşünü bildirmek zorundadır, bu karar kesindir.²⁹⁴

4.2.3.4 Sigorta Acentelerinin Haiz Olmaları Gereken Fiziki Koşullar

Sigorta acentelerinin haiz olmaları gereken fiziki koşullar ile ilgili Sigortacılık Kanunu'nda herhangi bir düzenleme bulunmamasına karşın Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan duyurularda fiziki koşullar düzenlenmektedir ve her iki duyuru arasında farklılık bulunmaktadır. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan Sektör Duyurusu'nda *“Ancak, en az %51 hissesi aynı şahsa veya bu şahsın birinci derecede akrabalarına ait olan acenteliklerin aynı mekânda faaliyet göstermesi mümkündür.”* Denilmekte fakat bu açıklama TOBB'un Duyurusunda yer almamaktadır. TOBB'un Duyurusuna göre, bütün acenteler bağımsız bir mekânda faaliyette bulunmak zorundadır ve buna göre Sigortacılık Kanunu'nda ve TOBB Duyurusu'nda yer almayan bir istisna Başbakanlık HM tarafından hazırlanan Sektör Duyurusu ile getirilmiş olmaktadır. Ayrıca, bu koşulun, acentelik dışında başka faaliyetlerde de bulunabilecek olan sınırlı yetkili acenteler bakımından da uygulanabilirliği konusu açıklığa kavuşturulmalı ve de denetlenmesi husus üzerinde durulmalıdır. Sınırlı yetkili bir acentenin, acentelik faaliyetini diğer faaliyet konusunu gerçekleştirdiği mekânda mı yoksa diğer acenteler gibi bağımsız bir mekânda mı sürdürmek zorunda olduğuna ilişkin bir açıklama mevcut değildir.²⁹⁵

4.2.3.5 Mesleki Sorumluluk Sigortası

Tüm mesleki alanlarda, mesleğin icrasında kalitenin yükselmesine katkıda bulunacak ve kişilerin adalete erişiminde verimliliği arttıracak güncel araçlardan biri olan

²⁹⁴ Kender, **a.g.e.**, s.116-117.; Can, **a.g.e.**, s.252..; Çeker, 2010, **a.g.e.** s.38.

²⁹⁵ Kubilay, 2007, **a.g.m.**, s. 399-408.

mesleki sorumluluk sigortası AB ülkelerinde de maddi, manevi, bedeni ve servet hasarına sebep verebilecek avukat, mimar, doktor, vergi danışmanı ve sigorta aracıları gibi meslek gruplarına sorumluluk sigortası zorunlu tutuluyor.²⁹⁶

Türkiye’de acenteler faaliyetlerini yürütürken sigortalılarına verebilecekleri zararlara karşı mesleki sorumluluk sigortası yaptırmakla yükümlüdürler. Mesleki sorumluluk sigortasının sigorta şirketi ile yapılan acentelik sözleşmesini takiben bir ay içinde ve beher “*tazminat talebi için teminatı en az 10.000 TL ve bir yıl boyunca tüm tazminat talepleri için teminatı en az 100.000 TL olmak üzere*” yaptırılması gerekmekte ve mesleki sorumluluk sigortası olmadan acentelik faaliyeti yürütülememektedir.²⁹⁷

4.2.3.6 Teknik Personel

Acenteler Yönetmeliği ile getirilen yeniliklerden biri de “Teknik Personel” kavramıdır. Sigorta ürünlerinin, pazarlaması, bilgilendirme ve satış işlemlerin yalnızca acentelerin teknik personeli tarafından yapılabileceği ve kimlerin teknik personel olabileceği Acenteler Yönetmeliği’nin 18. maddesinde düzenlenmiştir. Ayrıca yönetmelikte teknik personel olabilme koşulları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. İki yıllık aktüerya, pazarlama, risk yönetimi ve sigortacılık ile ilgili yüksek okullardan ve dört yıllık (lisans) bölümlerin herhangi birinden mezun olanlardan iki yıllık mesleki deneyim şartı aranmaz. Fakat mesleki deneyimi tamamlamış olmak koşuluyla lise ve dengi okul mezunları da teknik personel olabilir.

Yönetmeliğin 19. maddesine göre teknik personel için eğitim alınması zorunludur. Eğitimin tarihi ve programı Müsteşarlıkça üç ay önceden duyurulacak ve en az üç yılda bir beş iş gününü geçmeyecektir. Bu eğitimi süresi içerisinde almamış olan teknik personelin faaliyeti eğitim tamamlanıncaya kadar durdurulabilecektir. Teknik personele uygunluk belgesi başvurusunda bulunduğu oda tarafından şekli ve içeriği, verilmesi ve geri alınmasına ilişkin usul ve esaslar İcra Komitesince belirlenecek

²⁹⁶ Ahu Berkmen., “Profesyonellerin Sigorta Kalkanı: Mesleki Sorumluluk”, *Best Dergisi*, No:13, Şubat 2005, s.15.

²⁹⁷ RG, 14.4.2008, S.26847(Mükerrer) ve Sigorta Acenteleri Yönetmeliği, madde 7(2-3); Çeker, 2010, a.g.e., s.39.

kimlikler verilir. Kimliği olmayanlar ile kimliği olup da ibraz edemeyenler sigorta sözleşmelerine aracılık yapamazlar. Gerçek kişi acenteler ve tüzel kişi acente yöneticileri ile müdürünün veya bu unvanı taşıyorsa bile fiilen bu görevi yerine getirenlerin teknik personel unvanını taşıması gerekir.

Teknik personelin poliçe satışı sırasında sigortalıya hangi acenteye bağlı olarak çalıştıklarını açıkça belirtmeleri, yapacakları tanıtımlarda ve bilgilendirme notlarında bağlı oldukları acentenin unvanını yazmaları gerekmektedir. Teknik personelin yaptığı işlemlerden dolayı üçüncü kişilere verecekleri zararlardan bağlı buldukları acenteler sorumludur. Hayat sigortalarında görev yapacak teknik personel hakkında ilgili mevzuat hükümleri uygulanacaktır.

4.2.3.7 Asgari Sermaye Gereği

Sigortacılık kurumu genellikle özel şirketlerden oluşur ve piyasa koşullarında yeterli karı sağlayarak hissedarlarına temettü dağıtması beklenir. Orta vadede kar etmeyen ve ortaklarına yeterli temettü dağıtımında bulunmayan bir şirketin ödeyebilirliği ve faaliyetini sürdürmesi güçtür. Kamu otoriteleri mali kuruluşlar için piyasa ve temerrüt risklerine ilişkin zararların yüksek olabilmesi ve söz konusu risklerin krize yol açabilmesi nedeniyle mali kuruluşlara asgari yükümlülükler getirmektedir.²⁹⁸

Acenteler Yönetmeliği'nin 8. maddesi "Asgari Sermaye"ye ilişkin hükümleri içermektedir. Yönetmeliğe göre, tüzel kişi acenteler için asgari sermaye miktarı şirket türüne göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirlenen tutardan az olmamak kaydıyla 25.000 TL, gerçek kişilerin ise beyan edecekleri mal varlıkları bu tutarın altında olamaz. Ayrıca bu meblağ acentelerce aracılık edilen yıllık prim tutarının % 4'ünden aşağı olamaz ve aracılık edilen yıllık prim tutarı yılsonunda hesaplanır. Acenteler yıllık prim tutarlarını TOBB'a veya uygunluk belgesi başvurusunda buldukları odaya bildirmekle yükümlüdürler. Acentelerin ilave sermaye açıkları ortaya çıkarsa bu açık yılsonuna kadar kapatılmalıdır. Acenteler sermaye açığı kapatılana kadar acentelik faaliyetlerini yürütemezler.

²⁹⁸ Nomer; Yunak, **a.g.e.**, s.116. Dilek Türker Uludağ, "Aracı Kurumların Mali Yapılarını Güçlendirmeye Yönelik Bir Yöntem; Sermaye Yeterliliği", SPK Yayınları, No:134, Nisan 2001, s. 4.

4.2.3.8 Bilgilendirme Yükümlülüğü

Piyasadaki mal ve hizmetler ile satıcı ve alıcının bilgi düzeyleri arasında fark vardır. Satın alınacak mala ilişkin önemli ve gerekli bilgiler alıcıdan ziyade satıcı tarafından bilinmekte, eşit olmayan bilgi dağılımı söz konusu olmaktadır.²⁹⁹ Bu durum asimetrik bilgi kavramıyla açıklanır ve her alanda olabileceği gibi sigorta alanında da mevcuttur. Sigortacı sözleşmedeki risk primini hesaplayabilmek için sigorta ettirenin bilgilerine ihtiyaç duymakta buna karşılık sigorta ettiren de genellikle sigortanın kapsamı hakkında yeterli bilgiye sahip değildir.³⁰⁰ Sigorta aracıları yaptıkları işin bir gereği olarak sigorta ettirene kıyasla daha fazla bilgiye sahiptir; bu bakımdan asimetrik bilgi doktor hasta ilişkisindeki gibi tartışmasız vardır. Sigorta şirketleri ve acenteler, bilgiyi kendi lehlerine ve sigorta ettirenin aleyhine kullanmalarını önlemek amacıyla AB Direktifleri³⁰¹ ve ulusal düzenlemelerle sigorta ettireni bilgilendirmekle yükümlü kılınmışlardır. Asimetrik bilgi problemi, primlerin sigorta şirketleri tarafından yüksek tutulmasına ve tüm riskleri kapsayan sigorta poliçelerinin sunulamamasına neden olmaktadır. Özellikle düşük risk grubundaki sigortalılar yüksek risk primli poliçeleri talep etmemekte sonuçta da tüm risklerinin teminat altına alınamaması söz konusu olmaktadır. Şöyle ki bir kasko sigortası sözleşmesi aynı prim üzerinden yapılırsa yüksek oranda kaza yapanlar, sık sık kaza yaptıklarından hasarlarını sürekli sigortadan karşılayacaklar, ancak düşük oranda risk taşıyanlar kaza yapmadıkları halde bu kişilerle aynı parayı ödeyeceklerdir. Bu yüzden bir süre sonra az kaza yapanlar sigorta yaptırmayacak, böylece kasko sigortası için ödenen toplam prim tutarı azaldığı halde, çok kaza yapan sigorta ettirenlerin toplam sigorta ettirenler arasındaki oranı yükselecektir. Bunu önlemek için de primler yükseltilecek ama az kaza yapanlar sigortaya yanaşmadığından bir kısır döngü meydana gelecektir.³⁰²

²⁹⁹ Balkır Demirkan, “Sigorta Sektöründe Asimetrik Bilgi Problemi”, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, Sayı 2, Temmuz 2006, s.125.

³⁰⁰ Schauer Martin, “Avusturya’nın Avrupa Birliği’ne Girişinden Beri Avusturya’da Sigorta Sözleşme Haklarının Gelişimi-Türkiye’ye Tavsiyeler”, *Türkiye’de Sigorta Hukuku’nun Sorunları ve Geleceği Sempozyumu*, İstanbul 2004, s.298.

³⁰¹ Zarar sigortalarına ilişkin Üçüncü Direktif, Hayat sigortalarına ilişkin Üçüncü Direktif, 2002/92/EG

³⁰² Demirkan, **a.g.m.**, s.126-133.

Sigorta sektörüne karşı yaşanan güvensizlik ürünlerin doğru bilgilendirmeyle satılmamasına, sigortalının satın aldığı ürünün kapsamını tam olarak bilememesine, bir hasarla karşılaştığında ve bu hasar sigortacı tarafından karşılanmadığında aldatıldığını düşünmesine neden olmaktadır. Bu nedenle sisteme olan güveni sarsılmakta oysaki sorun, kandırma değil bilgilendirmenin eksik olmasıdır.³⁰³ Sigortacının sigorta sözleşmesi ile ilgili olarak her konuda sigortalı ve sözleşmeyle alakalı diğer menfaat sağlayanları azami iyi niyet prensibi gereğince de aydınlatma (bilgilendirme) yükümlülüğü vardır.³⁰⁴ Bu sebeplerle bilgilendirme yükümlülüğü, 6102 sayılı TTK'nun 1423. maddesinde³⁰⁵ "Aydınlatma Yükümlülüğü" başlığında ve Sigortacılık Kanunu'nun 11/3 maddesinde "bilgilendirme" kavramı ile düzenlenmiştir.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda sigortacıya bilgi verme yükümlülüğü getirilmiş bilgilendirmeye ilişkin hususların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Bilgilendirmenin yazılı yapılması gerekmektedir. Ancak internet, telefon ve benzeri iletişim araçları kullanılarak uzaktan pazarlama yöntemiyle yapılan sözleşmelerde; eğer yazılı bilgilendirme mümkün değilse bu şart aranmayabilir. Yine de sigortacı bilgilendirme yapıldığına dair ispatla yükümlüdür. Sigortacının bilgilendirme yükümlülüğü, sözleşmesinin kurulmasından önce başlar ve sözleşmenin yürürlükte kaldığı süre boyunca devam eder.³⁰⁶

2008/7 sayılı Genelge uyarınca sözleşme yapma yetkisine sahip olmayan bir acentenin aracılık ettiği bir hukuki ilişkide de, sigortacının söz konusu yönetmelik kapsamındaki bilgilendirme yükümlülüğü devam edecektir. Ancak, sözleşmenin karşı tarafında yer alan ilgili kişilerin genel hükümler çerçevesinde, sözleşmeye aracılık eden ve hukuka aykırı hareket eden yetkisiz acenteye ilişkin tazminat hakları saklı kalacaktır.³⁰⁷ Bilgilendirme Yönetmeliği'nin 6.maddesinde:

³⁰³ Suna Oksay, 2008, Sigortacılık Kanunu ve İlgili Yönetmeliklerin Sigorta Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi", 2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü-III. Ulusal Sigorta Sempozyumu Bildiri Kitabı, İstanbul, s.250.

³⁰⁴ Özdamar, **a.g.e.**, s.128

³⁰⁵ Bu maddenin 6762 sayılı mevcut TTK'nda karşılığı bulunmamaktadır.

³⁰⁶ Özdamar, **a.g.e.**, s.128; Can, **a.g.e.**, s.307-311.; Kender, **a.g.e.**, s.133.

³⁰⁷ 19.02.2008 "Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmeliğin Uygulanması Hakkında Genelge"; RG., 28.10.2007, S.26684, Hazine Müsteşarlığı "Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik"

“Sözleşme kurulmadan önce veya sözleşmenin müzakeresi yahut devamı sırasında, 12 nci ve 13 üncü madde hükümleri hariç olmak üzere, sigortacı için bu Yönetmelikte öngörülen yükümlülükler sigortacının acenteleri için de geçerlidir”

denmektedir. 12. ve 13. maddeler sigortacıya yönlendirilen bilgi talepleri ve şikâyetlerin cevaplandırılması ile internet sitesi kurma zorunluluğunu kapsamaktadır. Buna göre talep ve şikâyetler acenteler tarafından değil, bizzat sigortacı tarafından karşılanacaktır. Aynı şekilde acente internet sitesi kurmak zorunda olmayacaktır ve internet sitesinin sigorta şirketi tarafından kurulması yeterli görülmektedir.

4.2.3.9 Acentelere İlişkin Diğer Özel Hükümler

5684 sayılı Kanun aracılar hakkında bazı sınırlamalar, faaliyet yasağı getirmiştir. Şöyle ki, sigorta şirketlerinin, sigorta sözleşmeleri için brokerlik yapanların ve sigorta eksperlerinin yönetim ve denetiminde bulunan kişiler ile bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar;

- sigorta acentelerinin yönetim ve denetim kurullarında görev alamaz,
- imzaya yetkili olarak çalışamaz,
- bu şirketlere ortak olamaz ve
- bunlardan ücret karşılığı herhangi bir iş kabul edemez.

Yukarıda belirtilen sınırlandırmalar, söz konusu kimselerin eş ve velayeti altındaki çocukları için de geçerlidir. Ancak, bu durumda sınırlandırma yalnızca söz konusu kişilerin faaliyette bulunduğu şirketin sigorta acenteliği içindir.³⁰⁸

Bu sınırlandırmanın geniş olması küçük yatırımcının sigorta şirketlerine, tüzel kişi sigorta acentelerine ve tüzel kişi brokerlere ortak olmalarını engellemekle kalmaz, çok sayıda ortaktan oluşabilen bir şirket turu olan anonim şirket şeklinde kurulan sigorta şirketlerine, tüzel kişi olarak da kurulabilen sigorta acentelerine ve brokerlere ortak olunması halinde, kişilerin kendilerinin yanı sıra eşlerinin ve velayetleri altındaki çocuklarının da sigorta eksperliği yapmalarının yasaklanmış olması küçük

³⁰⁸ 5684 S.K. md.23(12); Kubilay, 2007, **a.g.m.**, s. 399-408.

yatırımcının bu tür şirketlere yatırım yapmaktan kaçınmasına yol açabilir. Bir yatırımcı, kendisini, eşini ve velayeti altındaki çocuklarını belirli bir mesleki faaliyette bulunmaktan tamamen yasaklayan, mesleki faaliyet alanını daraltan bir anonim şirkete ortak olmak istemeyecektir. Sigorta eksperlerinin tarafsız olmaları zorunluluğunu düzenleyen Sigortacılık Kanunu'nun m.2, f.1 (m) ve m.22, f.13 hükümleri ile ve tarafsızlığın ihlali durumunda uygulanacak adli cezalarla bu sorun çözümlenmiş ise de Sigortacılık Kanunu'nun 22nci maddesinin 14. fıkrası hükmü, amacı aşan bir sınırlandırma getirerek sermayeye piyasasını olumsuz yönde etkileyecek boyutta bir düzenleme yapmaktadır. Sigorta eksperlerinin tarafsız olmaları koşuluna aykırı davranılıp davranılmadığı her olayın özelliği göz önünde bulundurularak hâkimler tarafından değerlendirilmeye bırakılması başka bir çözüm yolu olabilirdi.³⁰⁹

Kanuna göre yetkili olanlar dışında hiçbir gerçek veya tüzel kişi, sigorta acenteliği faaliyetinde bulunamayacağı gibi ticaret unvanlarında veya herhangi bir belgede, sigorta acenteliği iş ve işlemleriyle uğraştığı izlenimini yaratacak kelime ve işaretler kullanamaz.³¹⁰

Sigorta acenteliği yapmaktan yasaklananlar, sigorta acenteliğiyle ilgili faaliyetlerde çalıştırılmayacakları gibi, bu kişilerle her ne şekilde olursa olsun sigorta acenteliği mesleğinin yürütülmesi için işbirliği yapılamaz.³¹¹

Sigorta acentesi, acentelik sözleşmesinin sona ermesi halinde, sigorta ettirenlerle yaptığı veya kısa bir süre içinde yapacağı işlerle ilgili sözleşme ilişkisi devam etmiş olsaydı elde edeceği komisyona hak kazanır. Sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra sigorta şirketi sigorta acentesinin portföyü sayesinde önemli menfaatler elde ediyor ve hakkaniyet gerektiriyorsa, sigorta acentesi, sigorta şirketinden tazminat talep edebilir (portföy tazminatı). Ancak, sigorta acentesinin haklı bir nedene

³⁰⁹ Kubilay, 2007, **a.g.m.**, s. 399-408

³¹⁰ 5684 S.K. md.23(13); Can, **a.g.e.**, s.252-253.

³¹¹ Can, **a.g.e.**, s.253.; 5684 S.K. md.23(14)

dayanmaksızın sözleşmeyi feshetmesi ya da kendi kusuruyla sözleşmenin feshine neden olması halinde tazminat hakkı düşer.³¹²

Yargıtay 11. HD'nin 16.06.1989 Tarih ve E. 1989/4424 K. 1989/3678 sayılı kararında sigorta acentelerinin, aracılık ettiği sigorta poliçelerinden dolayı sigorta şirketine karşı sorumlu olmayacağı, acentenin sorumluluğunun tahsil ettiği halde sigorta şirketine aktarmadığı tutarla sınırlı olduğu hükme bağlanmıştır.³¹³

Sigorta acenteleri ile bunların yanlarında çalışanlar, işleri dolayısıyla öğrendikleri bilgi ve sırları ilgililerin izni olmaksızın açıklayamaz. Ancak, suç teşkil eden hallerin yetkili mercilere duyurulması zorunludur.³¹⁴

4.2.3.10 Yeni Türk Ticaret Kanunu Açısından Getirilen Yenilikler³¹⁵

- Acentelerle ilgili bazı yasal boşluklar yeni Kanun hükümleri ile doldurulmuştur. Sigorta acentesinin sigorta şirketi için bir müşteri çekme potansiyeli olması nedeniyle acentelik sözleşmesinin sona ermesinden sonra denkleştirme isteminde bulunabilmesine ilişkin ayrıntılı bir hükme yeni Kanun'da yer verilmiştir.
- Kara ve deniz sigortaları arasındaki farklılık ortadan kalkmıştır.
- Sigorta sözleşmesine ilişkin genel hükümler ve sorumluluk sigortaları ayrıntılı olarak düzenlenmiş buna karşılık sigorta türlerine ilişkin ayrıntılı düzenlemeden vazgeçilmiştir.
- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda geçersiz sayılan tontinlerin kurulması kabul edilmekte ve 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 1488(1) Maddesine göre;

³¹² 5684 S.K. md.23(15); Can, **a.g.e.**, s.253.; Samim Ünan, "2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü", "Sigortacılık Kanunu'nun Sigorta Sektörünün Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi" *III. Ulusal Sigorta Sempozyumu*, 18 Ekim 2007, İstanbul.

³¹³ Çeker, 2004, **a.g.e.**, s.188

³¹⁴ Can, **a.g.e.**, s.253.

³¹⁵ Kubilay, 2008, **a.g.m.**, s. 1-8.

“Birden çok kişi tarafından verilen katkı payları ile oluşturulan varlıkların, belirli bir tarihte hayatta kalanlar ve ölenin önceden belirlemiş olması hâlinde, lehdarlar arasında paylaşılması ilkesi uyarınca tontinler kurulabilir.”

- 6102 sayılı Kanunu’nun ikinci kitabı 361. maddesinde, üçüncü sigorta başlı altında, anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumluluk sigortası, isteğe bağlı bir sigorta olarak hukukumuzda ilk kez düzenlenmektedir:

“Yönetim Kurulu üyelerinin, görevlerini yaparken kusurlarıyla şirkete verebilecekleri zarar, şirket sermayesinin yüzde yirmi beşini aşan bir bedelle sigorta ettirilmiş ve bu suretle şirket teminat altına alınmışsa, bu husus halka açık şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun ve ayrıca pay senetleri borsada işlem görüyorsa borsanın bülteninde duyurulur ve kurumsal yönetim ilkelerine uygunluk değerlendirmesinde dikkate alınır.”

- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun altıncı kitabı 1461. maddesinde yeni değer sigortalarına ilişkin bir hükme yer verilmektedir.
- Biri genel, diğeri sorumluluk sigortaları için olmak üzere zamanaşımı süreleri yeniden düzenlenmektedir.
- Sınırlı ayni hak sahibinin sigorta tazminatı üzerindeki hakkı düzenlenmektedir.
- Yeni Kanunda grup sigortaları, 1453. maddenin 3. fıkrası olan mal sigortalarında ve can sigortalarında 1496. maddede olmak üzere ayrı ayrı düzenlenmektedir.
- Hastalık ve sağlık sigortası ayrıntılı hükümlerle düzenlenmektedir. (6762 Sayılı TTK, 1489 vd.)
- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda düzenlenen amir hükümlerin tek madde kapsamında düzenlenmesi yerine bölümlerin sonuna koruyucu hükümler getirilmektedir.

- Avrupa Birliği mevzuatına uygun olarak sigortacıya ve sigorta acentesine aydınlatma yükümlülüğü getirilmektedir (6762 Sayılı TTK, m.1423).
- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'ndaki düzenlemenin aksine, sigorta poliçesinin içereceği kayıtların ayrıntısına yer verilmemektedir. Yeni Kanunun 1425'inci maddesine göre, sigorta poliçesi, tarafların haklarını, temerrüde ilişkin hükümler ile genel ve varsa özel şartları içerir, rahat ve kolay okunacak biçimde düzenlenir. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununa göre, sigorta sözleşmesinin ana muhtevası, Müsteşarlıkça onaylanan ve sigorta şirketlerince aynı şekilde uygulanacak olan genel şartlara uygun olarak düzenlenir (Sigortacılık Kanunu, m.11 (1)).
- 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu m.23 (16)'ya göre, 'Sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra sigorta şirketi sigorta acentesinin portföyü sayesinde önemli menfaatler elde ediyor ve hakkaniyet gerektiriyorsa, sigorta acentesi, sigorta şirketinden tazminat talep edebilir. Ancak, sigorta acentesinin haklı bir nedene dayanmaksızın sözleşmeyi feshetmesi ya da kendi kusuruyla sözleşmenin feshine neden olması halinde tazminat hakkı düşer.' Yeni Kanunun, denkleştirme istemine ilişkin 122'nci maddesi hükmü, denkleştirme bedelinin nasıl hesaplanacağını da düzenlemektedir. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda denkleştirme isteminin hesaplanması konusu düzenlenmemiş olduğundan bir boşluk söz konusudur, Yeni Kanunun yürürlüğe girmesi ile bu boşluk doldurulmuş olacaktır.

5. BÖLÜM: 5684 SAYILI SİGORTACILIK KANUNU'NUN SİGORTA SEKTÖRÜNE ETKİLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR UYGULAMA

5.1 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı 14.06.2007 tarihinde yürürlüğe giren 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun sektördeki etkilerinin değerlendirilmesini ortaya koymaktır. Söz konusu Kanun ile getirilen yeniliklerin sektörde ne ölçüde etkili olduğu, sektörün ihtiyaçlarına ne kadar cevap verebildiği ve Kanunun eksikliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Kanun öncesindeki sorunların Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra da devam edip etmediği, uygulamada ne ölçüde etkili olduğu araştırılmıştır.

5.2 Araştırmanın Önemi

Yürürlüğe giren Kanunun etkilerini ve sonuçlarını anket yöntemi ile değerlendiren ilk çalışma olması bakımından önemlidir. Araştırmada kullanılan anket sorularının daha önce bir benzeri hiç kullanılmadığından bu çalışma kendine özgü bir nitelik taşımaktadır. Kanun ile getirilen yeniliklerin etkilerinin ölçülmesinin yanı sıra bu yenilik ve yükümlülüklerin uygulanması ve denetlenmesindeki aksaklıkların da araştırma kapsamına alınmış olması açısından da önemlidir.

5.3 Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Çankırı İlinde TOBB nezdinde levhaya kayıtlı tüm acenteler araştırma kapsamına alınmıştır. Çankırı'da 03.03.2011 tarihinde levhaya kayıtlı 32 acente bulunmaktadır. Bunlardan dört tanesi levhaya kayıtlı olduğu halde faaliyette değildir. Ayrıca acentelerden üç tanesine ulaşılmış fakat anket formu doldurulamamıştır. Anket formu doldurulan acente sayısı toplam 25 adettir. Türkiye'deki bütün acentelere ulaşmak, en başta zaman olmak üzere maliyet vb. olanaksızlıklar sebebiyle mümkün olmadığından araştırma Çankırı ili ve ilçeleri ile sınırlandırılmıştır.

5.4 Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada gözlem ve anket tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırmada esas veri toplama aracı anket olup, uygulanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci kısmını oluşturan ilk 13 soru anketi dolduranın eğitim düzeyi, çalışma süresi gibi demografik özelliklere ilişkin sorulardır. İkinci kısımda ise acente sahiplerinin kendi bilgi ve tecrübelerine dayalı olarak söz konusu kanunun sektöre olan etkileri ve sonuçlarını ölçmeyi amaçlayan sorular mevcuttur. Türkiye’de sigortacılık faaliyetlerinin yaklaşık % 80’inin acenteler vasıtasıyla gerçekleşmekte olduğu bilindiğinden bu çalışmada acente sahiplerine yönelik olarak toplam 42 soru yöneltilmiştir. Türkiye’de sigortacılık sektörünün sorunları ve gelişimi paralelinde sık sık yeni uygulamaların ortaya çıkması sonucunda yürürlüğe giren söz konusu Kanunun etkileri, sonuçları acenteler vasıtasıyla araştırılmıştır.

5.5 Araştırmanın Evreni

Türkiye sigortacılık sektörüne yeni gelen kanun ile mevcut durum ve değişikliklerin araştırıldığı çalışmada evren Çankırı’daki tüm sigorta acenteleri olmaktadır. Bu sebeple araştırma için gerekli olan veriler, Çankırı il merkezi ve ilçelerindeki sigorta acentelerine tam sayım yöntemi uygulanarak elde edilmiştir.

5.6 Anket Sorularının Oluşturulması

Araştırmanın ve hazırlanacak anketin sınırlarını belirlemeye yardımcı olması amacıyla sektörde dört yıldan beri yürürlükte olan Kanun incelenmiş, geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca anket soruları konunun uzmanlarına okutularak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Anket soruları genel olarak sigorta sektörünün sorunları incelenerek ve 2007 yılından beri yürürlükte olan 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nun getirdiği yeniliklere dayanılarak hazırlanmıştır. Soruların geçmişte yaşanan ve halen var olan sorunları ortaya koyabilecek biçimde oluşturulması amaçlanmıştır.

Acenteler Yönetmeliği'nin 4. Maddesi Acentelerin Kuruluş ve Faaliyet Esaslarını düzenlemekte; sözleşme yapma ve prim tahsil etme yetkisini 6. fıkrada en az önlisans mezunu ve iki yıllık mesleki deneyimi olan kişilere vermektedir. Dolayısıyla eğitim ile ilgili olarak sorulan soru salt olarak acente sahibinin eğitim düzeyini göstermeyecek, aynı zamanda yönetmelik ile mevcut durum arasındaki ilişkiyi gösterecektir. Bu bakımdan anket uygulayıcısı olan acente sahiplerine eğitim düzeylerini belirtecek soru doğrudan sorulmuştur. Acentelerin coğrafi yoğunluklarını ve merkezden dağılımlarını belirlemek amacıyla anket uygulayıcısı tarafından faaliyet yerleri il veya ilçe olarak işaretlenmiştir.

Anket tek bir formdan, anket soruları ise iki bölümden oluşmaktadır. Anket sorularının ilk 13 tanesini oluşturan birinci bölümdeki sorular cevaplayıcıların demografik ve sosyoekonomik özelliklerini yansıtacak türden tanımlayıcı sorulardır. Bu bölümde iki uçlu ve açık uçlu sorular yer almaktadır. Ayrıca bu sorular bir sonraki gruptaki sorular için aydınlatıcı niteliktedir. Şöyle ki “en çok çalıştığınız branşlardan ilk üç tanesini sıralayınız” şeklindeki soru, 4. Bölümde incelenmiş olan sigorta sektörünün sorunlarından hayat branşının toplam sigortalar içindeki payının az olması (buna karşılık zorunlu sigorta sayısının fazla olması) ile yakından alakalıdır. Ayrıca son yıllarda doğal afet sigortalarının öneminin artması sebebiyle bu konuya da ankette yer verilmiştir. Sigorta acentelerinin dededen toruna devreden, küçük ölçekli hatta genellikle yardımcı personel olmadan sektörde faaliyet göstermekte oldukları yine çalışmanın daha önceki bölümlerinde açıklanmıştır. Bu gibi sorunların hala devam edip etmediğinin anlaşılabilmesi açısından acente sahiplerine şube sayıları, teknik personel sayısı, kaç adet iş yerinde faaliyette bulduklarına ilişkin sorular şu sorular sorulmuştur: Sektörde kaç yıldır faaliyette bulunuyorsunuz?, Kaç yıldır kendi işletmenizde faaliyette bulunuyorsunuz?

Acentelerde eğitimli ve deneyimli teknik personelin nicelik ve nitelik olarak yetersiz oluşu yine sektörün sorunları başlığı altında incelenmiş ve bu sorunun da devamlılığı araştırılmak istenmiştir. Bu hususla ilgili olarak da; “Acentenizde kaç tane personel çalışıyor, şubenizde kaç tane personel çalışıyor, acentenizde kaç tane teknik personel çalışıyor, şubenizde kaç tane teknik personel çalışıyor?” şeklinde sorular ankette yer almaktadır.

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun kabulünden yaklaşık bir yıl sonra yürürlüğe giren Acenteler Yönetmeliği ile sigorta acentelerinin mesleki sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunlu tutulmuştur. Bu husus 4. Bölüm'de 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ile getirilen yenilikler kısmında açıklanmış ve uygulanması ile ilgili olarak "Mesleki sorumluluk sigortamı yaptırđım" ifadesi anket soruları içinde yer almıştır.

İkinci bölümde likert tipi ölççeğe dayalı, görüş alma amacıyla sorulan soruların kolay anlaşılabilir, kısa, açık, tarafsız ve yönlendirici olmayacak şekilde ifade edilmesine; bilgi düzeyini ölçmeye yönelik soruların ise sigorta sektörü ve acenteleriyle ilgili temel kavramlardan oluşmasına dikkat edilmiştir.

5684 Sayılı SK md.12'ye göre sigorta sektöründe tarifeler ilke olarak serbest bırakılmıştır. Tarifelerin serbest bırakılması daha önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere ülkenin sigorta kökenini, sektörün ihtiyaçlarını ve siyasilerin sigorta sektörüne bakışlarını da belirlediğinden bu konu anket sorularına dâhil edilmiş ve konu ile ilgili olarak iki adet soru ankette yer almıştır. Bunlardan biri tarifelerin serbest bırakılmasının sektördeki rekabet ilişkisini, diğeri de acentelerin kârlılığı ile ilişkisini değerlendirmeye yönelik olan "Tarifelerin serbest bırakılmasının sektörde rekabeti arttırdığını düşünüyorum ve Tarifelerin serbest bırakılmasının firmamın kârlılığını arttırdığını düşünüyorum" şeklinde ifadelerdir..Tarifelerin serbest bırakılması sektörde bir rahatlama sağlayacağı gibi bazı sorunlara da neden olabilmektedir. Şöyle ki; yüksek miktarda poliçe düzenleyen acenteler acentelik sözleşmesinde daha yüksek komisyon talep edebilecektir. Bu durum onların kârlarına kâr katmasını sağlarken düşük miktarda poliçe düzenleyebilen acenteler için ise rekabette dezavantaj oluşturacaktır. İşte bu ve benzeri durumların varlığı karşısında anket cevaplayıcılarına 'Firma cirosunun yüksek olmasının Acentelik Sözleşmesinde firmaya avantaj sağladığını düşünüyorum' görüşüne katılım durumları sorulmuştur. Gerek denetim eksikliği gerekse sigorta konusunda bilinç düzeyinin gelişmemesinden kaynaklanan tam yetkili olmayan şubelerin sektörde faaliyette bulunduğu bilinmektedir. Bu şubelerin rekabeti olumsuz yönde etkilerine dair 'tam yetkili olmayan şubelerin rekabeti olumsuz etkilediğini düşünüyorum' şeklindeki ifade ankette yer almaktadır.

Teknik personel ile ilgili tanımlayıcı soru haricinde, teknik personelin nitelik/vasıf olarak yeterliliğini ölçmeyi amaçlayan görüş bildirmeye yönelik “Teknik personelim nitelik/vasıf olarak yeterlidir” ifadesinin yanı sıra “Sigorta sektöründe eğitimli, deneyimli personel sıkıntısı yaşandığını düşünüyorum” şeklinde ifade de mevcuttur. Sektörde deneyimli personelin dolaşım hızının yüksek olduğu ve istihdam sorunun mevcut oluşu “5684 Sayılı Kanun Öncesi Türk Sigorta Sektörünün Sorunları” başlığı altında incelenmiştir. Bu konu da yine sigorta sektörünün ve acentelerin sorunları arasında yer almaktadır. Acenteler ve teknik personel ile ilgili eğitimler sorunlar arasında olmasının yanı sıra Acenteler Yönetmeliği’nin 19. Maddesi ile 5684 Sayılı SK’nun çeşitli maddelerinde yer alan yenilikler arasındadır.

Eğitimlerin yeterliliğine, zorunlu eğitimler dışında eğitim alınması gerekliliğine, acentelerin en az önlisans ve lisans mezunu olması gerekliliğine, hangi eğitim düzeyinde staj yapılmasının uygun olduğuna dair görüş almak amacıyla 6 adet soru sorulmuştur. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ile Getirilen Yenilikler Başlığı altında belirtildiği üzere sözleşme yapma ve prim tahsil etme yetkisi en az belirli önlisans mezunları ile lisans mezunlarına verilmiştir. Bu yeni durum sektör aktörleri tarafından nasıl karşılanmaktadır? “Acenteler en az ön lisans mezunu olmalıdır (Aktüerya, Pazarlama, Risk Yönetimi ve Sigortacılık bölümleri)” ve “Acenteler en az lisans mezunu olmalıdır” şeklinde yargı belirten ifadeler ile acentelerin katılım durumları incelenmek istenmiştir. Sigorta sektörünün sorunları arasında yer alan eğitimlerin yetersizliği uygulamada en çok staj konusunda kendini göstereceğinden “Sigortacılık ön lisans bölümü mezunlarının staj yapmadan acentelik yapabilmesi uygundur. (ilgili bölümler)” ve “Tüm lisans mezunlarının staj yapmadan acentelik yapabilmesi uygundur” ifadeleriyle bu hususun araştırması yapılmıştır. Ülkemizde sigorta sektörünün gelişiminin hız kazanması ve buna bağlı olarak yasal düzenlemelerin artması nedeniyle acentelerin bilgilendirilmesi zorunluluğu doğmuştur. Bu konuda sigorta acentelerinin fikir beyan etmelerini sağlayacak “Acentelere verilen zorunlu eğitimleri yeterli buluyorum. Zorunlu eğitimler dışında eğitim alınması gereklidir” ifadeleri ankette dâhil edilmiştir.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nda sigortacıya bilgi verme yükümlülüğü getirilmiş, bilgilendirmeye ilişkin hususların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Sigortacı bilgilendirme yapıldığına dair ispatla yükümlü olduğundan bilgilendirmenin yazılı

yapılması gerekmektedir. 2008/7 sayılı Genelge uyarınca sözleşme yapma yetkisine sahip olmayan bir acentenin aracılık ettiği bir hukuki ilişkide de, söz konusu yönetmelik kapsamındaki bilgilendirme yükümlülüğü devam edeceğinden cevaplayıcılara “bilgilendirme yükümlülüğümü yerine getirdiğimi düşünüyorum” ve “poliçe kapsamı dışında kalan istisnaları poliçe sahiplerine yeterli düzeyde anlatıyorum” şeklinde iki adet soru yöneltilmiştir.

4. Bölümde yer aldığı şekilde kanun ve yönetmeliklerde yapılan değişiklikler ile yargının iptal kararları sigorta sektöründe düzenleme ve denetim açısından büyük bir yasal boşluk doğmasına sebep olmuştur. Kanun’un sektördeki ihtiyaç ve beklentileri karşılaması amaçlandığından anket sorularından bir diğeri de “5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nun ihtiyaç ve beklentilerimi karşıladığını düşünüyorum” şeklindeki sorudur. “5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nun sektöre olan güveni arttırdığını düşünüyorum” sorusu ile acente sahiplerine yöneltilerek mezkûr Kanun öncesi mevcut güven sorununun varlığı onaylanmış ve sorunun devamlılığı sınırlanmış olacaktır. Yine 4. Bölümde ‘Pazarlama Sorunları’ başlığı altında yer alan yetkisiz kişilerin poliçe düzenlemesi sorununa ilişkin olarak görüş almaya yönelik “sektörün e-ticarete uygun olduğunu düşünüyorum” ve “e-ticaret yoluyla poliçe düzenleyenlerin teknik personel olduğunu düşünüyorum” şeklinde iki adet anket sorusu mevcuttur.

Sigortacılık sektörü diğer tüm alanlarda olduğu gibi ülke ekonomilerindeki gelişmelere paralel olarak değişim göstermektedir. Daha önce bahsedildiği üzere Türkiye ekonomisi birçok kriz atlattır. Ülke ekonomisi içindeki önemi anlatılan sigorta sektörü bu krizlerden elbette etkilenmiştir. Etkilenme derecesi ise sektörde bulunan aktörler arasında farklı dağılım gösterebilmekte olduğundan acente sahiplerine “sektörün sorunlarını finansal krizlerin tetiklediğini düşünüyorum” şeklinde fikir belirtmelerini sağlayan bir soru yöneltilmiştir.

Zorunlu sigortaların toplam içindeki payının diğer sigorta türlerine oranla (özellikle hayat sigortası) oldukça fazla oluşu, sigorta sektörünün sorunları konusu içinde değerlendirilmiştir. Zorunlu sigortalara ilişkin yapılan düzenlemelerin bir kısmı 5684 Sayılı Kanun öncesinde (zorunlu deprem sigortası) bir kısmı da 5684 Sayılı Kanun

ile birlikte olmuştur. Bazı sigorta türlerinin zorunlu tutulmasına karşılık uygulamadaki durumun tespiti açısından “zorunlu olan sigortaların herkes tarafından yaptırıldığını düşünmüyorum” şeklinde bir soru ankette yer almaktadır. Ayrıca “Türkiye’deki zorunlu sigorta sayısının artırılması gerektiğini düşünüyorum” şeklinde bir soru ile zorunlu olması tartışılan tarım sigortaları gibi bazı sigorta türleri hakkında görüş almak amaçlanmıştır.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan duyurularda fiziki koşullar düzenlenmekte ve acentelik faaliyetleri başka bir faaliyet alanından bağımsız bir mekânda sürdürülmesi gerektiği belirtilmektedir. Oysa 5684 Sayılı Kanun öncesinde ve bu nitelikteki duyurular öncesinde böyle bir şart bulunmamaktadır. Anket soruları hazırlanırken bu yenilik ile ilgili ‘fiziksel ortam ile ilgili olarak getirilen yenilikler acenteleri olumlu etkilemiştir’ şeklinde bir adet soru sorulmuş ve anket uygulaması sırasında da bu şartların sağlanıp sağlanmadığı gözlem notu olarak eklenmiştir. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile TOBB nezdinde Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi oluşturulmuştur. Kanun ile birlikte bu komiteye sigorta acenteliğinin etik kurallarını belirlemek ve uygulamalarda birlik oluşmasını sağlamak, acenteler arasındaki haksız rekabeti ve haksız uygulamaları ortadan kaldırmak için gerekli önlemleri almak, meslek kuruluşları ile ilişki kurmak gibi pek çok önemli görev verilmiştir. Acentelerin örgütlenmesinde ve sorunlarının çözümünde kilit rol oynayan Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi’nin acenteler nazarındaki durumunun ve fonksiyonunu yerine getirebilirliğinin tespiti açısından “Acenteler komitesi acentelerin işbirliğine katkı sağlamaktadır” şeklinde bir soru anket sorularına eklenmiştir. 5684 Sayılı Kanun ve takibinde yayımlanan yönetmelik ve duyurular neticesinde TOBB’a birçok önemli görevler verilmiştir. Bu görevlerin icrasında TOBB’un teknik alt yapısının yeterli olup olmadığı, konu ile ilgili yöneltilen soru ile acentelerin fikri alınmak istenmiştir.

5684 Sayılı Kanun ile sektöre yeni giren bazı kavramlar mevcuttur. Bunlardan biri Tahkim kavramı ve konuyla ilgili Tahkim komisyonudur. Tahkim Sistemi ile ilgili olarak önceki bölümde ayrıntılı bir açıklama yapılmıştır. Uluslararası uygulamalarda Ombudsman Sistemi olarak bilinen Tahkim sistemi Türkiye’de ilk kez uygulamaya geçirilmiştir. Tahkim Komisyonunun fonksiyonunu yerine getirmesi hususunda

acentelere görüşleri “Sigorta tahkim komisyonunun fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum” ifadesiyle sorulmuş ve sigorta acenteleri için bile yeni olan bu kavramın müşterilerce bilinip bilinmediği acenteler vasıtasıyla araştırılmak istenmiştir. Bu amaçla da acentelere “Tahkim sisteminin müşterilerce bilindiğini düşünüyorum” ifadesi görüş almak amacıyla yöneltmiştir.

Güvence Hesabı'nın adı Garanti Hesabı olarak daha önce de sistemde yer almasına karşılık 5684 Sayılı Kanun ile içeriği değişmiş, dolayısıyla Güvence Hesabı'nın fonksiyonunu yerine getirip getirmediği hususunda acentelere görüş bildirmelerini sağlayan “Güvence hesabının fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum” ifadesi yöneltmiştir.

Sigortacılıkla ilgili özellik taşıyan konular için gerekli sınavların tarafsız bir şekilde yapılması, yurt içi veya yurt dışı ya da uluslararası anlaşmalar çerçevesindeki eğitim taleplerinin karşılanması ve benzeri amaçlarla Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM) kurulması hususu 5684 Sayılı SK md.31(1)'de yer almaktadır. Diğer yeniliklerde olduğu gibi sigorta acentelerine “SEGEM'in fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum” şeklinde bir ifade ile görüşleri sorulmuştur. AB ile uyumlaştırma kapsamında çıkarılan 5684 Sayılı Kanun sonrasında sigortacılık ile ilgili birçok konuda netlik sağlanması amaçlanmıştır. AB ülkelerinde işgücünün serbest dolaşımı söz konusu olduğunda sigorta sektörünün de sistemde yer alması beklendiğinden sigorta acentelerine “AB ülkelerinde sigorta acenteliği yapabilecek yeterliliğe sahip olduğumu düşünüyorum” ifadesi ile görüşleri sorulmuştur.

5.7 Araştırma Bulguları

Sigortacılık Kanunu'nun acentelerin faaliyetleri üzerindeki etkilerinin incelendiği araştırma iki kısımdan oluşmaktadır. Bunlardan ilki acentelerin faaliyet durumlarına ilişkin tanımlayıcı göstergelerin yer aldığı kısım, ikincisi de acentelerin sektöre yönelik tutumlarının yer aldığı kısımdır. Bu ayırım sonucunda elde edilen bulgular, aşağıda tablo ve grafikler halinde özetlenmiştir.

5.7.1 Acentelerin Faaliyet Durumlarına İlişkin Tanımlayıcı Göstergeler

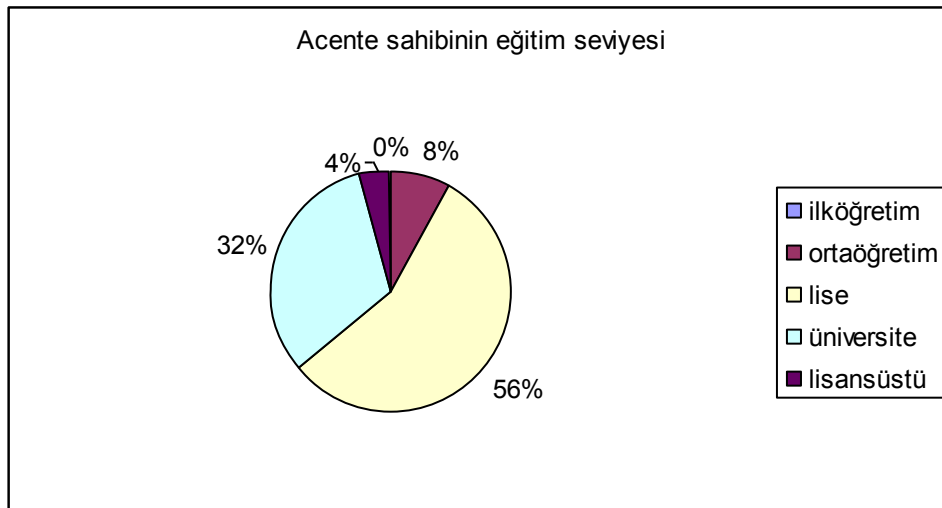
Araştırma sonucunda kişisel bilgilere ilişkin olarak elde edilen bulgular, aşağıda tablolar ve grafikler halinde özetlenmiştir.

Tablo 5.1: Acentelerin il ve ilçelere göre dağılımı

İl/ilçe	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
İl	15	60
İlçe	10	40
Toplam	25	100

Anket uygulanan Çankırı genelinde acenteler ağırlıklı olarak il merkezinde bulunmaktadır. Bu tablo aynı zamanda sigorta acentelerinin ilçelerde de yoğun olarak faaliyette bulduklarını göstermektedir. Özellikle tarım sigortaları açısından köylere yakınlık ve ilçelere dağılım sigorta sektörü açısından önem arz etmektedir. Çankırı’da ortalama her ilçeye bir acente düşmekle beraber bazı ilçelerde bu sayı üçü bulabilmektedir.

Grafik 5.1: Acente sahibinin eğitim seviyesi

Acente sahibinin Çankırı ilinde genellikle teknik personeli de ifade etmekte olduğu daha sonraki değerlendirmelerde görülecek ve yine acente sahibinin eğitim seviyesinin, teknik personelin eğitim seviyesiyle de örtüştüğü gözlenecektir.

Anket sonuçlarına göre en çok çalışılan branşlar; zorunlu trafik sigortası, KASKO, DASK (Doğal Afet Sigortası), İş yeri paket poliçesidir. Acentelere ‘en çok çalıştığınız branşlardan ilk üç tanesi sıralayınız’ şeklinde sorulan soruya 1. sırada verilen cevaplar aşağıdaki gibidir.

Tablo 5.2: En çok hangi branşta çalışıyorsunuz?

En çok çalışılan branş	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Zorunlu trafik sigortası	21	84
DASK (Doğal Afet Sigortası)	0	0
KASKO	4	16
BES	0	0
Hayat sigortası	0	0
İş yeri paket poliçesi	0	0
Diğer	0	0
Toplam	25	100

Tabloda zorunlu trafik sigortası % 84 gibi bir oranla en çok çalışılan branş olarak öne çıkmaktadır. Zorunlu trafik sigortası adından da anlaşıldığı üzere Türkiye’deki tüm araçlar için zorunludur. Bu branşın ilk sırada yer alması yalnız zorunlu olmasından değil aynı zamanda çok sıkı ve ciddi bir denetim altında tutulmasından ve cezai müeyyidelerinin olmasından kaynaklanmaktadır. Hâlihazırda Emniyet Genel Müdürlüğü'nden motorlu araçlara ait trafik tescil kayıtları elektronik ortamda günlük olarak alınabilmekte ve bu kayıtlar sigorta kayıtları ile ilişkilendirilmek suretiyle sıkı bir denetim sağlanmaktadır. Doğal Afet Sigortası (DASK) da zorunlu bir sigorta olmasına karşılık ikinci sırada bile yer alamamış, ancak 3. sırada çok çalışılan branş olarak kalmıştır. Doğal afet sigortası kapsamına zorunlu deprem sigortası ve tarım sigortası da girdiğinden üçüncü sırada yer alabilmiştir. Zorunlu deprem sigortası deprem felaketlerinden sonra bile çok fazla rağbet görmemekte, gayrimenkul alım ve satımlarında denetimi yapılabilen ve özellikle kredili gayrimenkul alımlarında sigortanın zorunlu tutulması söz konusu olmasına rağmen toplam içindeki payının az oluşu bu konudaki sigorta bilincinin hala gelişmediğinin bir göstergesi olmaktadır. Doğal afet sigortası kapsamına giren tarım sigortası ise Çankırı gibi tarımda gelişmiş

bir ilde dahi bu grubun payını arttıramamaktadır. İkinci sırada KASKO olması sigortanın zorunlu olmaktan ziyade bilinçle ilişkilendirilebileceğini bir ölçüde gösterebilmekte ancak ilk sırada yer almasını sağlayamamaktadır. Ayrıca bu bilincin oluşmasında, kişilerin bu alandaki risk payının fazla olduğunu düşünmesi önemli bir yer tutmaktadır. İş yeri paket poliçesi sıralamada ilk üçe girememiştir. Bunun sebepleri arasında Çankırı'nın küçük bir şehir olması, henüz sanayileşmemiş olması ve elbette sigorta bilincinin gelişmemiş olması sayılabilir.

Türkiye'de hayat branşının sektördeki payının az olması, çalışmanın önceki bölümlerinde sigorta sektörünün sorunları konusunda incelenmiştir. Gelişmiş ülkelerde hayat branşı ve bireysel emeklilik poliçelerinin payı ülkemize oranla oldukça yüksektir. Ayrıca sigorta sektörünün GSMH' daki payı bakımından da Türkiye birçok ülkenin oldukça gerisinde durmaktadır. Yüksek enflasyon nedeniyle geleceğe ayrılan sabit tutarın değerinin reel olarak azalması bu durumu bugüne kadar daima körükleyen unsurlardan biri olmuştur. Diğer önemli bir unsur ise ülkemizdeki düşük milli gelir düzeyidir. Zorunlu trafik sigortası poliçe adedinde ve prim üretiminde artış sağlasa da BES ve hayat branşı poliçelerinin acenteler tarafından fazla düzenlenmemesi, sigorta sektörünün AB ve diğer gelişmiş ülkeler düzeyinden hala uzak olduğunun bir göstergesi olmaktadır. Özellikle hayat sigortalarının ülke ekonomilerinde fon yaratma kapasitesi açısından önemi göz önüne alındığında; sigorta sektörünün gelişiminin hız kazanmasının, hayat branşının gelişimiyle doğru orantılı olacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. Hayat branşının gelişmesi portföyün yatırıma yöneltmesini ve enflasyonla daha kolay mücadele edilebilmesini sağlayacaktır.

Acentelere 'en çok çalıştığınız branşlardan ilk üç tanesi sıralayınız' sorusu sorulmuş, seçeneklerde ise zorunlu trafik sigortası, DASK (Doğal Afet Sigortası), KASKO, BES (Bireysel Emeklilik Sistemi), hayat sigortası, iş yeri paket poliçesi ve diğer şıkları yer almıştır. Bu şıklardan BES (Bireysel Emeklilik Sistemi), Hayat sigortası ve diğer seçenekleri hiç tercih edilmediğinden toplam içindeki payları sıfırdır. Bu sebeple sağlıklı bir hesaplama yapılabilmesi açısından en çok seçilen branşlar (zorunlu trafik sigortası, DASK, KASKO, iş yeri paket poliçesi) bütün acentelerde aynı olup sıralaması farklı olduğundan, sıralama açısından tablo ve grafik

oluşturulmuştur. Eğer bütün branşlar bazında hesaplama yapılacak olursa bütün acenteler örneğin KASKO branşında birinci veya ikinci sırada mutlaka çalıştığından zaten çok yüksek bir oran çıkacaktır. Bundan dolayı ilk üç branş sıralaması yapılarak toplam içindeki payı hesaplanacaktır. Hesaplama ilk üç sıralamada tercih edilen bütün ihtimaller alınmış ve şu dört grup ortaya çıkmıştır (gruplar numaralandırılmış ve adlandırma yerine numaralandırma ile tablo oluşturulmuştur).

1. Grup → Zorunlu trafik sigortası, KASKO, DASK (Doğal Afet Sigortası)
2. Grup → Zorunlu trafik sigortası, KASKO, İş yeri paket poliçesi
3. Grup → KASKO, Zorunlu trafik sigortası, DASK (Doğal Afet Sigortası)
4. Grup → KASKO, Zorunlu trafik sigortası, İş yeri paket poliçesi

Tablo 5.3: Acentelerin en çok çalıştığı branşlar

En çok çalışılan branşların ilk üç tanesi	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
1. Grup	18	72
2. Grup	3	12
3. Grup	1	4
4. Grup	3	12
Toplam	25	100

Tablo 5.3 üçlü gruplar bazında en çok çalışılan sıralamayı göstermektedir. Bu sıralamalarda BES (bireysel emeklilik sistemi), hayat ve diğer başka bir branş görülmemektedir. Çünkü anket çalışmasına dâhil olan hiçbir acente bu branşlarda sıklıkla poliçe düzenlememektedir. Çalışmanın 4. Bölümü ‘Faaliyet Alanı Bakımından Acenteler’ başlığı altında da bahsedildiği gibi 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nun 23(10). maddesince yalnızca zorunlu sigortalar veya hayat sigortaları faaliyeti yürüten acentelerin zorunlu sigortalar veya hayat sigortaları dışında sigorta işlemleri yapması mümkün değildir fakat başka işle iştilig etme yasağı da yoktur. Diğer taraftan, zorunlu sigortalar veya hayat sigortaları ile sınırlı olmaksızın faaliyet gösteren acenteler, bireysel emeklilik işlemleriyle ilgili acentelik faaliyeti haricinde başka bir ticari faaliyette bulunamaz. Bu husus ileride karşılaşılabilecek olan

‘sigortacılıkla beraber yürüttüğünüz başka bir işiniz var mı?’ sorusunun yanıtı ile yakından ilgili olmaktadır. Çünkü bazı acentelerin gözlemle bazı acente sahiplerinin de kendi beyanıyla başka bir işle iştigal ettiği görülmektedir. Burada önemli olan istisna kapsamına girip girmedikleridir. İstisna kapsamı da çalışılan branşlardan açıkça anlaşılabilir. Sınırlı olma koşulunun içinde yer alan yalnızca zorunlu sigortalar yapılabilmesi durumu KASKO seçeneğiyle örtüşmemektedir. 25 acente ile yapılan anket sonucunda 21 acente ikinci, 4 acente de 1. sırada en çok çalışılan branş olarak KASKO seçeneğini işaretlediğinden sigortacılık haricinde ticari bir faaliyette bulunmaları yasal olmamaktadır. Ayrıca BES (Bireysel Emeklilik Sistemi) ve hayat branşı seçenekleri de belirleyici bir unsur olmaktadır. Hiçbir acentenin sıklıkla çalıştığı branşlar olmaması bu acentelerin faaliyetlerinin sınırlı olmadığını bir başka göstergesidir.

Faaliyet yılı ile ilgili olarak acentelere iki farklı soru sorulmuştur. Bu sorulardan biri acente sahibinin kaç yıldır sigorta sektöründe yer aldığı, ikincisi ise yine acente sahibinin kaç yıldır kendi işletmesi ile sigorta sektöründe yer aldığı ile ilgilidir. Bu iki soruya verilen cevap sektörde yer alan acentelerin ve acente sahiplerinin deneyimi, sektörün iş gücü ve firma açısından iş gücü hareketliliği konusuna açıklık getirecektir. Bir yıldan otuz dört yıla kadar farklı rakamların ortaya çıkması sebebiyle faaliyet yılları şu şekilde gruplandırılarak yorumlanmıştır:

Tablo 5.4: Kaç yıldır sigorta sektöründe faaliyette bulunuyorsunuz?

Faaliyet yılı	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
1-5	4	16
6-10	9	36
11-15	8	32
16-20	1	4
21 ve üzeri	3	12
Toplam	25	100

Araştırma kapsamındaki acentelerin çoğu 6 yıldan fazla süredir sektörde faaliyette bulunmakta, hatta bir acente 34 yıldır sektörde bulunmaktadır. 34 yıldır faaliyette bulunan acentenin dededen toruna devri söz konusudur. Acentelerin yalnızca % 16’sı

5 ve daha kısa süredir faaliyette bulunduğundan sektöre yeni girişlerde artış olduğunu söylemek Çankırı ili için pek doğru olmayacaktır.

Tablo 5.5: Kaç yıldır kendi işletmenizde faaliyette bulunuyorsunuz?

Faaliyet yılı	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
1-5	8	32
6-10	12	48
11-15	3	12
16-20	1	4
21 ve üzeri	1	4
Toplam	25	100

Tablo 5.5'te bir önceki tabloya benzer bir durum görülmekte, ilave olarak sektörde faaliyette bulunan acentelerin doğrudan kendi işletmelerinde faaliyete başlamış oldukları sonucu da çıkarılabilmektedir.

Bu gruptaki sorular acentelerin şubelerinin olup olmadığının, kaç adet teknik ve teknik olmayan personel ile çalıştıklarının tespiti ile alakalıdır. Bu cevaplar acentelerin, sektörde hangi ölçekte faaliyet gösterdikleri, ne kadar istihdamda buldukları konusunda açıklayıcı bir tanımlama yapacaktır.

Tablo 5.6: Faaliyette bulunulan iş yeri sayısı

Tek bir iş yerinde faaliyette bulunuyorum	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Evet	23	92
Hayır	2	8
Toplam	25	100

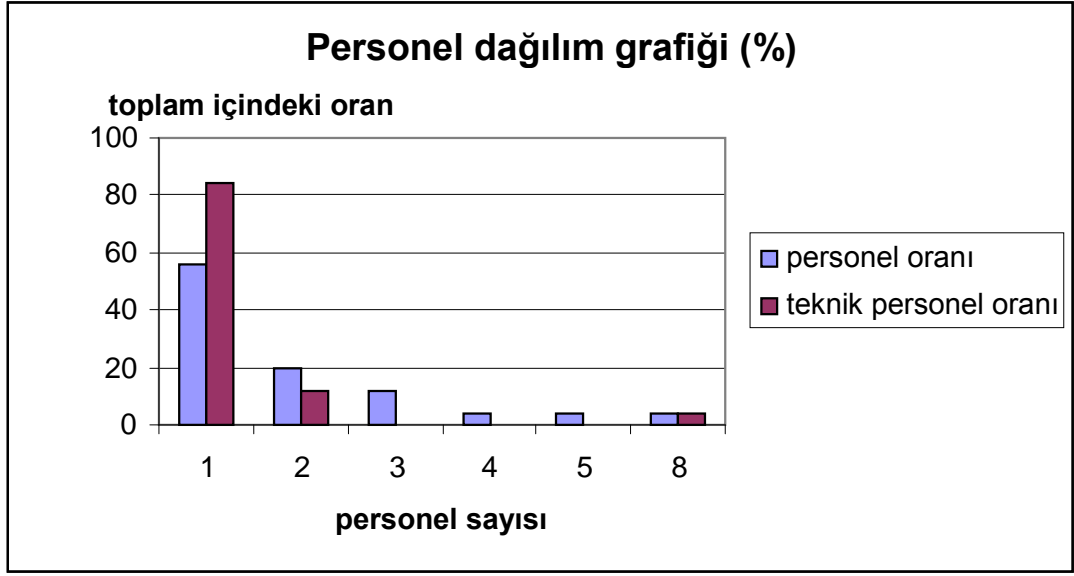
Çankırı'daki sigorta acentelerinin % 92'sinin şubesinin olmadığı Tablo 5.6'da görülmektedir. Araştırmaya dâhil 25 acenteden yalnızca 2 tanesinin şubesi bulunmakta diğerleri ise daha küçük ölçekte faaliyette bulunmaktadır. Bu durum, Çankırı'daki sigorta acentelerinin faaliyetlerini küçük ölçekte sürdürdüklerini göstermektedir.

Tablo 5.7: Acentenizde kaç teknik olmayan ve teknik personel çalışıyor?

Personel sayısı	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler % (personel)	Teknik personel sayısı	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler % (teknik personel)
1	14	56	1	21	84
2	5	12	2	3	12
3	3	4			
4	1	4			
5	1	4			
8	1	4	8	1	4
Toplam	25	100		25	100

Tablo 5.7 acentelerin personel sayısını teknik personel ayrımı ile göstermektedir. Tablodan ve aşağıdaki grafikten de anlaşıldığı üzere acentelerin yarısından fazlası tek bir personelle çalışmakta, ayrıca acente sahibi tek başına, yardımcı bir personeli olmadan faaliyette bulunmaktadır. Acente sahibi bu durumda hem teknik personel olarak poliçe düzenlemek hem de acentenin diğer bütün işleriyle ilgilenmekle yükümlüdür. Ayrıca tablonun ikinci kısmında teknik personeli 1 tane olan acentelerin %84 gibi bir paya sahip olduğu görülmektedir. Yardımcı personel çalıştırsalar bile teknik personel vasfına haiz olmayan kişiler olduğu açıktır. Sigorta sektörünün istihdam noksanlığı ve kurumsallaşamama sorununun devam ettiği açıktır. Grafik 5.2 teknik ve teknik olmayan personel ayrımı ile acentelerin istihdamını göstermekte, tek personel ile çalışan acentelerin fazla oluşunu bir kez daha vurgulamaktadır.

Grafik 5.2: Acentelerin personel dağılım grafiği

Mesleki sorumluluk sigortası, 4. Bölüm’de ayrı bir başlık altında açıklandığı gibi Acenteler Yönetmeliği’ne göre acenteler için zorunlu tutulmuştur. Sigorta şirketi ile acente arasındaki acentelik sözleşmesini takiben, miktar belirtilerek en geç bir ay içinde yapılmaması halinde acentelik faaliyetinin yürütülemeyeceği açıkça belirtilmiş ve bu şekilde bir zorunluluk ve yaptırım olan mesleki sorumluluk sigortası anket cevaplarından çıkan sonuca göre tüm acenteler tarafından yaptırılmıştır. Oran olarak da % 100 tam katılım söz konusudur.

Sigorta acentelerine verilecek acentelik yetkisi ile sözleşme yapma ve/veya prim tahsil etme yetkisi ve bu konu ile ilgili diğer hususlar Acenteler Yönetmeliği’nin 3. Bölüm ve 10. ve 11. maddelerine göre levhaya işlenmek ve TOBB’a bildirilmek üzere sigorta şirketlerine verilmiştir. Sigorta acenteleri tanımlarında da bahsedildiği üzere birden fazla sigorta şirketi ile çalışabilir ve söz konusu yönetmelik gereğince acentelik sözleşmesinde söz sahibidir. Çalışmanın anket kısmında acentelere ‘kaç adet sigorta şirketi ile çalışıyorsunuz?’ sorusu sorulmuş ve alınan cevaplar aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 5.8: Acentelerin çalıştığı sigorta şirketi sayısı

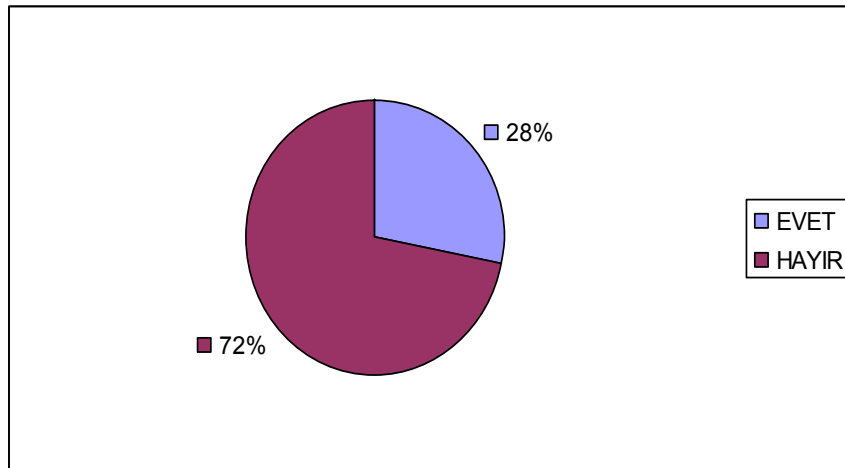
Çalışılan sigorta şirketi sayısı	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Tek sigorta şirketi ile çalışan acente	12	48
İki sigorta şirketi ile çalışan acente	8	32
Üç sigorta şirketi ile çalışan acente	5	20
Toplam	25	100

Çankırı'daki sigorta acentelerinin çoğu bir adet sigorta şirketi ile çalışmakta olduğu Tablo 5.8 ile görülmektedir. Birden fazla sigorta şirketi ile çalışan acenteler ile genellikle iki ya da üç sigorta şirketi ile çalışmakta üçten fazla sigorta şirketi ile çalışan acente bulunmaktadır. 2010 yılı sonu itibariyle sektörde 58 şirketin mevcut olduğu göz önünde bulundurulursa acentelerin sigorta şirketleri ile çalışmalarında çeşitlilik yoluna gitmedikleri sonucuna varılabilecektir. Acenteler; sigorta şirketlerinin çok fazla değişiklik göstermeyen komisyon oranları uygulamaları ve güven sorunu sebebiyle, en önemlisi de bir sigorta şirketi ile çalışmak için yatırılması gereken teminatın fazla olması nedeniyle az sayıda sigorta şirketi ile çalışmaktadırlar. Bu durum sektöre olan güveni arttıracak bazı mali sebepler ile düzenlenmişse de sektörün gelişmesine engel olan faktörler arasında yer almaktadır.

Sigorta acentelerinin haiz olmaları gereken fiziki koşullar Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan duyurularda düzenlenmektedir. TOBB'un Duyurusuna göre, bütün acenteler bağımsız bir mekânda faaliyette bulunmak zorundadır. Bu konuda ilk defa düzenleme yapılmış olması bakımından fiziki koşulların önemi ve uygulanma durumu ayrı bir önem arz etmektedir. Sigorta acenteliği faaliyetinin yürütüleceği mekânın sahip olması gereken asgari fiziki şartlardan müstakil bir bina veya iş merkezi içerisinde ve fiziki olarak ayrılmış, müstakil bir girişe sahip, başlı başına kullanılmaya elverişli bağımsız bir mekân olması ve bu mekânda münhasıran sigorta acenteliği faaliyeti yürütülüyor olması, en az birer adet bilgisayar, yazıcı ve faks cihazının bulunuyor olması durumu herhangi bir soru sorulmasına gerek kalmadan gözlemlenebilmektedir. Bu konuyla ilgili olarak sigorta acentelerine doğrudan

‘Sigortacılıkla beraber yürüttüğünüz başka bir işiniz var mı?’ sorusu yöneltilmiş ve başka bir işle uğraşan acentelerden birçoğu samimiyetle ‘evet’ cevabı vermiştir. Ancak bazı acenteler başka bir işle iştigal etmelerine rağmen ‘hayır’ cevabı verebilmiştir. Bu samimiysiz ‘hayır’ cevaplarını veren acentelerin (başka bir işle uğraştıkları açıkça mekândan gözlemlenebilmekte olduğundan) cevapları anket uygulayıcısı tarafından anket formuna evet olarak not edilip bu şekilde değerlendirme yapılmıştır. Açıkça gözlemlenemeyen fakat başka bir işle uğraştıklarından şüphe edilen acenteler ise ‘hayır’ grubuna dâhil edilerek herhangi bir başka faaliyette bulunmuyor olarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Sigortacılıkla beraber başka bir işle uğraşanlar 25 acente arasından 7 acente ve bu da Grafik 5.3’te görüldüğü üzere yüzde 28’e tekabül etmektedir. Oysa yaptırım gücü faaliyetin sonlandırılması olan başka bir iş kolunda faaliyet gösterme oranının sıfır olması gereklidir. Araştırma göstermektedir ki sigorta acenteleri yapılan düzenlemelere rağmen hala bazı fiziki koşulları tam olarak sağlamamaktadır. Ayrıca şartların sağlanabilmesi için acentelere 1 Ocak 2010 tarihine kadar süre verilmiş ve bu tarihin üzerinden bir yıldan fazla bir süre geçmesine rağmen bazı şartlar tüm acenteler tarafından yerine getirilmemiştir. Bu noktada denetim eksikliğinden söz etmek de mümkündür. Düzenleme yapılmadan öncesine göre bir iyileşme olmuşsa da bütün şartların tüm acenteler tarafından sağlanmadığı, mevcut sorunun hala devam etmekte olduğu ve acentelik faaliyetinin başlı başına gelir getiren ciddi bir faaliyet alanı olarak algılanmamakta olduğu araştırmanın bu husustaki sonucudur.

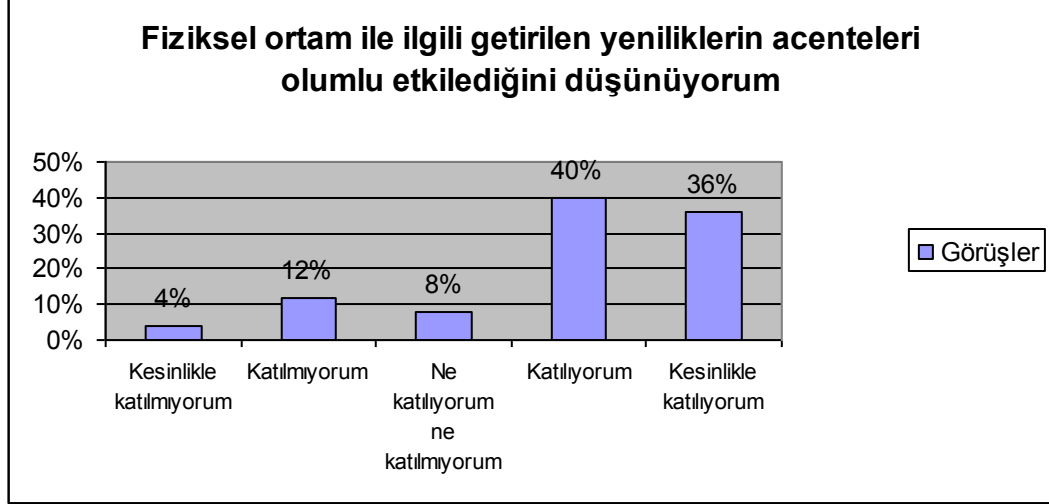
Grafik 5.3: Sigortacılıkla beraber yürüttüğünüz başka bir işiniz var mı?

5.7.2 Acentelerin Sektöre Yönelik Tutumları

Fiziki koşulların sağlanması ile ilgili başka bir boyut da sigorta sektöründe bu durumun nasıl karşılandığı sorudur. Çankırı'daki 25 sigorta acentesine 'fiziksel ortam ile ilgili olarak getirilen yeniliklerin acenteleri olumlu etkilediğini düşünüyorum' şeklinde görüş almaya yönelik bir soru yöneltilmiş ve 9 tanesi kesinlikle katılıyorum, 10 tanesi de katılıyorum cevabını vermiştir. 2 acente ne katılıyorum ne katılmıyorum derken 1 acente kesinlikle katılmıyorum, 3 acentede katılmıyorum demiştir. 25 acenteden toplam 19'unun dereceleri farklı olsa da bu konudaki olumlu görüşü önemli bir sayıdır ve oran olarak da %76' ya tekabül etmektedir. Buna karşılık yalnızca 4 adet acente bu soru için olumsuz görüş bildirmiş ve oransal olarak da % 16 gibi bir azınlık durumunda kalmıştır. O halde acentelerin % 76'sı fiziki koşullar ile ilgili getirilen yeniliklerin sektörü olumlu etkilediği görüşündedir. Elbette tüm imkânlarını ve vaktini acentelik faaliyetine ayırmış acenteler bu işi gayet ciddiye almakta, sektörün gelişmesi için alınan tedbirleri olumlu karşılamaktadır. Grafik 5.3'ten de anlaşıldığı üzere acentelerin % 28'i zorunluluk olan fiziki koşulları uygulamada dahi görmemezlikten geldiklerini göstermiş ve aynı zamanda görüş olarak da bu tutumlarını devam ettirmişlerdir. % 76 gibi yüksek bir oran aynı zamanda sektördeki bu yeniliğin aslında istenen ve beklenen bir durum olduğunu, % 16 oranı ise bu yenilikten rahatsız olanları da ifade etmektedir. Açık ve yaptırımı ağır olan bu zorunluluğu uygulamamakta direnen acentelerin, başka bir faaliyet alanında çalışmalarına engel teşkil eden bu durumu olumsuz görmeleri doğaldır. Fiziki koşullara uyum sağlanmaması diğer acenteler açısından imaj zedeleyici ve rahatsızlık veren bir durum olarak da nitelendirilmekte; sigortacılara olan güveni sarsan bir durum olarak algılanmaktadır. Diğer taraftan sigorta acenteliği haricinde başka bir işle uğraşanlar da yeterli geliri sağlayamadıklarından bu durumu sürdürmektedirler. Böyle bir azınlığın olması, özellikle ilçelerde sigorta acentelerine olan talebin az olduğunu ve sektörün hala tam olarak acenteleri tatmin etmediğini göstermektedir. Acenteler açısından bu sorun devam etmekte ve diğer bazı yapısal sorunlarla birlikte düşünülerek değerlendirilmesi gerekmektedir.

Grafik 5.4: Fiziksel ortam ile getirilen yeniliklerin acenteleri olumlu etkilediğini düşünüyorum.

5.7.2.1 Tarifelerin Serbest Bırakılması ve Rekabet

5684 Sayılı SK md.12'ye göre sigorta sektöründe tarifelerin ilke olarak serbest bırakıldığı, sigorta acentelerinin aracılık hizmetlerine karşılık olarak alacağı komisyonun acente ve sigorta şirketi arasında serbestçe belirlenebileceği Sigortacılık Kanunu ile getirilen yenilikler ile ilgili bölümden bilinmektedir. Tarifelerin serbest bırakılması ve acentelik sözleşmesinde acentelere söz hakkı verilmesi sektörde bir rahatlama sağlayacağı gibi acenteler için bazı sorunları da beraberinde getirmekteydi. Bu sorunlardan biri serbest tarifenin rekabeti arttırması ve acentelerin düşük fiyatlı poliçe düzenleyebilmek için kendi komisyonlarından vazgeçebilmesi sonucunu doğurmasıdır. Ayrıca düşük fiyatlı poliçe düzenlenebilmesi için poliçelerin kapsamının da daraltılması söz konusu olabilmektedir. Tarifelerin serbest bırakılması sonucunda artan rekabet ortamı fiyatların ve dolayısıyla kârların aşırı şekilde düşmesine sebep olduğu daha önceki bölümlerde belirtilmişti. Tarifelerin serbest bırakılması sonucunda sektörün canlanması ve hızlı bir büyüme beklentisi söz konusu olsa da uygulamada aşırı rekabet sonucunda fiyatların oldukça düşmesi durumu hâsıl olmuştur. Yapılan araştırmada da teorik anlamdaki ile benzer bir durumun ortaya çıktığı Tablo 5.9'da görülmektedir.

Tablo 5.9: Tarifelerin serbest bırakılmasının sektörde rekabeti arttırdığını düşünüyorum.

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	3	12
Katılmıyorum	3	12
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	3	12
Katılıyorum	10	24
Kesinlikle katılıyorum	6	40
Toplam	25	100

Tarifelerin serbest bırakılmasının sigorta sektöründe rekabeti arttırması elbette kârlılığı da etkileyecektir. Genel olarak ekonomide rekabet artışının kâr oranlarında düşüşe sebep olacağı bilinmekte olduğundan sigorta sektörü için de benzer sonuçlar beklenebilecektir. Nitekim sektörün sorunları arasında yer alan kâr oranlarının düşük oluşu yapılan araştırma sonucunda sorunlar arasında hala yerini muhafaza etmektedir.

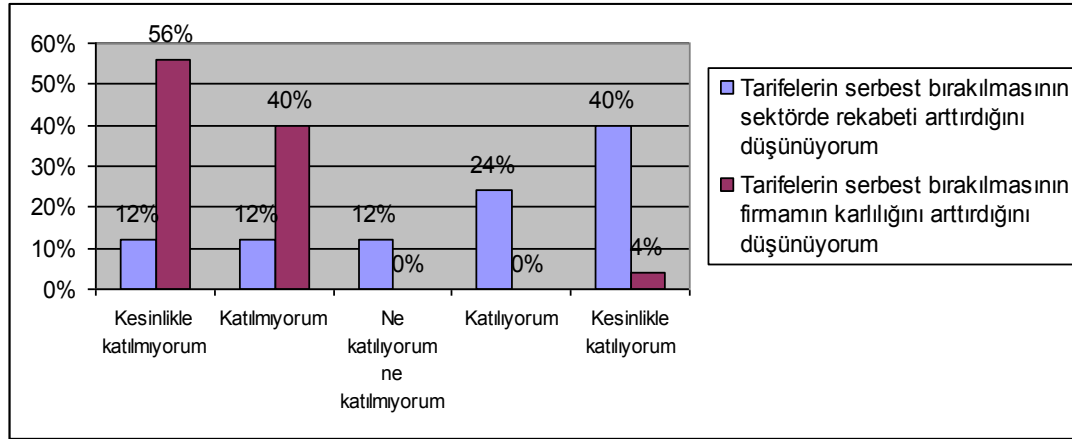
Tablo 5.10: Tarifelerin serbest bırakılmasının firmamın kârlılığını arttırdığını düşünüyorum.

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	14	56
Katılmıyorum	10	40
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	0	0
Katılıyorum	0	0
Kesinlikle katılıyorum	1	4
Toplam	25	100

Tablo 5.9 ile Tablo 5.10'un hem ekonomik hem de sigorta sektörünün sorunları bakımından uyum içerisinde olduğu açıkça görülmekte ve bu durum Grafik 5.5 ile başka bir şekilde ifade edilmektedir. Tarifelerin serbest bırakılması sonucunda

sektörde rekabet artışı ile acentelerin kârlılıklarındaki azalış arasındaki ters orantılı durum Grafik 5.5 ile daha rahat görülmekte ve uygulanan anket sonuçları hem ekonomik kavramlarla hem de sektörün 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu öncesi ve sonrası sorunlarıyla örtüşmektedir.

Grafik 5.5: Tarifelerin serbest bırakılmasının rekabet ve kârlılık üzerindeki etkisi

Tablo 5.11: Tam yetkili olmayan şubelerin rekabeti olumsuz etkilediğini düşünüyorum

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	8
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	2	8
Katılıyorum	1	4
Kesinlikle katılıyorum	20	80
Toplam	25	100

5684 Sayılı SK öncesi sektörün sorunları arasında yer alan yetkili olmayan acentelerin varlığına Kanun sonrasında Levhaya kayıt sistemi ile son verilmiştir. Tam yetkili olmayan şubelerin ise sektörde hala faaliyette bulduklarını Tablo 5.11 kanıtlar niteliktedir. Zira acentelerin büyük çoğunluğu ‘Tam yetkili olmayan şubelerin rekabeti olumsuz etkilediğini düşünüyorum’ ifadesine katılmakla hem bu tür şubelerin varlığını hem de rekabeti olumsuz etkilediğini onaylamaktadır.

Tablo 5.12: Firma cirosunun yüksek olmasının Acentelik Sözleşmesi'nde firmaya avantaj sağladığını düşünüyorum

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	2	8
Katılmıyorum	4	16
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	5	20
Katılıyorum	6	24
Kesinlikle katılıyorum	8	32
Toplam	25	100

Acentelik Sözleşmesi'nde acentelerin alacağı komisyonun serbestçe belirlenebilmesinin 'firma cirosunun yüksek olması' durumunda firmalara avantaj sağladığı görüşünde olanlar çoğunlukta olmakla birlikte yarıya yakını ise katılmama yönünde görüş bildirmektedir. Acenteler anket uygulaması esnasında yapılan görüşmelerde, sigorta şirketlerinin hala eskiden kalma alışkanlıkla ortalama bir komisyon oranı uygulamakta olduğunu, prim miktarı yüksek olan acentelere ise çok küçük oranlarda farklılık uygulandığını belirtmişlerdir. Kanunun bu konuda beklenen etkiyi göstermediği anlaşılmaktadır.

5.7.2.2 Teknik Personelin Niteliği

Acentelerin bünyelerindeki personelin niceliğinden teknik personel ve teknik olmayan personel ayrımı yapılarak araştırmanın birinci kısmını oluşturan tanımlayıcı sorularda bahsedilmişti. Teknik personelin sayısal anlamda yetersizliği gibi önem arz eden başka bir husus da yine teknik personelin nitelik olarak eksiklikleridir. Sigorta sektöründeki en önemli sorunlardan birinin de eğitilmiş, deneyimli personelin eksikliğinden daha önce sorunlar kısmında bahsedilmişti. Ayrıca mevcut teknik personelin sektördeki dolaşım hızının yüksek oluşu da anket uygulama esnasında birebir görüşmeler neticesinde teyit edilen sorunlardan biridir.

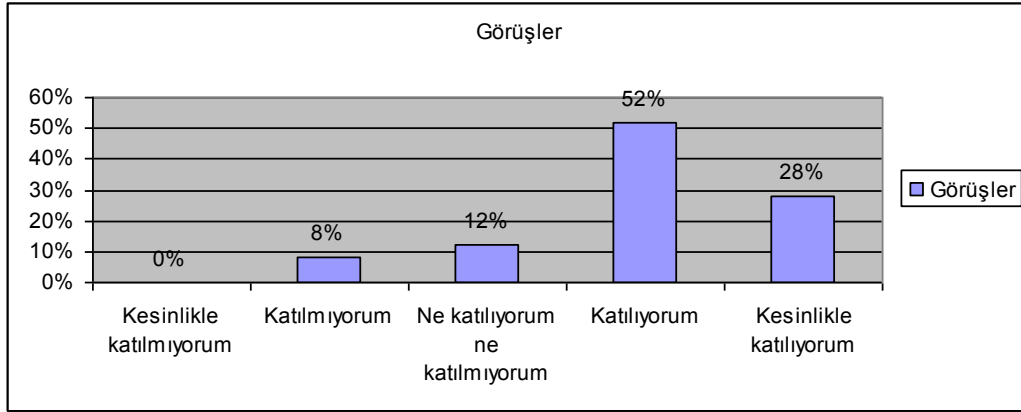
Tablo 5.13: Teknik personelim nitelik/vasıf olarak yeterlidir.

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	8
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	6	24
Katılıyorum	6	24
Kesinlikle katılıyorum	11	44
Toplam	25	100

Teknik personelin nitelik olarak yeterliliği konusunda Çankırı'daki acentelerin görüşü genel olarak olumlu olmakla birlikte sektörün söz konusu Kanun öncesi sorunlarıyla paralellik göstermemektedir. Bu durum iki şekilde açıklanabilir. Öncelikle anket uygulaması yapılan ilin bölgesel farklılıklar gösterebilmesi söz konusu olabilmektedir. İstanbul, Ankara gibi büyük şehirler ile Çankırı ilinde alınacak sonuçlarda bazı farklılıklar olabilecektir. Ancak yapılan bir araştırma sonucunda böyle bir farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı belirtilmiştir.³¹⁶ O halde ikinci bir açıklama hatta tespit olarak söz konusu sorunun Sigortacılık Kanunu sonrasında artık sorun olmaktan çıktığı durumudur. Kanun ile sigorta acentelerinde teknik personel olabilmek bazı şartlara bağlanmış ve sonrasında da eğitim alınması zorunlu tutulmuştur. Ancak anketi cevaplayanların acente sahiplerinin kendileri oluşu ve Çankırı'daki acente sahiplerinin %84'ünün tek başına teknik personel olması kesinlikle göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur. Bu da ikinci olasılığı anlamlı bir açıklamama olmaktan çıkaracaktır.

³¹⁶ Sevim ve Dalkılıç, a.g.m., s.98. Yapılan Anova analizinin sonuçları ile acentelerin sorunlarının bölgesel farklılık göstermemekte olduğu ve sektörün sorunlarının yöresel olarak birbirine benzerlik gösterdiği belirtilmektedir.

Grafik 5.6: Sigorta sektöründe eğitilmiş, deneyimli personel sıkıntısı yaşadığını düşünüyorum

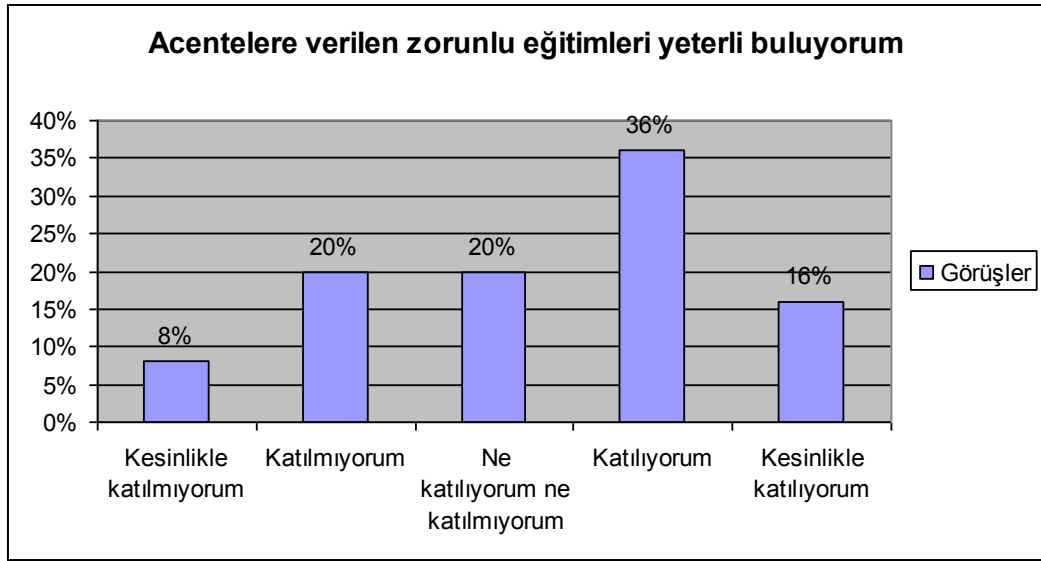
Çankırı sigorta acenteleri sektöründe eğitilmiş, deneyimli personel sıkıntısı yaşandığı görüşüne büyük bir çoğunlukla katılmaktadır. Bir önceki görüş bildiren sorudan alınan yanıtla çelişkili gibi görünen bu durum aslında tamamlayıcı ve ayrıntıları açıklayıcı bir rol oynamaktadır. Şöyle ki; acente sahipleri teknik personel olarak kendilerini değerlendirme kapsamına aldıkları bir önceki soruda elbette mesleki deneyimleri ve işletme sahibi olmaları dolayısıyla kişisel görüşlerini kendilerinden yana belirtmişlerdir. Ancak daha yalın ve geneli ifade eden '*sigorta sektöründe eğitilmiş, deneyimli personel sıkıntısı yaşandığını düşünüyorum*' şeklindeki soruya verilen yanıt çok daha objektif algılanmış ve bölgesel farklılık olarak nitelendirilebilecek bir durumun etkilerini ortadan kaldırmıştır. Elbette daha fazla poliçe düzenlenen, müşteri potansiyeli daha çok olan büyük şehirlerde teknik personel sayısı da fazla olacağından acente sahibi tek başına teknik personel olmak durumunda kalmayacaktır. O halde sektörün sorunları arasında önemli bir yeri olan nitelikli personelin yetersizliği sorununun hala önemini ve varlığını korumakta olduğu araştırma bulgularında görülmektedir.

5.7.2.3 Eğitim

Bu başlık altında acentelere verilen zorunlu eğitimler, teknik personel ve sigorta acentesi olabilmek için alınan eğitimlere ankette yer alan sorularla ilgili bulgu ve yorumlara değinilmektedir.

5684 Sayılı Kanun öncesi Türk sigorta sektörü sorunlarının incelendiği çalışmanın 4.Bölümünde eğitim ve araştırma açısından sorunlar ayrı bir başlık altında açıklanmıştır. Acenteler Yönetmeliği' nin 18. maddesinde kimlerin teknik personel olabileceği, 19. maddesinde ise eğitim alınmasının zorunlu olduğu daha önce ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Acentelerin bu eğitimler ile ilgili görüşlerini almaya yönelik “Acentelere verilen zorunlu eğitimleri yeterli buluyorum” şeklindeki soruya verilen cevapların yüzdeler dağılım grafiği aşağıdaki gibidir.

Grafik 5.7: Acentelere verilen zorunlu eğitimlerin yeterliliği

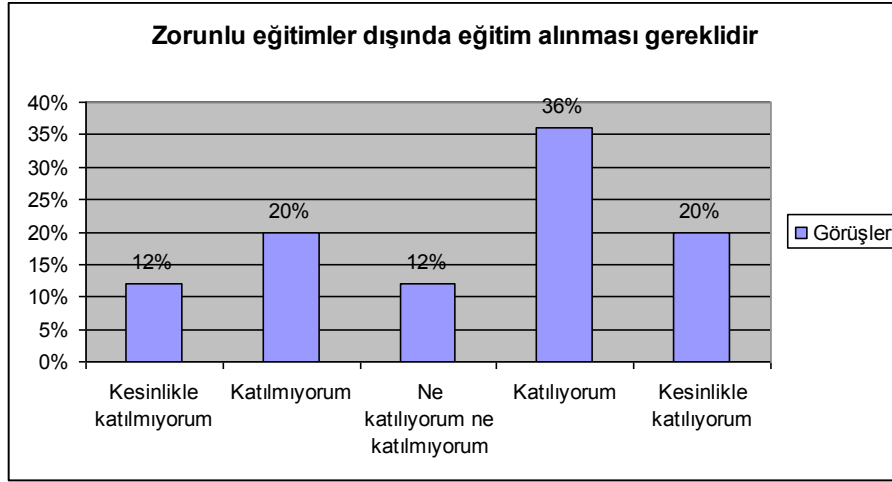

Alınan cevaplara göre anket katılımcılarının yarıdan fazlası zorunlu eğitimleri yeterli buldukları görüşünü belirtmişlerdir. 5684 Sayılı Kanun ile getirilen zorunlu eğitimler birçok acente tarafından yeterli görülmeyle birlikte bazı acenteler hala zorunlu eğitimlerin yetersiz olduğu kanısındadır.

‘Zorunlu eğitimler dışında eğitim alınması gereklidir’ şeklindeki yargı için belirtilen görüşlerin çoğunluğu zorunlu eğitimler dışında eğitim alınması gerekliliği yönündedir. Söz konusu Kanun öncesinde olduğu gibi sonrasında da zorunlu eğitimler acenteler tarafından yetersiz görülmektedir. Acentelerin özellikle teknik ve pazarlama-satış alanında eğitim eksikliğini devam ettiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Buradan çıkarılabilecek bir başka sonuç da acentelerin zorunlu eğitimler haricinde eğitim almak konusunda hevesli olmaları, sektörün önemli elemanları olan acentelerin sektörün kendisi gibi gelişmeye açık olmaları durumudur. Türkiye’de

henüz net bir kanuna kavuşmuş olan sigorta sektörü, hala gerekli olan yasal düzenlemeler kadar eğitim ve araştırma açısından da yenilik ve gelişmelere zaruretle ihtiyaç duymaktadır.

Grafik 5.8: Zorunlu eğitimler haricindeki eğitimler

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ile Getirilen Yenilikler Başlığı altında belirtildiği üzere sözleşme yapma ve prim tahsil etme yetkisi en az belirli önlisans mezunları ile lisans mezunlarına verilmiştir. ‘Acenteler en az ön lisans mezunu olmalıdır (Aktüerya, Pazarlama, Risk Yönetimi ve Sigortacılık bölümleri)’ şeklindeki ifadeye acentelerin katılım durumları aşağıdaki tablodaki gibidir. Acenteler büyük bir çoğunlukla bu ifadeye katıldıklarını belirtmiş ve sigorta sektöründe eğitimli kimselerin çalışması gerektiği görüşünü desteklemişlerdir.

Tablo 5.14: Acenteler en az önlisans mezunu olmalıdır (aktüerya, pazarlama, risk yönetimi ve sigortacılık bölümleri)

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	2	8
Katılmıyorum	2	8
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	2	8
Katılıyorum	7	28
Kesinlikle katılıyorum	12	48
Toplam	25	100

Bilindiği üzere mesleki deneyim ve birikimin ilk yolu staj imkânıdır. Deneyimin özellikle önem arz ettiği günümüzde birçok faaliyet kolunda deneyim sıklıkla aranan bir unsurdur. Sigorta sektöründe eğitimin yanı sıra deneyimin gerekliliği konusunda fikir almak amacıyla acentelere yöneltilen ‘Sigortacılık ön lisans bölümü mezunlarının staj yapmadan acentelik yapabilmesi uygundur (ilgili bölümler)’ ifadesine acentelerin %84’ü katılmamaktadır. Sigorta acenteleri sektörde önemsenecek bir düzeyde istihdam sağlamaktadır. Ayrıca sektörün temeli de güven unsuruna dayandığından tecrübesizlik sonucu yapılacak herhangi bir hatanın faturası hiç de hafif olmayacaktır. Bu yüksek oran sektörün gelişimi ve beklentileriyle oldukça uyumlu olmakta eğitimin deneyimle desteklenmesi gerekliliğini açıkça belirtmektedir.

Tablo 5.15: Sigortacılık önlisans bölümü mezunlarının staj yapmadan acentelik yapabilmesi uygundur (ilgili bölümler)

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	10	40
Katılmıyorum	11	44
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	1	4
Katılıyorum	2	8
Kesinlikle katılıyorum	1	4
Toplam	25	100

5684 Sayılı Kanun ile bölüm ayırt etmeksizin, tüm lisans mezunlarının acentelik faaliyetinde bulunabileceği belirtilmiştir. Ön lisans mezunlarında olduğu gibi acentelerin bu konudaki fikirleri ‘Acenteler en az lisans mezunu olmalıdır’ ifadesiyle sorulmuştur. Verilen cevapların yarısından fazlası katılım yönündedir. Benzer şekilde eğitimin üst seviyelere taşınması sigorta acentelerini memnun etmekle birlikte beklenen bir girişimdir.

Tablo 5.16: Acenteler en az lisans mezunu olmalıdır

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	3	12
Katılmıyorum	5	20
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	3	12
Katılıyorum	5	20
Kesinlikle katılıyorum	9	36
Toplam	25	100

Sigorta acenteleri önlisans mezunlarının, sigortacılıkla ilgi bölüm mezunu olsalar dahi, staj yapmadan sektörde aktif rol almalarını istemedikleri gibi tüm lisans mezunları için de aynı durum geçerlidir. Bu durum Tablo 5.17’ de görülmektedir. Kendine has terimleri, tekniği ve pazarlama stratejileri olan sigorta sektörü için ve hemen hemen her durumun kanunlar ile desteklenmesi beklentisinin hâkim olduğu ülkemiz koşulları için çıkan sonuçlar oldukça uyumlu düzeydedir. Acenteler sigorta sektörünün yalnızca kazanç kaynağı olarak görülmemesi, gelişmekte olan bir sektöre yakışacak şekilde faaliyetler yürütülmesi beklentisi içindedir.

Tablo 5.17: Tüm lisans mezunlarının staj yapmadan acentelik yapabilmesi uygundur

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	10	40
Katılmıyorum	9	36
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	1	4
Katılıyorum	2	8
Kesinlikle katılıyorum	3	12
Toplam	25	100

5.7.2.4 Acentelerin Yükümlülük ve Beklentileri

Sigorta acentelerinin sigorta ettireni bilgilendirme ve bu bilgilendirmenin de yapıldığını ispatlama yükümlülüğünden yenilikler ile ilgili bölümde bahsedilmiştir. Bu konuya ilişkin yöneltilen ‘Sigorta konusunda halkı bilgilendirme yükümlülüğümü yerine getirdiğimi düşünüyorum’ ifadesine katılım büyük çoğunlukla olumludur. % 20’lik ‘ne katılıyorum ne katılmıyorum’ ifadesi için ortaya çıkan oran ise anket görüşmeleri neticesinde şöyle açıklanabilmektedir: Acenteler bilgilendirme kapsamında sigorta poliçesinin kapsamından ayrıntılı olarak bahsetmekte olduklarından fakat sigorta ettirenin içerikten çok fiyatla ilgilendiklerinden yakınmışlardır. Çok sayıda sigorta acentesinin birden fazla sigorta şirketi ile çalışmakta olduğu ve poliçe kapsamının çok çeşitlilik arz ettiği sektörde, farklı farklı fiyatlar ortaya çıkmaktadır. Sigorta konusunda toplumun bilgi eksikliği de göz önünde bulundurulduğunda sigorta ettiren için en belirleyici unsur fiyat olmaktadır. Bilgilendirme sürecinin sigorta ettiren tarafından vakit kaybı olarak nitelendirilmesi de bu oranın ortaya çıkmasına, acentelerin bilgilendirme yükümlülüğü konusunda tam emin olamamalarına sebep olan yakınmalardandır.

Tablo 5.18: Sigorta konusunda halkı bilgilendirme yükümlülüğümü yerine getirdiğimi düşünüyorum

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	0	0
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	5	20
Katılıyorum	12	48
Kesinlikle katılıyorum	8	32
Toplam	25	100

Poliçe kapsamı dışında kalan istisnaların sigorta ettirenlere yeterli düzeyde anlatılması, hem tarafların karar vermelerini etkileyeceğinden hem de bilgilendirme yükümlülüğü kapsamına gireceğinden önemli bir husustur. ‘Poliçe kapsamı dışında kalan istisnaları poliçe sahiplerine yeterli düzeyde anlatıyorum’ ifadesine katılımın

tam olması istenen ve beklenen bir durumdur. Ancak bir önceki yargı bildiren ifade ile aynı sebeplerden katılım tamamen olumlu olmamıştır. Hatta farklı olarak ‘kesinlikle katılmıyorum’ ifadesi %12 oranındadır. Acenteler istisnaları poliçe sahiplerine yeterli düzeyde anlatacak fırsat bulamamakta ve bu konu ile ilgili kanun ve yönetmelikten beklenen sonuç elde edilememiş olmaktadır.

Tablo 5.19: Poliçe kapsamı dışında kalan istisnaları poliçe sahiplerine yeterli düzeyde anlatıyorum

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	3	12
Katılmıyorum	1	4
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	1	4
Katılıyorum	13	52
Kesinlikle katılıyorum	7	28
Toplam	25	100

5.7.2.5 Sigorta Sektörü ve E-Ticaret

Sigorta ürünlerinin niteliği gereği ve sigorta sözleşmelerinin yapıları itibarıyla sektörün e-ticarete uygun olduğu fakat Türk sigorta sektöründe e-ticaretin henüz gelişme göstermediği 4. Bölüm’de belirtilmiştir. Ayrıca bazı sigorta ürünlerinin karmaşık yapısı gereği daha fazla danışmanlığa gerek olmakta fakat e-ticaret bu danışmanlık hizmetini kısıtlayabilmektedir. Çankırı sigorta acenteleri sektörün e-ticarete uygun olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Böylece ülke genelinde olduğu gibi araştırmada da e-ticarete henüz sıcak bakılmamakta olduğu ve bu durumun sektörde e-ticaretin gelişmesini engelleyen faktörler arasındaki yerini koruduğu sonucuna varılabilecektir.

Tablo 5.20: Sektörün e-ticarete uygun olduğunu düşünüyorum

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	8	32
Katılmıyorum	8	32
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	2	8
Katılıyorum	6	24
Kesinlikle katılıyorum	1	4
Toplam	25	100

E-ticaret her ne kadar sigorta araçlarının tanıtım ve poliçe satışı yapmalarını kolaylaştıran bir teknolojik gelişme olsa da sektörün en önemli araçları olan sigorta acenteleri bu konuda olumsuz görüşe sahiptirler. Bu olumsuzluk Tablo 5.21’ de tekrar görülmektedir. Sigorta acenteleri e-ticaret yoluyla poliçe düzenleyenlerin teknik personel olmadığı görüşünde birleşmişlerdir. Sektörün dışarıdan maruz kaldığı güven sorunu tam bu noktada kendi içinde ortaya çıkmaktadır. Eğitimi ve yetkisi olmayan kişilerin internet üzerinden poliçe düzenlemeleri çok daha kolay olacağından sigorta acenteleri bu hususta oldukça tedirgin ve güvensizdir. Ayrıca henüz sigortacılık mevzuatında bu konuyla ilgili temel düzenlemelerin mevcut olamayışı bu tedirginliği haklı kılmaktadır.

Tablo 5.21: E-Ticaret yoluyla poliçe düzenleyenlerin teknik personel olduğunu düşünüyorum

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	9	36
Katılmıyorum	11	44
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	2	8
Katılıyorum	3	12
Kesinlikle katılıyorum	0	0
Toplam	25	100

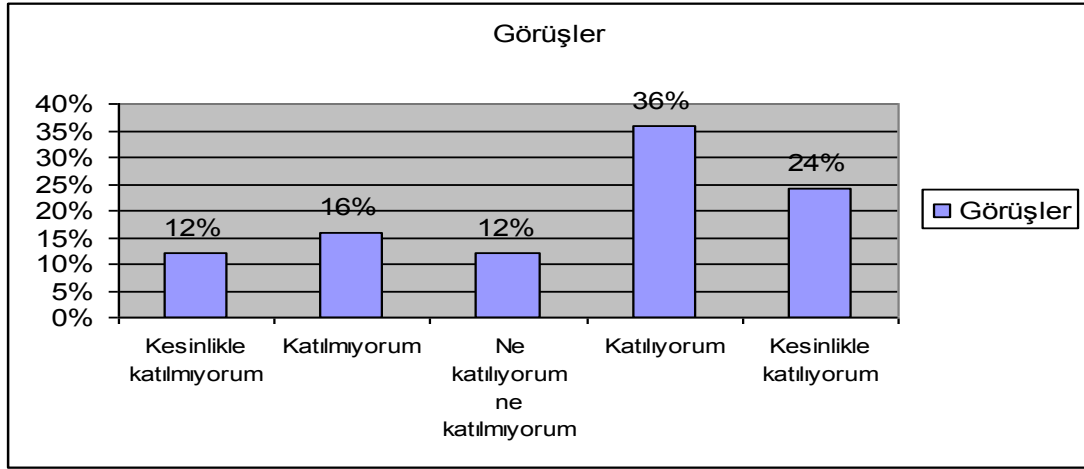
5.7.2.6 Zorunlu Sigortalar

Tablo 5.22: Zorunlu olan sigortaların herkes tarafından yaptırıldığını düşünmüyorum

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	3	12
Katılmıyorum	4	16
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	3	12
Katılıyorum	9	36
Kesinlikle katılıyorum	6	24
Toplam	25	100

Türkiye’de mevcut zorunlu sigortalardan zorunlu taşıt sigortası hemen hemen tüm taşıt sahipleri tarafından yaptırılmakta ancak zorunlu deprem sigortası için durum farklı olmaktadır. Geliştirilen sistem gereği zorunlu trafik sigortasından kaçmak istense bile bu pek de mümkün olmamaktadır. Günlük hatta anlık denetim sistemi ve gerekli ceza uygulamaları oldukça iyi işlemektedir. Zorunlu deprem sigortasından kaçış ise oldukça kolaydır. Sigortalanacak gayrimenkulün alım satımı söz konusu olmadıkça sigorta gündeme bile gelmeyebilir. Yapılan anket çalışmasında da acentelerin çoğu benzer şekilde görüş bildirmişlerdir. Tüm bunlara ilaveten hükümetlerin herhangi bir deprem sonrasında yardım etmesi sosyal devlet anlayışı ile bağdaşmakta ise de zorunlu deprem sigortası için caydırıcı etki göstermektedir. Acenteler özellikle bu konudan yakınmakta, 1999 depreminden sonra zorunlu hale gelen deprem sigortalarının yaptırılma oranının, zorunlu olmadan önceki oranından pek de farklı olmadığı hususunda görüş bildirmektedirler. Bu sebeplerle çoğunluğun aslında zorunlu deprem sigortasını kastettikleri anlaşılmaktadır.

Grafik 5.9: Zorunlu olan sigortaların herkes tarafından yaptırıldığını düşünmüyorum

Sigorta acenteleri zorunlu sigorta sayısının artırılması gerektiği görüşüne büyük çoğunlukla katılmakla, tartışması devam etmekte olan tarım sigortalılarının zorunlu hale getirilmesi gibi konularda sorunların hala devam etmekte olduğunu doğrulamaktadırlar. Türkiye'deki zorunlu sigorta sayısının gelişmiş ülkelere oranla daha az olması sorunu yapılan anket çalışması ile doğrulanmış olmaktadır.

Tablo 5.23: Türkiye'deki zorunlu sigorta sayısının artırılması gerektiğini düşünüyorum

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	6	24
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	1	4
Katılıyorum	4	16
Kesinlikle katılıyorum	14	56
Toplam	25	100

5.7.2.7 Özellikli Kurumlar ve Yenilikler

Tablo 5.24: Sigorta Acenteleri İcra Komitesi acentelerin işbirliğine katkı sağlamaktadır.

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Fikrim yok	1	4
Kesinlikle katılmıyorum	4	16
Katılmıyorum	8	32
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	6	24
Katılıyorum	4	16
Kesinlikle katılıyorum	2	8
Toplam	25	100

Sigorta Acenteleri İcra Komitesi'nin acenteler tarafından önemi 4. Bölümde açıklanmıştır. Acenteler için önemli bir yenilik olmasına ve Kanun'un çıkarılmasının üzerinden yıllar geçmesine rağmen Çankırı'daki acentelerin %4'ünün konu hakkında fikir sahibi olmadığı, birçoğunun da bu görüşe katılmadığı Tablo 5.24'ten anlaşılmaktadır. Merkezlerde durum daha farklı olabilse de genel olarak acentelerin komitenin işleyişi hakkında olumlu düşünceler içinde olmadığı görülmektedir.

Tablo 5.25: TOBB'un teknik alt-yapısının yeterli olduğunu düşünüyorum.

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	4	16
Katılmıyorum	6	24
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	8	32
Katılıyorum	6	24
Kesinlikle katılıyorum	1	4
Toplam	25	100

Acenteler için kilit rolü olan TOBB'a 5684 Sayılı Kanun ile yeni görevler verilmiştir. Anket çalışması kapsamındaki birçok acente TOBB'un teknik alt yapısının yeterli

olmadığı ve alt yapının beklentilerine cevap verebilecek şekilde düzenlenmediği görüşündedir.

Tablo 5.26: Güvence hesabının fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum.

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	3	12
Katılmıyorum	3	12
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	6	24
Katılıyorum	12	48
Kesinlikle katılıyorum	1	4
Toplam	25	100

Güvence hesabı AB ile uyum kapsamında hem sigorta edene hem de sigorta ettirene avantajlar sağlamakta, güven unsurunu arttırmaktadır. Acenteler de güvence hesabının bu fonksiyonunu yerine getirdiği görüşüne çoğunlukla katılmaktadır. Türk sigorta sektörü için tamamen yeni bir kavram olmayan fakat içeriği geliştirilmiş güvence hesabı, sigorta acenteleri tarafından sektörün gelişmesini destekleyen bir unsur olarak görülmeye devam etmektedir.

Tablo 5.27: SEGEM'in fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum.

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	5	20
Katılmıyorum	3	12
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	7	28
Katılıyorum	9	36
Kesinlikle katılıyorum	1	4
Toplam	25	100

Anket sonucunda acentelere yöneltilen ‘SEGEM’in fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum’ ifadesine katılanlar ile katılmayanların oranı birbirine yakın çıkmıştır. Acenteler, teknik personel için başlangıçta verilen zorunlu eğitim dışında SEGEM’in fonksiyonunu yerine getirmediği görüşünü paylaşmışlar, daha sık zorunlu eğitim verilmesi, eğitimlerde uygulamalara da yer verilmesi gerektiği fikrini savunmuşlardır.

Tablo 5.28: Tahkim sisteminin müşterilerce bilindiğini düşünüyorum.

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Fikrim yok	2	8
Kesinlikle katılmıyorum	9	36
Katılmıyorum	10	40
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	3	12
Katılıyorum	0	0
Kesinlikle katılıyorum	1	4
Toplam	25	100

Acentelere verilen eğitimlerin yetersizliği bir önceki tabloda vurgulandığı üzere bilgisiz acentelerin toplumu bilinçlendirmeye ne ölçüde katkı sağlayacağı konusu ile bağlantısı açığa çıkmıştır. Dolayısıyla Tahkim sisteminin sigortalılar tarafından bilinmesi öncelikle acenteler aracılığı ile mümkün olacaktır. Zira acenteler aracılık faaliyetleri kapsamında poliçe düzenlemenin yanı sıra halkı bilgilendirmekle de yükümlüdürler. Anket uygulanan acentelerin büyük çoğunluğu tahkim sisteminin müşteriler tarafından bilinmediğini düşünmektedir. Burada önem arz eden bir husus da tahkim sistemine başvuru yapılabilmesinin tek şartı olan daha önce herhangi bir yargı yoluna gidilmemiş olması durumudur. Böyle bir sistemin varlığından haberdar olmayan müşteriler belki de sırf bilgi sahibi olmadıklarından sistemin avantajlarından yararlanamayacaklardır.

Tablo 5.29: Sigorta tahkim komisyonunun fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum.

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Fikrim yok	3	12
Kesinlikle katılmıyorum	2	8
Katılmıyorum	3	12
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	8	32
Katılıyorum	7	28
Kesinlikle katılıyorum	2	8
Toplam	25	100

Sigorta tahkim sistemi Türk sigorta sektörü için bir ilk olduğundan bazı acente sahipleri Tablo 5.29'dan anlaşıldığı üzere tahkim komisyonun fonksiyonu konusunda hiçbir fikre sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Fikir sahibi olanların çoğunluğu ise komisyonun fonksiyonunu yerine getirdiği görüşündedir. Tahkim sistemine 4.Bölüm'de ayrıntılı olarak yer verilmiş ve Türk sigorta sektörü içindeki yerini hızla aldığından rakamlarla bahsedilmiştir. Anket çalışması ve komisyonun işleyişi ile ilgili veriler paralellik göstermektedir.

Tablo 5.30: AB ülkelerinde sigorta acenteliği yapabilecek yeterliliğe sahip olduğumu düşünüyorum.

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	1	4
Katılmıyorum	11	44
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	5	20
Katılıyorum	5	20
Kesinlikle katılıyorum	3	12
Toplam	25	100

Mevzuatı AB ile uyumlu olarak düzenlenmekte olan sigorta sektörünün önemli aktörleri sigorta acenteleri ve teknik personeli de yeterli donanımda mıdır? Tablo 5.30 ile acentelerin geneli AB ülkelerinde faaliyet gösterebilecek yeterliliğe sahip olmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

5.7.2.8 Finansal Krizlerin Etkileri ve Güven Sorunu

Tablo 5.31: Sektörün sorunlarını finansal krizlerin tetiklediğini düşünüyorum

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	6	24
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	4	16
Katılıyorum	7	28
Kesinlikle katılıyorum	8	32
Toplam	25	100

Dünya ekonomilerinde önemli bir finans kaynağı olan, sigorta sektörünün ekonomideki istikrarla olan bağlantısı ve ülkemizde sektörün gelişimini ne derecede etkilediği hususu önemli bir konudur. Uzun yıllar sigorta sektörünün sorunları arasında yer almıştır. ‘Sektörün sorunlarını finansal krizlerin tetiklediğini düşünüyorum’ şeklindeki ifadeye katılımın yarısından fazlasının olumlu olması bu konuda sektörde hala sorun ve endişelerin devam ettiğini göstermektedir. Türkiye ekonomisi son yıllarda pek çok gelişme kaydettiyse de finansal krizler sigorta sektörünün önemli unsurlarından biri olan acenteler için hala bir tehdit unsuru olarak görülmektedir.

Tablo 5.32: 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nun sektöre olan güveni arttırdığını düşünüyorum

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	3	12
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	6	24
Katılıyorum	12	48
Kesinlikle katılıyorum	4	16
Toplam	25	100

Sigortacılığın temelini oluşturan güven unsurunun, gelişmekte olan Türk sigorta sektöründe 5684 Sayılı Kanun sonrasında artış göstermesi beklenen bir durumdu. bu beklenen durumun acenteler açısından gerçekleştiği Tablo 5.32 de görülmektedir. Birçok sorunun varlığından başka mevzuat boşluğundan kaynaklanan sorun sektör için oldukça önem taşımaktaydı. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ve takibindeki diğer yasal düzenlemeler bile başlı başına güven sorununun önemini azaltmaya yetmiş görünmektedir.

Tablo 5.33: 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun ihtiyaçlarımı ve beklentilerimi karşıladığımı düşünüyorum

Görüşler	Toplam içindeki dağılım	Yüzdeler %
Kesinlikle katılmıyorum	2	8
Katılmıyorum	8	32
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	5	20
Katılıyorum	8	32
Kesinlikle katılıyorum	2	8
Toplam	25	100

Araştırma kapsamındaki sigorta acentelerinden, 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun ihtiyaç ve beklentilerini karşıladığını düşünenler ile karşılamadığını düşünenlerin sayıları tam olarak birbirine eşit çıkmıştır. Kanun'un 2007 yılından beri yürürlükte olması, sonrasında birçok yönetmelik ve genelgeler ile desteklenmesi neticesinde memnuniyet oranının çok daha yüksek düzeylerde gerçekleşme beklentisini ortaya çıkarmaktadır. Bu konuya yakın önceki görüşlerle ve anketin tamamıyla birlikte değerlendirme yapılacak olursa, 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu beklenin aksine, sigorta acentelerin ihtiyaç ve beklentilerini karşılamada yetersiz kalmıştır.

SONUÇ

Kişilerin karşılaşılabilecekleri riskleri teminat altına alan, sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyal etkileri de bulunan bir sektör olan sigortanın temel görevi finansal kayıpları paylaşmak ve risklerin mali sonuçlarını bir topluluk arasında dağıtarak en aza indirebilmektir.

Sigortacılık sektörü, bir yandan primler yoluyla temin edilen fonların para ve sermaye piyasalarına aktarılmasını sağlayarak ekonomide fon yaratılmasına ve dolayısıyla yatırımların ve istihdamın artırılmasına olanak tanımakta diğer yandan yaşanabilecek sosyo-ekonomik kayıpları önlemekte, vergilere kaynak oluşturmakta, genel refah düzeyini yükseltmekte ve uluslararası ekonomik ilişkilerle ticareti arttırmakta ve kişilere güven duygusu vermektedir.

Uzun yıllardan beri yasal bir boşluğun hâkim olduğu Türk sigorta sektöründe eksikliklerin giderilmesi ve sorunların çözümü için gelişmiş ülkeler düzeyinde bir yasal düzenleme yapılması gerekmektedir. Bir ülkenin gelişmesinde ve ekonomisinde stratejik öneme haiz olan sigortacılığın Türkiye ekonomisindeki rolünün ve büyüklüğünün artırılması için ayrıntılı bir düzenlemenin yapılması kaçınılmazlığı neticesinde 2007 yılında 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu yasal altyapı oluşturulurken AB standartları çerçevesinde Türkiye ve AB mevzuatının uyumlaştırılması planlanmış ve sigortacılık mevzuatında köklü ve ciddi yasal düzenlemeler yapılmıştır. Türk Ticaret Kanunu, Sigortacılık Kanunu ile ilgili yönetmelik ve genelgeler, özel sigorta alanındaki ihtiyaçlar çerçevesinde hedeflere ulaşmak amacıyla önemli adımlar olmuştur.

Sigortacılık Kanunu hazırlanırken ilke olarak AB' ye uyum gözetilmekle beraber bu uyum bazı hükümler açısından Kanuna doğrudan yansıtılmış, bazı hükümler için gerektiğinde uyumu sağlayabilmeye yönelik idareye yetki tanınmıştır. AB sigorta direktiflerinde öngörüldüğü gibi, serbest piyasayı sağlayan, devlet müdahalesini en aza indirgeyen, buna karşılık şirketlerin mali bünye yeterliliği ve likiditesi açısından devletin iyi bir denetimini öngören bir Kanun hazırlanmış fakat bazı aksaklıkların önüne geçilememiştir. Ruhsat alma şartlarının mülga SMK'da olduğu gibi kanunda

düzenlenmeyerek, bu hususa ilişkin düzenlemelerin ilgili yönetmeliğe bırakılması önemli eksiklikler arasında görülmektedir. Benzer şekilde Sigortacılık Kanunu ile bazı yetkilerin Müsteşarlığa, bazılarının ise doğrudan Bakan' a verilmesi denetim makamının yeknesaklığını engelleyen bir düzenleme olmaktadır. Ayrıca Kanun ile getirilen yeni düzenlemelerin etkin bir denetiminin yapılamadığı zorunlu deprem sigortası poliçelerinden anlaşılmaktadır. Tüm bunlara rağmen 5684 Sayılı Kanunun en başarılı olduğu alanlardan birinin denetim olduğunu söylemek yanlış bir saptama olmayacaktır. Buna rağmen denetimlerin etkin bir şekilde yapılamamasının nedeni kanaatimizce, Türk sigorta sektörünün henüz gelişmekte olan yapısından ve çok büyük oranlarda boş kapasiteyle çalışmakta olmasından kaynaklanmaktadır. Denetimlerin yaptırımlarının ağırlığı da sektörün gelişmesine daha fazla engel olacağından uygulamada rahat olunmasının başka sebeplerinden olarak düşünülmektedir.

Türk sigorta sektörü için genel olarak bir büyüme ve gelişme görülmekte ise de, sektörün dünya sigortacılığı karşısında oldukça geride olduğu, gelişmiş ülkelerde ekonomiye en fazla fon aktaran sektörün sigortacılık olmasından anlaşılmaktadır. Türk sigorta sektörünün yeterince gelişmemiş olmasının nedenleri ve aynı zamanda sorunları arasında ekonomik istikrarsızlık, yüksek enflasyon, düşük milli gelir, mali piyasaların, özellikle hisse senedi piyasasının istikrarsızlığı ve yeterli derinliğe kavuşmamış olması gibi ekonominin genelinden kaynaklanan unsurlar sayılabilir. Ayrıca sigorta bilincinin gelişmemiş olması, hasar ödemelerinde meydana gelen gecikmeler, sektördeki atıl kapasiteler, sigorta şirketlerinin yatırım portföyü ile ilgili kısıtlamalar, haksız rekabet, tahsilât sorunu, yasal düzenlemelerde yaşanan boşluk ve aksaklıklar ile bu düzenlemelerin yol açtığı vergi alanındaki yanlış uygulamalar da sektörün sorunları arasındadır.

Yıllık prim ve kişi başına düşen prim üretim düzeylerinin düşüklüğü, Türk sigorta sektörünün dünya sigorta piyasasındaki çok düşük payı, Türk sigorta sektörü tarafından yaratılan fonların yeterli düzeyde olmadığını ve özel sigortalar için yapılan harcamaların çok düşük miktarda kaldığını ifade etmektedir. Primlerin mali açıdan değerlendirilmesinin en önemli engeli ise tahsilât sürelerinin uzunluğu ve kârlılığı olumsuz etkilemesidir.

Sigorta bilincinin gelişmediği, sigortanın yararlarının anlaşılmadığı bir toplumda prim üretiminin artması söz konusu olamayacağı gibi yeterli sigorta bilincine sahip olursa da tasarruf yapma imkânı bile olmayan bireylerin sigorta sektörüne prim kazandıramayacağı da bilinmekte olan sorunlardandır.

1990 yılında serbest tarife sistemine geçilmesi ile aşırı fiyat rekabeti ortaya çıkmış, risk analizi yapılmadan, maliyetler göz ardı edilerek yapılan fiyat indirimleri prim kayıplarına neden olmuş ve neticede kar oranlarındaki azalma sigorta şirketlerinin mali yapılarında olumsuz gelişmelere neden olmuştur. Bu olumsuz gelişmeler ve mali güçsüzlükler karşısında sigorta şirketleri hasar ödemelerinde zorluklar yaşamaya başlamış, dolayısıyla hasar ödeme süreleri uzamış ve sonuçta sigorta olan güven oldukça zedelenmiştir. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu sonrasında tarifelerin serbest bırakılması ile benzer bir durumun uygulanan anket çalışması neticesinde söz konusu olduğu görülmektedir.

Ülkemizde hayat branşı ve bireysel emeklilik poliçelerinin payı Gelişmiş ülkelere oranla oldukça düşük düzeyde olduğu bilinmektedir. Zorunlu trafik sigortası poliçe adedi ve prim üretimi nispeten fazla olsa da, BES ve hayat branşı poliçelerinin payının oldukça düşük düzeylerde olması Türk sigorta sektörünün AB ve diğer gelişmiş ülkeler düzeyinden hala uzak olduğunun bir göstergesi olmaktadır. Yine bu durum da anket çalışması sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Sektörde teknik personel vasfına haiz olmayan kişilerin varlığı, sektör çalışanlarının eğitimlerinin yetersizliği, istihdam noksanlığı, kurumsallaşamama sorunları Kanun öncesinde sektörün önemli meseleleri arasında gösterilmiş ve anket uygulaması ile Kanun sonrasında da sorun olmaya devam edeceği görülmüştür.

Sigorta acenteliği faaliyetinin yürütüleceği mekânın sahip olması gereken asgari fiziki şartlar 5684 Sayılı Kanun sonrasında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan duyurularda düzenlenmiş fakat bu şartlara uyum sağlanamadığı anket çalışması ile saptanmıştır. Ayrıca Türk sigortacılığının sorunlarından bir diğeri olan sigortacılık haricinde başka bir

faaliyette bulunma hususunda getirilen düzenlemelere de tam katılım sağlanmadığı saptanmıştır.

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu sektöre Sigorta Acenteleri İcra Komitesi, SEGEM ve tahkim gibi bazı yeni kurumlar kazandırmıştır. Fonksiyonları bakımında oldukça önemli olan bu kurumların henüz bazı sektör mensupları ve sigortalılarca bilinmemesi uygulama ile saptanan sorun ve sonuç olmaktadır.

5684 Sayılı Kanun öncesindeki sorunların, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra da devam edip etmediği, uygulamada ne ölçüde etkili olduğunun araştırılması temeline dayanan anket çalışması ile 2007 yılından beri yürürlükte olan 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun getirdiği yeniliklerin etkileri de araştırılmıştır. Eğitim ile ilgili bazı konulara açıklık getirilmiş olsa da genel olarak bu konudaki sorunlar hala devam etmektedir. Sigorta branş sayısının yersizliği, hayat ve bireysel emeklilik branşlarının toplam içindeki paylarının az oluşu vb. sorunlar çözüme kavuşmamıştır. Sigorta acentelerinin faaliyetlerine, şube ve personel sayılarının yetersizliğine ilişkin sorunların devam etmekte olduğu çıkan sonuçlar arasındadır. Ekonominin geneliyle ilgili olmakla beraber sigorta sektörünü doğrudan etkileyen makro düzeydeki sorunlar, finansal krizlerin olumsuz etkileri vb. hususların sorunlar arasındaki yerini korumakta olduğu saptanmıştır.

Çankırı'da yapılan anket çalışması neticesinde; 5684 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra sektör yapısında önemli bir değişiklik olmadığı, Kanun öncesinde var olan sorunların önemini hala koruduğu, kanun ile getirilen yeniliklerin ise ne yazık ki beklentilerin gerisinde ve acentelerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı gözlenmiştir.

Çankırı'da yapılan anket uygulaması ve literatür taraması neticesinde 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu sektörün yeniden yapılandırılmasını sağlamış, mevzuattaki boşlukları doldurmuş, Türk sigorta sektörüne olan güveni arttırmış, denetim ile ilgili önemli yollar kat edilmesini sağlamış olsa da uygulamada beklenin altında bir başarı söz konusu olmuş ve sektörün istenen düzeye ulaşmasını tam olarak sağlayacak özelliklere sahip olamamıştır.

KAYNAKÇA

- ACINAN, H., *Sigortanın Temel Prensipleri*, 5G Matbaacılık, İstanbul, 2006.
- AKAN, M., “Serbest Tarifeye Geçişin Sigorta Sektörüne Etkileri”, *Reasürör Dergisi*, Sayı:14, 2000, s.5.
- AKDIŞ, M., “Küreselleşmenin Finansal piyasalar Üzerindeki Etkileri ve Türkiye: Finansal Krizler Beklentiler”, *Dış Ticaret Dergisi*, Yıl:7, Sayı:26, Ekim-2002, s.1-45.
- AKMUT, Ö., *Hayat Sigortası: Teori ve Türkiye’deki Uygulama*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1980,s.26-27.
- ALKAN, S., “Sigorta Sektörü”, *Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. Sektör Araştırmaları Serisi*, No: 22, 2000, s.17.
- ARKAN, S., , *Ticari İşletme Hukuku*, Tıpkı Yayınevi, Ankara, 2005.
- ARSEVEN, H., *Sigorta Hukuku*, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1987.
- ASUNAKUTLU, T., “Sigorta Açısından Güvenlik ve Risk”, *Mevzuat Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 43, 2001, s.9.
- ASUNAKUTLU, T., “Sigorta İşletmelerinde Maliyet Unsurları ve Maliyet Oluşumu”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt: 2, sayı: 3, 2000, s.3.
- ATABEK, R., *Sigorta Hukuku*, Duygu Matbaası, İstanbul, 1950, s.12-13.
- ATALAY, A.U., *AB Perspektifiyle Hizmetlerin Serbest Dolaşımı Kapsamında Türk Sigortacılık Sektörünün Değerlendirilmesi*, (Uzmanlık Tezi), Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Ankara 2004, s.23.
- ATASAGUN, E., *Türkiye’de Sigortacılığın Gerçek Yönü*, Güray Matbaacılık, İstanbul, 1978, s.13-25
- AYBAY, S., , “Türk Sigorta Sektörünün Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri: Güncelleştirilmiş Pazarlama Karması-7 P’s Yaklaşımıyla Uygulamalı Bir Araştırma”, *Reasürör Dergisi*, Sayı:44 2002, s.21-40.
- BABAOĞLU, Ö.Ş., *Sigortacılığa Giriş*, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Yayınları İstanbul, 1989, s.37
- BAŞOĞLU, U.; CEYLAN, A.; PARASIZ, İ., **‘Finans’**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2001
- BAŞPINAR, A., “Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması”, *Maliye Dergisi*, Sayı 149, Mayıs-Aralık 2005, s.6-31

BELL M., “An Insurance Industry Perspective on the 2007-08 Financial Crisis”, *Zurich Financial Services’ International Advisory Council Meeting 24-26 April, 2008, Zurich.*

BERKMEN, A., , “Profesyonellerin Sigorta Kalkanı: Mesleki Sorumluluk”, *Best Dergisi*, No:13, Şubat 2005, s.15.

BICKELHAUPT, L.D., , *General Insurance*, (Çev. Erdal Yaman), Halkevleri Basımevi, Ankara 1983, , s.120.

BIRDS J., *Modern Insurance Law*, Sweet & Maxwell, London, 1993, s.1-2.

Borçlar Kanunu (818 S.K.),. *T.C. Resmi Gazete*, 366, 08 Mayıs 1926.

BOZER, A., *Sigorta Hukuku, Banka ve Tic. Hukuku Arş. Ens. Yayınları*, Ankara, 1981.

CAN, M., *Türk Özel Sigorta Hukuku*, , İmaj Yayınevi, Ankara, 2009.

CANBAŞ, S.; DOĞUKANLI Hatice, *Finansal Pazarlar’*, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ., İstanbul, 1997.

CARTER, R.L. *Sigorta Sektöründe Denetim ve Mali Yeterlilik Gereksinimleri* (Çev: Ergin Gediz), Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996.

CEYLANTEPE, T., “Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Sigorta Ombudsmanı Uygulamaları ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu’nun Sigortacılıkta Tahkim Düzenlemesi”, *Reasürör Dergisi*, Milli Reasürans T.A.Ş. Yayını, sayı 67, Ocak 2008, s.10-20.

COTTON, S.; “Mound Wollan & Greengrass, (*Azami İyi Niyet*)”, (Çev: Ekin Zarakol), *Reasürör*, s.64.

ÇEKER, M., *.Sigorta Hukuku*, Karahan Kitabevi, 2. Baskı, Adana 2010.

ÇİFTÇİ, H., “*Türk sigorta sektörünün sorunları:DEA analizi ile Türk Sigorta Şirketlerinin Etkinlik Düzeylerinin Belirlenmesi*”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 13, sayı: 1. 2004, s. 121-149.

ÇİPİL, M., “Türk Sigortacılık Sektörünün Pazarlama Karması”, *Hazine Dergisi*, sayı: 16, Aralık 2003, s: 9.

ÇİPİL, M., *Risk Yönetimi ve Sigorta’*, Nobel Basım Yayım, Ankara, 2008.

ÇUHACI, K., “Sigorta Tanımları”, *Birlik Dergisi*, 16, 2001, 21

DAĞLI, M.K; ÇAKIR, Y., “Türk Sermaye Piyasasında Tahkim Uygulaması ve Etkinleştirilmesine Yönelik Öneriler”, *Sayıştay Dergisi*, 72, Ocak-Mart 2009, 27-50.

DEMİRKAN, B., “Sigorta Sektöründe Asimetrik Bilgi Problemi”, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, sayı: 2, Temmuz 2006,, s.125.

DENENBERG, H.S., EILERS R.D., HOFFMAN G.W., KLINE C.A., MELONE J.J., SNIDER H.W., *Risk and Insurance*. Englewood Cliffs, New Jersey Prentice-Hall Inc. 1964.

DOMANIÇ, H., *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, Temel Yayınları, İstanbul 1988.

DORFMAN, M.S., *Introduction to Risk Management and Insurance*, seventh edition, New Jersey: Prantice Hall, 2002.

DURNBUSCH, R.; FISCHER Stanley, *Makroekonomi*, (Çev.Salih AK vd.), Ayhan Matbaası, İstanbul, 1998.

ELLIOTT, C.M.; EMMETT J.V., *Fundamentals of Risk and Insurance*, N.Y. John Wiley and Son Inc., New York, 1972.

ERDOĞAN, K., “Kasım 2000 ve Şubat 2001 Krizlerinin Sigortacılık Sektörü Üzerindeki Etkileri”, *Active Dergi*, 28, 2003, 6-8.

ERERDİ, H.C., *Sigortacılığımızın Tarihi*, Commercial Union yayınları, İstanbul, 1998.

FREEMAN, A., “Dünyanın Sonunun Sonu mu?”, (Çev: Sungur SAVRAN), *İktisat Dergisi*, sayı: 385, Aralık 1998, 54-65.

GENÇ, A., “Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi, Erken Uyarı Sistemi ve Derecelendirme”, *Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları*, sayı: 6, Nisan 2006.

GEORGE, E.R., *Principles of Risk Management and Insurance*, 6th Ed., Addison-Wesley, MA, USA, 1999.

GLENN, B.J., “Risk Insurance, and the Changing Nature of Mutual Obligation”, *Law and Social Inquiry*, 2003, s. 299.

GREENE, M., *Risk and Insurance*, South Western Publishing Inc., West Chicago, 1973.

GÜMÜŞ, F. “Türk Sigortacılık Sektörünün Sorunlarının Tespiti ve Çözüm Önerileri”, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, sayı:2, Temmuz 2006, s.72-77.

GÜRPINAR, D., *Sözleşme Dışı Yanlış Tavsiyede Bulunma, Öğüt veya Bilgi Vermeden Doğan Hukuki Sorumluluk*, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir 2006.

GÜVEL, E.A; GÜVEL A.Ö., *Sigortacılık*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

Hazine Müsteşarlığı, Sigortacılık Genel Müdürlüğü 2009 Yılı Sigortacılık Sektörü Piyasa Analiz Raporu, s.5

İMREGÜN, O., *Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995.

İngiltere Denizcilik Sigortası Kanunu, Marine Insurance Act (1601).

KABUKÇUOĞLU, Ö.D., *Mukayeseli Hukukta ve Uygulamada Hayat Sigortası*, Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2005.

KAHYA, M. “Sigorta Sektörünün Ekonomik Kalkınmadaki Yeri ve Önemi ile Fon Yaratma İşlevi ve Sermaye Piyasalarındaki Etkinliği”, *Reasürör Dergisi*, Sayı: 37, 2000, s. 22-35

KARAYALÇIN, Y., “*Ticaret Hukuku I, Giriş-Ticarî İşletme*”, 3. Bası, Ankara, 1968.

KAYALI, N., *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Sigorta İşletmelerinin Etkinliği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, 2007.

KAZGAN, H., *Osmanlı' dan Günümüze Türk Finans Tarihi*, cilt 2, IMKB/Creative Yayıncılık ve Tanıtım, İstanbul, 1999.

KEETON, R.E., *Basic Insurance Law, Cases and Materials*, American Casebook Series, Second Edition, St. Paul, Minnesota, 1977.

KELLER, M. P., *Pension Reform, Private Saving, and the Current Account in a Small Open Economy*, IMF WP /00 /171/October 2000, s.9

KENDER, R., *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., 9. Bası, İstanbul, 2008.

KİBRİTÇİOĞLU, A. “Türkiye’de Ekonomik Krizler ve Hükümetler 1969-2001”, *Yeni Türkiye Ekonomik Kriz Özel Sayısı 1*, sayı:41, 2001, s:174.

KNIGHT, F., *Risk, Uncertainty and Profit*, Houghton Mifflin Company, Boston, 19211

KOCABAŞOĞLU, U., “Sigortacılığın Tarihi”, *Ekonomik Forum Dergisi*, Aralık 1994, s.24.

KOTLER, P. and ARMSTRONG, G., *Principles of Marketing (Tenth Edition)*, Prentice Hall, New Jersey, 2004.

KUBİLAY, H., *Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku* , Fakülteler Kitabevi, 2. Baskı, İzmir 2003.

KUBİLAY, H., “Türk Özel Sigortacılığının Avrupa Birliği Sigorta Hukuku İle Bütünleşmesi”, *AB Müktesebatı'nda Sigorta Sektörü Paneli, 31 Haziran 2006, İzmir Bildiriler*, (s.6) TSRŞB, İstanbul, 2006.

KUBİLAY, H. “Sigortacılık Mevzuatındaki Bazı Hükümlerle İlgili Değerlendirme”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 9, Özel Sayı, 2007, s. 399-408.

KUBİLAY, H. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Getirdiği Yenilikler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt: 10, sayı 1, 2008, s. 1-8.

KURU, B.; ARSLAN, R. ve YILMAZ, E., *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010.

LEVINE, R., “Financial Development and Economic Growth Views and Agenda”, *Journal Economic Literature*, sayı 35, Haziran 1997, s.706.

MARTIN, F., *The History of Lloyd’s and of Marine Insurance in Great Britain*, The Lawbook Exchange Ltd. Clark, New Jersey, 2004.

MEMİŞ, T., ‘Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Sigorta Aracıları’, <http://archiv.jura.uni-saarland.de/turkish/TMemis.html>, s.1-2

MEMİŞ, T., *Yangın Sigortasında Riziko*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001.

METEZADE, Z., ‘Sigortada Obudsman’, <http://eski.tsrbsb.org.tr/private/trk/sayi91/mevzuatt.htm>, 21.05.2011

METEZADE, Z., ‘Türk Sigorta Sektörü Sigortacılık Kanunu’na Nihayet Kavuştu’ http://www.traport.org.tr/tk_uzman.php?yID=20, Erişim Tarihi: 19.02.2011-22.30, s.3

PORTER, M.E., “Strateji ve İnternet”, s.13

MUMCU, İ., *Tarımı Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye’de Tarımsal Destekleme Uygulamalarında Tarım Sigortalarının Yeri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Namık Kemal Üniversitesi FBE., Tekirdağ, 2009.

Munich Re, *Mal Sigortalarında Riziko İstatistikleri*, Yayınlayan: Munich Re / 1985, Çevirenler: Ergin Gediz, Şirin Artan, Yayın No: 51, İstanbul, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları, 1998, s.3.

ÖKTEM M.K.; AYDIN, M.D., “Bilgi Teknolojileri ve Türk Kamu Yönetiminde Dönüşüm”, *Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, cilt 23, sayı 2, 2005, s. 259.

NOMER, C. “Başlarken”, *Reasürör Dergisi*, sayı 1, Haziran 1991, s.3.

NOMER, C.; YUNAK, H., "Sigortanın Genel Prensipleri" , Milli Reasürans TAŞ Yayını, İstanbul, 2000.s.25.

OKSAY, S.;CEYLANTEPE, T., “Sigorta Konusunda Ortaya Çıkan Uyuşmazlıkların Alternatif Yöntemlerle Çözümü (ADR): Avrupa Uygulamaları”, *TSRŞB Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları*, No:4, İstanbul, Şubat 2006, s.13-24

OKSAY, S., ‘*Türk Özel Sigortacılığının Tarihsel Gelişimi*’ www.tsrşb.com.tr. Erisim Tarihi: 03.01.2010

OKSAY, S.. “Sigortacılık Kanunu ve İlgili Yönetmeliklerin Sigorta Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi”, *2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü-III. Ulusal Sigorta Sempozyumu: 18 Ekim 2007*, Bildiri Kitabı (s: 250),TSRŞB Yayını, İstanbul 2008.

OKSAY, S., “Küresel Sigorta Piyasaları ve Türk Sigorta Sektörünün Rekabet Gücü”, *II.Ulusal Sigorta Sempozyumu: 16 Mayıs 2006*, Bildiri Kitabı (s.63-86) Ceyma Matbaacılık, İstanbul 2007.

OKSAY, S., Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, ‘Tailex İşbirliği ile Düzenlenen Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri’, İstanbul: 23-24 Haziran 2005, s.25.

ÖÇAL, T.; ÇOLAK, Ö.F.; vd., *Para Banka Teori ve Politika*, Gazi Kitabevi, 1.Baskı, Ankara, Mart 1997.

ÖMRÜUZAK, F., .”Türk Sigorta Sektöründe Eğitim”, *Reasürör Dergisi*, sayı 65, Temmuz 2007, s.3.

ÖMÜRBEK, N.; ALTIN, F. G. “Sigortacılık Sektöründe Bilgi Teknolojilerinin Uygulanmasına İlişkin Bir Araştırma” *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, cilt: 13, sayı: 3, 2008, s.105-127.

ÖZBOLAT, M., *Temel Sigortacılık*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2010.

ÖZDAMAR, M., *Sigortacının Sözleşme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.

ÖZKAN, M., *Sigorta İşlemleri ve Muhasebesi*’, Bilimi Teknik Yayınevi, İstanbul, 1998.

ÖZKAN, T., “AB Uyum Sürecinde Türk Sigorta Sektörü”. *Ulusal Sigorta Sempozyumu, Sigortacılık Sektörünün Temel Riskleri, Bildiri Özetleri Kitabı* (s. 75), TSRŞB Yayınları İstanbul, Mayıs 2005.

PARASIZ, İ., *Enflasyon-Kriz-Ayarlamalar*, Ezgi Kitabevi, Bursa, Mart 2001.

PARASIZ, İ., *Para Banka ve Finansal Piyasalar*, Ezgi Kitabevi Yayınları, 7. Baskı, Bursa, Ocak 2000.

PARASIZ, İ., *Para Politikası*, Ezgi Kitabevi Yayınları, 7. Baskı, Bursa, Temmuz 1998.

PEKİNER, K., “*Sigorta İşletmeciliği: Prensipleri-Hesap Bünyesi*”, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1970.

PFEFFER, I., *Insurance and Economic Theory Homewood*, Illinios Richard D. Irwin Inc.,1956.

ROWLAND, S.D., *Küreselleşen Sigortanın Ekonomik Etkileri*, (Çev: Engin Gediz-Ömer Altuğ), TSEV Yayınları, İstanbul 1997.

SAKA, T. , *Sigortacılıkta Risk Yönetimi ve Aşırı Uç Değer Teorisi*, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2010.

SAXTON, P., *The Ivanhoe Guide, Insurance Companies 1990-The History of Insurance*, Chartered Insurance Institute, Oxford, 1989

SCHAUER, M., “Avusturya’nın Avrupa Birliği’ne Girişinden Beri Avusturya’da Sigorta Sözleşme Haklarının Gelişimi-Türkiye’ye Tavsiyeler”, *Türkiye’de Sigorta Hukuku’nun Sorunları ve Geleceği Sempozyumu*, 19-20 Kasım 2004, İstanbul.

SERĞİCİ, E., “Kriz ve Sigortacılığımız”, *Sigorta Dünyası Dergisi*, sayı:483, 2001, s.6.

SERĞİCİ, E., *Türklerin Tarihi ve Sigortacılık*, Latin Kitabevi, İstanbul 2001,

SEVİM, Ş.; DALKILIÇ, N., “Sigorta Acentelerinin Güncel Sorunları Üzerine Bir Araştırma”, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, sayı: 4, Nisan 2008, s.92

Sigortacılık Kanunu (5684 S.K.), *T.C. Resmi Gazete*,26552, 03 Haziran 2007.

ULUDAĞ TÜRKER, D., “Aracı Kurumların Mali Yapılarını Güçlendirmeye Yönelik Bir Yöntem; Sermaye Yeterliliği”, *SPK Yayınları*, No:134, Ankara, Nisan 2001,s. 4.

SEVİNÇ, S., *Türk Sigorta Sektöründe Hayat Dışı Branşlarda Serbest Tarifeye Geçişin Etkileri Üzerine Bir Araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, , İstanbul 2007.

Sigorta Tahkim Komisyonu *Sigorta Tahkim Komisyonu 2010 Yılı Çalışmalarına İlişkin Özet Rapor*, Erişim tarihi 24 Mayıs 2011, <http://www.sigortatahkim.org/webdev/faaliyetozet2010.pdf>, s.8

Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmeliğin Uygulanması Hakkında Genelge, *T.C. Resmi Gazete*, 26684, 19.02.2008.

Sigorta Zirvesi., “*Türk Sigorta Sektörü Modeli*”, 23-24 Mayıs 2011, İstanbul.

SU, M., “Türkiye’de Sigortacılık Potansiyelinin Hayata Geçirilememesinin Nedenleri ve Sektörün Rekabet Gücüne Etkileri”, *II. Ulusal Sigorta Sempozyumu*, , TSRŞB, Yayın No:24, (s.41-62), Ceyma Matbaacılık, İstanbul, 2007.

ŞANLI, C., *Milletlerarası Ticarî Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1986.

ŞENEL, S.A., *Sigorta Sektörü, Fon Yaratma Kapasitesi ve Sermaye piyasasına Etkisi: (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Türkiye'deki Durum, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2007*

TAŞKIN, E.; ŞENER, H.Y., "Global Normlu Sigorta Sektörü", *Reasürör Dergisi*, sayı.51, s.14-23

TCMB., 'Denizli Sanayi Odası Sunumu' Durmuş Yılmaz Başkan, 8 Temmuz 2010, s13-55

TCMB., 'Enflasyon Raporu', 2010, III s.102-104

TCMB., 'Uluslararası Gelişmeler ve Türkiye Ekonomisi', Durmuş Yılmaz Başkan, s.5-6 www.tcmb.gov.tr/yeni/duyuru/2008/KIBRIS.pdf

TEKİNALP, Ü.; ÇAMOĞLU, E., *Türk Ticaret Kanunu*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, 1995.

The Early History of Insurance Law, Columbia Law Review, Vol.VIII, No.1, January 1908, p.14 JSTOR

TÜSİAD, *Risk Yönetimi Çalışma Grup Raporu, 'Kurumsal Risk Yönetimi'*, TÜSİAD, İstanbul, 2008.

ULUATAM, Ö.; METHİBAY Y., *Vergi Hukuku*, İmaj Yayınevi, Ankara 2001.

URALCAN, G.Ş., *Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi*, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul 2004.

ÜNAL, T., *Sigorta Sektörünün Ekonomik İşlevi ve Fon Yaratma Kapasitesi*, İTO Yayınları, İstanbul 1994

ÜNAN, S., "2010 Yılında Türk Sigorta Sektörü" "Sigortacılık Kanunu'nun Sigorta Sektörünün Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi" *III. Ulusal Sigorta Sempozyumu*, 18 Ekim 2007, İstanbul

ÜNAN, S., "Türk Sigorta Mevzuatının Değerlendirilmesi", *Avrupa Tek Pazarında Sigorta Sektörü Semineri, 23-24 Haziran 2005*, İstanbul Bildiriler (s.61-71), TSRŞB, İstanbul, 2005.

VANCE, W.R., 'The History of The Development of The Warranty in Insurance Law', The Yale Law Journal, Vol.XX, no.7, May 1911, p.523-534 JSTOR.

WILLIAMS, A.; HEINS, C., *Risk Management and Insurance*, McGraw Hill Book Company, 4th Edition, New York, 1981.

YAMAN, Y.S., *Türk Sigorta Sektörünün Sorunları ve Eğitimin Önemi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), M.Ü. Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul, 2001.

YANIK, S., *Sigorta İşletmelerinde Mali Yeterlilik Analizi ve Türk Sigorta Sektöründen Bir Uygulama Örneği (Bayındır Hayat Sigorta A.Ş. (Yayımlanmamış Doktora Tezi))*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2000.

YANIK, S.; YAZICI, S., “Sanal Sigortacılık”, *Reasürör Dergisi*, sayı 47, Ocak 2003, s.4-15;

YAVAŞI, M., *Avrupa Birliği Sigorta Hukuku: Finansal Hizmetlerin Yerleşme Hakkı ve Hizmet Sunma Serbestisi Bağlamında*, Orion Kitabevi, Ankara, 2007.

YAVAŞI, M., “Avrupa Birliği Sigorta ve Reasürans Sektörlerinin Ekonomik Boyutu”, *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, sayı.3, Mart 2007, s.128

YEĞENGİL, R., İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1974

YOLCU, H., *Avrupa Birliği Sürecinde Türk Sigorta Sektörü*, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 2009,

YÜKÇÜ, S.; BAKLACI, H.F., “Sigortacılık Sektörünün Temel Sorun Alanları”, *Reasürör Dergisi*, Sayı:29, 1998, s.5-14

Zarar sigortalarına ilişkin Üçüncü Direktif, Hayat sigortalarına ilişkin Üçüncü Direktif, 2002/92/EG

http://blog.milliyet.com.tr/Avrupa_Birligi_yolunda_Turk_sigorta_sektorunun_sorunlari/Blog/?BlogNo=31882, Erişim: 11.02.2011

<http://www.aksigorta.com.tr/> Erişim: 07.01.2011

<http://www.anadolusigorta.com.tr/> Erişim: 11.01.2011

<http://www.dask.gov.tr/> Erişim: 22.04.2011

<http://www.dask.gov.tr/> Erişim: 16.05.2011

<http://www.egm.org.tr/> Erişim: 19.04.2011

<http://www.guvencehesabi.org.tr/> Erişim: 12.02.2011

<http://www.leventyarali.av.tr/limited-sirketin-kamu-borclarindan-mudurlerin-ve-ortaklarin-sorumlulugu/>“Bireysel Emeklilik Sistemi” Hazine Müsteşarlığı, Erişim: 07.03.2011

<http://www.bireyselemeklilik.gov.tr/tarihce.htm> Erişim: 14.02.2011

<http://www.sbm.org.tr/> Erişim: 01.06.2011

<http://www.sigorta.org.tr/> Erişim: 07.01.2011

<http://www.sigortatahkim.org/web/> Erişim: 15.04.2011

<http://www.tmsf.org.tr/> Erişim: 26.01.2011

<http://www.tmtb.org.tr/> Erişim: 01.03.2011

<http://www.tramer.org.tr/> Erişim: 06.02.2011

<http://www.tsev.org.tr/tr/> Erişim: 18.01.2011

<http://www.tsrbs.org.tr/> Erişim: 13.03.2011

EK: Anket Formu

Aşağıdaki Soruları 0.Fikrim yok 1.Kesinlikle Katılmıyorum 2.Katılmıyorum 3.Ne Katılmıyorum Ne Katılmıyorum 4.Katılıyorum					
5. Kesinlikle Katılıyorum					
	1	2	3	4	5
Fiziksel ortam ile ilgili olarak getirilen yeniliklerin acenteleri olumlu etkilediğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Tarifelerin serbest bırakılmasının sektörde rekabeti artırdığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Tarifelerin serbest bırakılmasının firmamın kârlılığını artırdığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Tam yetkili olmayan şubelerin rekabeti olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Firma cirosunun yüksek olmasının Acentelik Sözleşmesinde firmaya avantaj sağladığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Teknik personelim nitelik/vasıf olarak yeterlidir.	1	2	3	4	5
Sigorta sektöründe eğitilmiş, deneyimli personel sıkıntısı yaşadığımı düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Acentelere verilen zorunlu eğitimleri yeterli buluyorum.	1	2	3	4	5
Zorunlu eğitimler dışında eğitim alınması gereklidir.	1	2	3	4	5
Acenteler en az ön lisans mezunu olmalıdır. (Aktüerya, Pazarlama, Risk Yönetimi ve Sigortacılık bölümleri)	1	2	3	4	5
Sigortacılık ön lisans bölümlü mezunların staj yapmadan acentelik yapabilmesi uygundur. (İlgili bölümler)	1	2	3	4	5
Acenteler en az lisans mezunu olmalıdır.	1	2	3	4	5
Tüm lisans mezunlarının staj yapmadan acentelik yapabilmesi uygundur.	1	2	3	4	5
Sigorta konusunda halkı bilgilendirme yükümlülüğümü yerine getirdiğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Police kapsamı dışında kalan istisnalar poliçe sahiplerine yeterli düzeyde anlatıyorum.	1	2	3	4	5
Sektörün e- ticarete uygun olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
E- ticaret yoluyla poliçe kesenlerin teknik personel olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Zorunlu olan sigortaların herkes tarafından yaptırıldığını düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
Türkiye'deki zorunlu sigorta sayısının artırılması gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Sigorta Acenteleri İcra Komitesi acentelerin işbirliğine katkı sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
TOBB'un teknik alt-yapısının yeterli olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Güvence hesabının fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
SEGEM'in fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Tahkim sisteminin müşterilerce bilindiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Sigorta tahkim komisyonunun fonksiyonunu yerine getirdiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
AB ülkelerinde sigorta acenteliği yapabilecek yeterliliğe sahip olduğumu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
Sektörün sorunlarını finansal krizlerin tetiklediğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun sektöre olan güveni artırdığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
5684 Sayılı Sigortacılık Kanununun ihtiyaçlarımızı ve beklentilerimizi karşıladığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5

İl İlçe

Acente Sahibinin Eğitim Seviyesi:

1. İlk
2. Orta
3. Lise
4. Üniversite
5. Lisansüstü

En çok çalıştığınız branşlardan ilk 3 tanesini sıralayınız.

1. Zorunlu trafik sigortası
2. DASK (Doğal Afet Sigortası)
3. KASKO
4. BES (Bireysel Emeklilik Sigortası)
5. Hayat sigortası
6. İş yeri paket poliçesi
7. Diğer

Sektörde Kaç Yıldır Faaliyette Bulunuyorsunuz?

Kaç yıldır kendi işletmenizde faaliyette bulunuyorsunuz?

Tek bir işyerinde faaliyette bulunuyorum.

Evet Hayır

Acentenizde kaç tane personel çalışıyor.

Şubenizde kaç tane personel çalışıyor.

Acentenizde kaç tane teknik personel çalışıyor.

Şubenizde kaç tane teknik personel çalışıyor.

Mesleki sorumluluk sigortamı yaptırдым.

Evet Hayır

Kaç adet sigorta şirketi ile çalışıyorsunuz?

Sigortacılıkla Beraber Yürüttüğünüz Başka Bir İşiniz Var

Mı? Evet Hayır

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Esra Demircioğlu
Doğum Yeri	Lefkoşa
Doğum Tarihi	16.05.1977

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Uludağ Üniversitesi
Fakülte	İ.İ.B.F
Bölüm	İktisat

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	KPDS (....) ÜDS (....) TOEFL (...) EILTS (...)
...	-

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	Hacettepe üniversitesi Hastaneleri(2001-2006) Sağlık Bakanlığı (2006-)
Görevi/Pozisyonu	Radyoloji Teknikeri
Tecrübe Süresi	10 yıl

KATILDIĞI

Kurslar	Sigorta Zirvesi. “ <i>Türk Sigorta Sektörü Modeli</i> ”, 23-24 Mayıs 2011, İstanbul. AB Eğitim Semineri, 2010.
Projeler	

İLETİŞİM

Adres	
E-mail	esbora.d@hotmail.com

